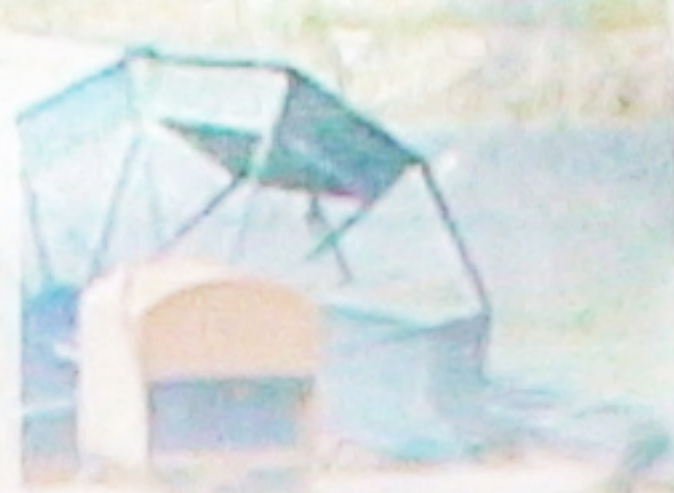
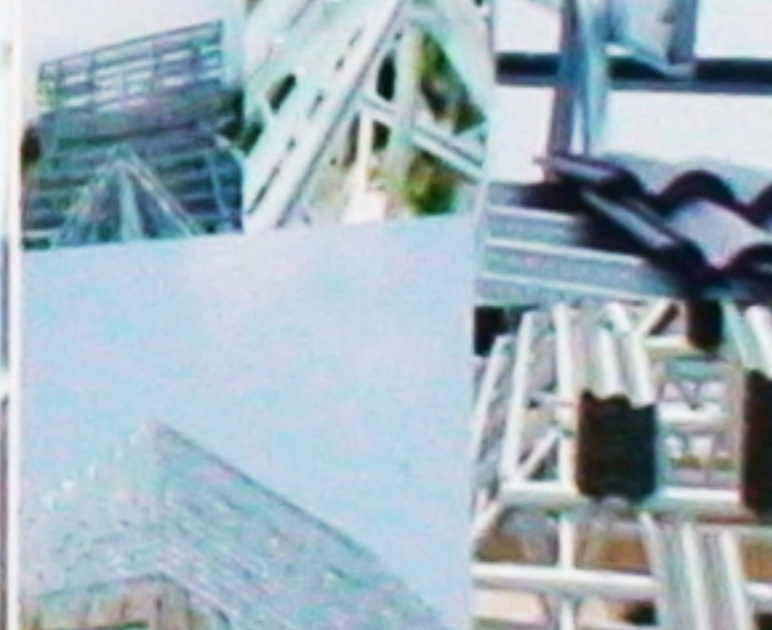

หนังสือชุด พอเพียงอย่างเพียงพอ
หนังสืออ่านเสริมความรู้สาระเศรษฐศาสตร์
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

ร่วมเย็นเป็นสุข
เล่มที่ ๒ ความสมดุลแห่งชีวิต

ความสมดุล แห่งชีวิต

กระทรวงศึกษาธิการ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

คปก.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
การประถมศึกษาแห่งชาติ (คปก.)

สมาคมประกันชีวิตไทย

หนังสือชุด **พอเพียงอย่างเพียงพอ**

หนังสืออ่านเสริมความรู้สาระเศรษฐศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ ร่มเย็นเป็นสุข เล่มที่ ๒ ความสมดุลแห่งชีวิต

ผู้เขียน : รองศาสตราจารย์ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ

อำนวยการผลิต : สมาคมประกันชีวิตไทย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : เดือน พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
รองศาสตราจารย์ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ
ร่มเย็นเป็นสุข เล่มที่ ๒ ความสมดุลแห่งชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ กรุงเทพฯ : สมาคมประกันชีวิตไทย, ๒๕๕๑
หน้า.
.....
.....
ISBN :

ออกแบบปกและรูปเล่ม : ห้างหุ้นส่วนจำกัดกชกร พับลิชชิ่ง

ภาพประกอบ : ภัทรารุช พิษนะ

พิมพ์ที่ :

ลิขสิทธิ์ของ สมาคมประกันชีวิตไทย

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามลอกเลียนแบบไม่ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือ นอกจากจะได้รับอนุญาต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖
รองศาสตราจารย์ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์
รองศาสตราจารย์วรินทรา แผงสภา
รองศาสตราจารย์ดวงกมล สิ้นเพ็ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พาณี แสงกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริลักษณ์ ศรีกรมล
นางยุพเนตร วัธนเวคิน

ถ้อยแถลง

นายกสมาคมประกันชีวิตไทย

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การกำหนดยุทธศาสตร์การประกันภัยแห่งชาติ” เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ได้มีมติมอบให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการประกันชีวิตเบื้องต้นไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประสานในรายละเอียดกับกรมการประกันภัยสมาคมประกันวินาศภัย และสมาคมประกันชีวิตไทย

สมาคมประกันชีวิตไทย ได้ประสานและขอความร่วมมือไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดหาคณะอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อจัดทำหนังสืออ่านเสริมความรู้ สารเศรษฐศาสตร์ ชุด “พอเพียงอย่างเพียงพอ” ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากคณะอาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถมและมัธยม พร้อมทั้งคณะทำงานด้านวิชาการจากบริษัทที่เป็นสมาชิกของสมาคมฯ ในการกำหนดสาระการเรียนรู้การประกันชีวิตเบื้องต้นให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละชั้น และสอดคล้องกับสารเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปเป็นพื้นฐานศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งนำไปประกอบวิชาชีพต่อไปในอนาคตได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ความรู้และความเข้าใจถึงการประกันชีวิตมีความจำเป็นพื้นฐานที่จะต้องบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของเยาวชนไทย โดยการปลูกฝังความรู้เรื่องการประกันชีวิตในระยะต้นขึ้นไปถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นมาตรการที่สำคัญในการป้องกันการเข้าใจผิด เกิดข้อโต้แย้งกันเพราะความเข้าใจที่ไม่ครบถ้วนถูกต้อง นั่นเอง

ดังนั้น การศึกษาเรื่องการประกันชีวิต จึงมีความจำเป็นและสำคัญต่อการดำรงชีพของ
คนทุกสาขาอาชีพ ทุกเพศ ทุกวัย เพราะทุกชีวิตในสังคมต้องมีการเผชิญกับภัยต่างๆอย่างหลีกเลี่ยง
ไม่ได้ หากครุณักเรียน ตลอดจนประชาชนทั่วไป มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำประกันชีวิต
ที่ถูกต้อง จะทำให้มีการวางแผนการออมเงิน การใช้จ่ายในแต่ละช่วงอายุของตนได้เป็นอย่างดี
ไม่เป็นภาระของสมาชิกในครอบครัว หรือภาระสังคมที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่ง
มาให้ความช่วยเหลือ

หนังสืออ่านเสริมความรู้สาระเศรษฐศาสตร์ ชุด “พอเพียงอย่างเพียงพอ” นี้ จะมอบ
ให้แก่ห้องสมุดโรงเรียนนำร่องทุกภาคทั่วประเทศ เพื่อให้ครูอาจารย์และนักเรียน ใช้ประกอบการ
เรียนการสอนสาระเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสมาคมประกันชีวิตไทยและสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน จะร่วมกันพิจารณารายชื่อโรงเรียนต่อไป

สมาคมประกันชีวิตไทย หวังว่าหนังสืออ่านเสริมชุดนี้ จะมีคุณประโยชน์ต่อครู
อาจารย์และนักเรียนที่ได้นำมาศึกษา พร้อมกับบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ใน “แผน
ยุทธศาสตร์ประกันภัยแห่งชาติ” และบรรลุวัตถุประสงค์ของสาระเศรษฐศาสตร์ในหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

(นายสาระ ลำข้า)

นายกสมาคมประกันชีวิตไทย

กรกฎาคม ๒๕๕๑

คำนิยาม

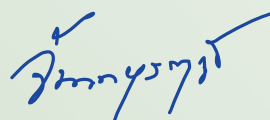
เลขาธิการ คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

การส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานด้านการประกันชีวิต ถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งการวางแผนด้านการเงินส่วนบุคคลและครอบครัว อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่สถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สมาคมประกันชีวิตไทย เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบุคลากรของบริษัทที่เป็นสมาชิกของสมาคมฯ ที่มีความรู้ด้านการประกันชีวิต ได้ให้ความร่วมมือเข้ามาช่วยจัดทำหนังสืออ่านเสริมความรู้สาระเศรษฐศาสตร์ ชุด “พอเพียงอย่างเพียงพอ” ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ด้านการบริหารจัดการการเงิน เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนและนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจการประกันชีวิตมากขึ้น ซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับทุกคน ในการใช้ดุลยพินิจอย่างเหมาะสม เพื่อการตัดสินใจวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

จึงนับเป็นเรื่องน่ายินดีที่สมาคมประกันชีวิตไทย ซึ่งมีหน่วยงานของรัฐที่ประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ด้านการประกันชีวิต ได้ดำเนินการจัดทำหนังสืออ่านเสริมความรู้สาระเศรษฐศาสตร์ ชุด “พอเพียงอย่างเพียงพอ” ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ โดยได้ประมวลหลักการพื้นฐาน แนวคิด ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต อันประกอบด้วยองค์ความรู้ในด้านเศรษฐศาสตร์ การเงิน ธุรกิจและการลงทุน ที่มีรูปแบบสวยงาม น่าสนใจ ชวนให้น่าติดตามอ่าน และสะดวกต่อการเรียนการสอนของครู อาจารย์ และนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ขอชื่นชมในความเพียรพยายามของคณะผู้จัดทำที่ได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ ในการผลิตหนังสือที่มีคุณภาพประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุข และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือชุดนี้ จะช่วยเปิดโลกทัศน์ของเด็กๆ ให้กว้างขวางมากขึ้นในการหา-ใช้-และทำให้ทรัพย์สินที่มีอยู่ได้ใช้เป็นประโยชน์แก่ตัวเองและสังคม รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยเห็นความสำคัญของการประกันชีวิตและธุรกิจในการทำให้ชีวิตมั่นคงยิ่งขึ้น

(นางจันทรา บุรณถกษ์)

เลขาธิการ คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
กรกฎาคม ๒๕๕๑

คำนำ

เศรษฐกิจมีส่วนสำคัญในการกำหนดสภาพการณ์ของสังคมและการดำรงชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่ทุกคนให้ความสำคัญ และสนใจในระบบเศรษฐกิจ จึงถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจในระบบเศรษฐกิจที่ถูกต้อง และยั่งยืน อันจะนำไปสู่กลไกในการพัฒนาประเทศ

หนังสืออ่านเสริมความรู้ “ความสมดุลแห่งชีวิต” เล่มนี้ เป็นหนังสือที่จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจ ความสำคัญที่ต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจ การวางแผน และปัญหาเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้สร้างความสมดุลในชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

สพฐ. พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้สาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเห็นสมควรให้ จัดพิมพ์เป็นหนังสืออ่านเสริมความรู้ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้ จะช่วยให้ครู นักเรียนและผู้สนใจเกิดความรู้ ความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น และขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการ กำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) สมาคมประกันชีวิตไทย คณะผู้เขียน และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่เห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยไว้ ณ โอกาสนี้

(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

หน้า

อ้อยแดง

คำนิยาม

คำนำ

สารบัญ

ระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ

- มือใครยาวสาวได้สาวเอา : ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือระบบตลาด
- ให้กินให้ใช้ ไม่พอเพียง : ระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลาง
- กุมบังป่ล่อยบัง : ระบบเศรษฐกิจแบบผสม

แนวทางการพิจารณาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

- ▲ ผลิตภัณฑ์มวลภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)
- ▲ รายได้สุทธิแห่งชาติ (Net National Income : NNT)
และรายได้แห่งชาติ (National Income : NI)
- แนวความคิดเกี่ยวกับความสุขมวลรวมประชาชาติกับการพัฒนา
(Gross National Happiness : GNH)
- ▲ ประสิทธิภาพการผลิตสูง
- ▲ การสะสมทุนสูง
- ▲ ผลผลิตที่แท้จริงเพิ่มขึ้น
- ▲ การประสบความสำเร็จด้านการค้าระหว่างประเทศ
- ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ

๑

๒

๖

๗

๑๐

๑๐

๑๗

๒๓

๒๕

๒๓

๓๐

๓๑

๓๓

การพัฒนาเศรษฐกิจ

- ▲ เหนือในการจำแนกเศรษฐกิจประเทศต่าง ๆ

ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ**การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ****ความเป็นมาของแผนพัฒนาประเทศ****สารพันปัญหาเศรษฐกิจ**

- ▲ ปัญหาการว่างงาน
- ▲ ปัญหาความยากจนและปัญหาด้านการกระจายรายได้ของประชากร
- ▲ ปัญหาเงินเฟ้อ
- ▲ ปัญหาเงินฝืด
- ▲ ปัญหาที่เกิดจากการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- ▲ ปัญหาที่เกิดจากดุลการชำระเงินขาดดุล

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ตามแนวทางพระราชดำริ**การประกันภัย กับหลักเศรษฐกิจพอเพียง****หัวใจเศรษฐกิจ****ดัชนีชี้ความรู้****บรรณานุกรม**

๕๐

๕๑

๕๓

๕๕

๖๐

๕๗

๕๗

๕๕

๑๑๒

๑๒๑

๑๒๔

๑๒๕

๑๓๓

๑๕๒

๑๕๗

๑๕๕

๑๖๕

ระบบเศรษฐกิจ

ในการปกครองประเทศ สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารประเทศต้องคำนึงถึงก็คือ ทำอย่างไรจึงจะให้ประชาชนของตนมีความเป็นอยู่ที่ดี รัฐบาลของแต่ละประเทศจึงย่อมมีเป้าหมาย และวิธีการที่จะบริหารจัดการให้ประเทศมีเศรษฐกิจที่ดีตามหลักการและแนวคิดของตน จึงเป็นที่มาของความแตกต่างใน “ระบบเศรษฐกิจ” ของแต่ละประเทศ โดยบางประเทศก็เน้นเสรีภาพของประชาชนในการทำมาหากิน บางประเทศก็มุ่งดูแลบริหารจัดการให้ประชาชนมีอยู่มีกินเท่าเทียมกัน เป็นต้น ประเทศไทยในอดีตตั้งแต่สมัยสุโขทัยก็มีระบบเศรษฐกิจเป็นของตนเอง ดังปรากฏในหลักศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่ระบุไว้ว่า “เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว.....” สุโขทัยส่งเสริมการค้าเสรี โดยเป็นศูนย์กลางการค้าแบบกองคาราวานของบ้านเล็กเมืองน้อยที่อยู่รายรอบ มีการค้าของป่าและแร่ธาตุ ขอมเป็นเมืองผ่านให้พ่อค้าเอาสินค้าไปค้าขายแลกเปลี่ยนโดยไม่เก็บภาษี รับกับข้อความในจารึกว่า “เจ้าเมือง บ่เอาจกอบในไพร่ลู่ทาง เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้าทองคำ ไพร่ฟ้าหน้าใส”

ระบบเศรษฐกิจ จึงหมายถึง รูปแบบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สังคมหนึ่ง ๆ ได้เลือกและยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่จะสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสนองตอบความต้องการของประชากรได้มากที่สุดภายใต้รูปแบบการปกครองของแต่ละประเทศ และเนื่องจากความเชื่อที่มีความเปลี่ยนแปลงได้นี้เอง จึงเป็นเหตุให้ระบบเศรษฐกิจของสังคมหนึ่ง ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพียงแต่ทุกระบบต่างก็มีข้อดีและข้อบกพร่องด้วยกันทั้งสิ้น

หลักเกณฑ์เบื้องต้นที่อาจใช้เปรียบเทียบระบบเศรษฐกิจว่าเป็นแบบใดนั้น ให้พิจารณาจากหลักเกณฑ์ ๒ ประการ คือ

๑. เอกชนมีเสรีภาพในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ การผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภค มากหรือน้อยเพียงใด
๒. รัฐบาล เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเอกชนมากหรือน้อยเพียงใด

ระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ

มือใครยาวสาวได้สาวเอา

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism)

อาจมีชื่อเรียกอย่างอื่นเช่นระบบวิสาหกิจเอกชน (Private Enterprise System) หรือระบบตลาด (Market System)

ลักษณะสำคัญ

๑. ให้ความสำคัญกับเสรีภาพแก่เอกชนในเรื่องของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง โดยรัฐจะเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเอกชนน้อยมาก ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ และคุ้มครองให้เกิดความยุติธรรม ความปลอดภัย และความถูกต้องตามกฎหมาย การให้อิสระแก่เอกชนหรือให้เสรีภาพในกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่เอกชนมากภายใต้ขอบเขตของกฎหมายซึ่งอาจมีระดับแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับการเมืองและความมีอิสระในสังคมนั้นๆ

๒. การลงทุน : ให้เอกชนมีสิทธิเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตตลอดจนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และผู้เป็นเจ้าของมีเสรีภาพในการจัดการเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและทรัพย์สินที่ตนเป็นเจ้าของโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและประเพณี

๓. การผลิต : กิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินไปโดยอาศัยกลไกราคาและแรงจูงใจของผู้ประกอบการ ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจก็คือการมุ่งหวังกำไร ดังนั้นกำไรจะเป็นตัวชี้้นำให้ ผู้ผลิตพยายามหาเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ และส่งเสริมการผลิตขนาดใหญ่ รวมทั้งเน้นการใช้ทุนและ วิทยาการการผลิตที่ก้าวหน้า เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดต่ำลง อันจะส่งผลต่อศักยภาพของ การตั้งราคาที่สามารถแข่งขันได้

๔. การตลาด : เปิดโอกาสให้เอกชนได้มีการแข่งขันในการผลิตและการขาย ซึ่งถ้าหากการแข่งขันเป็นไปตามระบบที่ถูกต้อง จะทำให้เกิดผลดีทั้งต่อผู้ผลิตกับผู้ผลิต และต่อผู้ผลิตกับผู้บริโภค เพราะมีการปรับปรุงทั้งด้านราคาและคุณภาพของสินค้า ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกซื้อสินค้าที่สนองตอบความพอใจได้สูงสุดในราคาที่ต่ำสุดกว่าได้

ข้อดี

๑. เป็นระบบที่ให้เสรีภาพแก่เอกชนมากที่สุดกว่าระบบอื่น ทั้งในด้านการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจ การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และการเลือกประกอบอาชีพ

๒. เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้แก่เอกชนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดประโยชน์ ทั้งความคิดริเริ่ม ตลอดจนแรงจูงใจในการประกอบการเป็นอย่างมาก

ข้อบกพร่อง

๑. มีความเหลื่อมล้ำกันมากในเรื่องรายได้ อันเนื่องมาจากการให้เสรีภาพกว้างขวางในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จากระดับรายได้ที่แตกต่างกันมากนี้เอง ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้น

๒. ธุรกิจขนาดใหญ่ จะมีความได้เปรียบ ธุรกิจขนาดเล็กด้านการแข่งขัน ซึ่งถ้าหากปล่อยให้กันไปโดยเสรี ธุรกิจขนาดใหญ่จะสามารถครอบครองตลาดได้ทั้งหมด ซึ่งมีผลให้นำไปสู่การผูกขาดได้และทำให้ไม่เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตและผู้ขายรายเล็กๆ ตลอดจนผู้บริโภคด้วย รัฐบาลจึงต้องมีบทบาทโดยตรงในการป้องกัน และควบคุมดูแลมิให้เกิดเป็นปัญหาขึ้น

ข้อดี

๑. เป็นการลดภาระของรัฐบาลในการเข้าไปดำเนินธุรกิจต่างๆ เสียเอง โดยที่ขีดความสามารถในบางด้านอาจไม่เท่าภาคเอกชน

ข้อบกพร่อง

๑. มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง อันเนื่องมาจากระบบเศรษฐกิจแบบนี้จะเปิดโอกาสให้เอกชนมีเสรีภาพในการผลิตและการบริโภค ทำให้ทรัพยากรถูกผู้ผลิตนำมาใช้เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคโดยหวังผลตอบแทนมากที่สุด มากกว่าจะคำนึงถึงความสิ้นเปลืองของทรัพยากร

ให้กินให้ใช้ไม่พอเพียง

ระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลาง (Centrally Planned Economy)

ลักษณะสำคัญ

๑. รัฐเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และควบคุมปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากร และแม้กระทั่งแรงงาน นั่นก็คือ บุคคลไม่มีสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพและถิ่นที่อยู่อาศัย แรงงานจะต้องทำงานตามอาชีพและแหล่งงานที่รัฐกำหนดให้ และเอกชนไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองปัจจัยการผลิตเป็นของตนเองได้เลย

๒. รัฐจะเป็นผู้วางแผนการผลิตและควบคุมการดำเนินการทางเศรษฐกิจทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรในการผลิต วิธีการผลิต ปริมาณการผลิตและช่วงระยะเวลาที่ทำการผลิต นับว่ารัฐเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว โดยมีการกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบคือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับต่างๆ ประชาชนเพียงแค่เป็นผู้ปฏิบัติตามเท่านั้น

๓. กลไกราคา (price mechanism) ซึ่งปกติจะเป็นไปโดยธรรมชาติของการซื้อขายตามปกติ เช่น มีสินค้ามาก ราคาจะถูก มีสินค้าน้อย ราคาแพง เป็นต้น แต่ในระบบเศรษฐกิจที่วางแผนจากส่วนกลาง กลไกราคาไม่มีโอกาสได้ทำหน้าที่แต่อย่างใด รวมทั้งการไม่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันด้วย

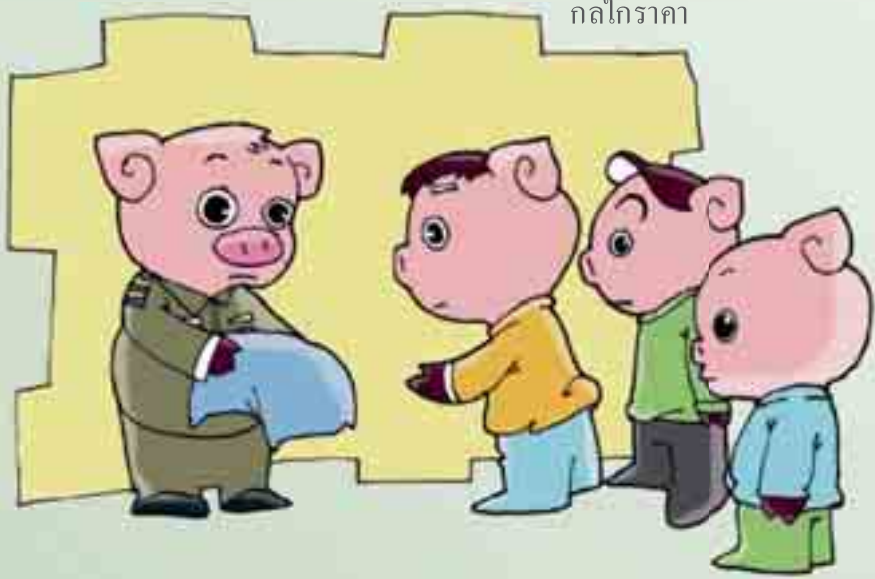
ระบบเศรษฐกิจแบบนี้มาจากความเชื่อที่ว่า การวางแผนจากส่วนกลางจะทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยส่งผลให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมั่นคง แต่อย่างไรก็ตาม ระบบนี้ก็มีข้อบกพร่องให้เห็นอยู่บ้าง

ข้อดี

๑. ขจัดปัญหาความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชน
๒. ประชาชนได้รับสวัสดิการจากรัฐอย่างทั่วถึง
๓. รัฐควบคุมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อบกพร่อง

๑. เอกชนขาดเสรีภาพ ทุกอย่างต้องเป็นไปตามความต้องการของรัฐจึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงาน ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ
๒. การวางแผนจากส่วนกลางอาจทำให้เกิดความล่าช้าในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
๓. การไม่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันมีส่วนทำให้ขาดการปรับปรุงด้านคุณภาพและปริมาณ
๔. การผลิตสินค้าและบริการมักไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนเพราะขาดกลไกราคา

คุมบังปล่อยบัง

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy)

เป็นระบบเศรษฐกิจที่ผสมผสานระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม กับระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลาง

ลักษณะสำคัญ

๑. รัฐยังคงให้เอกชนเป็นเจ้าของกิจการการผลิตเป็นส่วนใหญ่ เพียงแต่รัฐจะเข้าไปมีบทบาททางเศรษฐกิจมากกว่าระบบทุนนิยม โดยรัฐจะเข้าไปดำเนินกิจการบางอย่างที่จำเป็นต่อการให้บริการแก่ประชาชนหรือประโยชน์อันเป็นสาธารณะที่เรียกว่า เป็นบริการสาธารณูปโภค หรือ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศในรูปของรัฐวิสาหกิจ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การประปา องค์กรโทรศัพท์ การรถไฟ องค์กรขนส่งมวลชน การปิโตรเลียม การทำอากาศยาน ฯลฯ

๒. รัฐยังคงเปิดโอกาสให้เอกชนมีการแข่งขันและอาศัยกลไกแห่งราคาได้ทำหน้าที่ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยรัฐจะเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครอง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค ซึ่งมักจะออกมาในรูปนโยบาย และกฎหมาย เช่น การควบคุมราคาสินค้าบางชนิด การตั้งกำแพงภาษีสินค้า การให้เงินอุดหนุนการผลิตสินค้าบางชนิด การยกเว้นภาษีสินค้าแรกคิดตั้งบางชนิด ฯลฯ

แหล่งที่มา : บริษัท ทานอากาศยานไทย (จำกัดมหาชน)

แหล่งที่มา : การประปานครหลวง

ข้อดีและข้อบกพร่อง

ระบบเศรษฐกิจแบบนี้มีข้อดีมากกว่าข้อบกพร่อง กล่าวคือ เอกชนยังคงมีเสรีภาพในการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยรัฐบาลจะเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่าที่จำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และเพื่อสร้างความเจริญและความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของประเทศชาติ

ประเทศที่มีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่วนใหญ่จะมีระบบเศรษฐกิจแบบผสม รวมทั้งประเทศไทยก็มีระบบเศรษฐกิจแบบนี้ด้วย

อย่างไรก็ดี ในระบบเศรษฐกิจแบบผสม รัฐบาลอาจมีบทบาทในเชิงเศรษฐกิจในระดับต่างกัน ตั้งแต่มีบทบาทเพียงเล็กน้อยไปจนถึงการผูกขาดอำนาจในการตัดสินใจพื้นฐานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางอย่าง อาจมีการปรับหรือเปลี่ยนทิศทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเอกชนให้ไปสู่แนวทางที่รัฐต้องการ

หากมีการพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือระบบตลาดกับแบบวางแผนจากส่วนกลาง ก็ยากที่จะชี้ขาดลงไปตายตัวว่าระบบใดมีส่วนดีหรือมีส่วนบกพร่องมากกว่ากัน แต่ระบบเศรษฐกิจแบบผสมเป็นระบบที่มีข้อดี คือ เป็นระบบที่มีความยืดหยุ่น ทั้งมีการใช้กลไกราคาและวางแผนควบคู่กันจึงปรากฏว่าในปัจจุบันได้มีการปรับในบางส่วนตามความเชื่อมั่นว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ ดังเช่นประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลางเกือบทั้งหมดได้ลดบทบาทของการวางแผนจากส่วนกลางลง และปรับมาใช้ระบบตลาดในกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางส่วน เพื่อแก้ปัญหาคาการผลิตที่ขาดประสิทธิภาพและเศรษฐกิจมีการขยายตัวช้า เพราะขาดแรงจูงใจส่วนบุคคล เป็นต้น

แนวทางการพิจารณาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในโลกมีความเจริญเติบโตไม่เท่าเทียมกัน จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะทำให้ประเทศของตนมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ทั้งนี้ เพราะหากประเทศมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็จะทำให้ประเทศมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเมื่อมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจก็จะส่งผลไปถึงความมั่นคงทางสังคม และมั่นคงทางการเมืองด้วย

แนวทางในการพิจารณาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth)

ให้พิจารณาได้จากดัชนีวัดเศรษฐกิจ (Economic Indicator) ดังต่อไปนี้

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)

หมายถึง มูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในขอบเขตประเทศในระยะเวลาหนึ่งปี โดยไม่คำนึงถึงว่าทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตสินค้า และบริการนั้นจะเป็นทรัพยากรของพลเมืองในประเทศ หรือเป็นของชาวต่างประเทศที่มาอาศัยในขอบเขตประเทศ ในทางตรงข้าม ทรัพยากรของพลเมืองในประเทศแต่ไปทำการผลิตในต่างประเทศจะไม่นับรวมอยู่ใน GDP

จีดีพี ที่แท้จริง (Real GDP) และ จีดีพี ตามตัวเลข (Nominal GDP)

เพื่อลดความซับซ้อน และง่ายต่อความเข้าใจ เราสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเลขปริมาณของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือจีดีพีได้จากตัวอย่างสมมุติ ดังนี้คือ ถ้าให้สินค้าที่ผลิตขึ้นในขอบเขตประเทศหนึ่งๆ มีเพียงกล้วย และส้มเท่านั้น ตัวเลขจีดีพีที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจนี้ก็คือ ผลรวมทั้งหมดของ

$$\text{GDP} = (\text{ราคาของกล้วย} \times \text{จำนวนกล้วยที่ผลิต}) + (\text{ราคาของส้ม} \times \text{จำนวนส้มที่ผลิต})$$

จากสมการนี้ จะเห็นได้ว่า ตัวเลขจีดีพีจะสามารถเพิ่มขึ้นได้จากทั้งด้วยราคาของสินค้าที่สูงขึ้น หรือจากจำนวนสินค้าที่ผลิตในปีนั้นมีมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้เอง ตัวเลขจีดีพีที่คำนวณได้ด้วยวิธีนี้ จึงไม่สามารถวัดความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง เพราะถ้าหากราคาของสินค้าเกิดเพิ่มขึ้นอย่างรุนแรงกลายเป็นสองเท่าของราคาเมื่อปีที่แล้ว ในขณะที่ปริมาณกล้วยและส้มที่ผลิตในปีนี้มีได้เพิ่มขึ้นเลยเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่แล้ว ผลก็คือ ตัวเลขของจีดีพีในปีนี้ออมเติบโตเป็นสองเท่าของปีที่แล้วเช่นกัน ทั้งๆ ที่ไม่มีการเจริญเติบโตเกิดขึ้นอย่างแท้จริงในระบบเศรษฐกิจเลย อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์เรียกมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมที่เกิดขึ้นภายในประเทศที่วัดจากราคาในปัจจุบันของปีว่า จีดีพีตามตัวเลข (Nominal GDP)

การวัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าจึงควรวัดที่การเพิ่มขึ้นของปริมาณสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นในปีหนึ่งๆ โดยไม่มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านราคา ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการวัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แท้จริงนี้เอง นักเศรษฐศาสตร์จึงใช้ “จีดีพี ที่แท้จริง” (Real GDP) มาแทน ซึ่ง จีดีพีที่แท้จริงนี้วัดจากมูลค่าของสินค้าและบริการโดยคำนวณจากราคาที่คงที่ ดังนั้นในการคำนวณเพื่อหา Real GDP จึงต้องมีการกำหนดปีฐานขึ้น สมมติให้ พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นปีฐาน โดยเราจะใช้ราคาของสินค้าและบริการเดียวกันทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจของปีฐานมาทำการคำนวณเพื่อหามูลค่าของสินค้าและบริการในปัจจุบัน ดังสมการ

Real GDP =

(ราคากล้วย พ.ศ. ๒๕๓๐ x จำนวนกล้วยที่ผลิตได้ในปัจจุบัน)

+

(ราคาส้ม พ.ศ. ๒๕๓๐ x จำนวนส้มที่ผลิตได้ในปัจจุบัน)

เพราะเหตุว่า ราคาได้ถูกกำหนดไว้คงที่ ตัวเลขจีดีพีที่แท้จริงจึงแตกต่างจากปีที่ผ่านมาในอดีต เพียงที่จำนวนที่ผลิตได้ต่างกันเท่านั้น ดังนั้น จีดีพีที่แท้จริง จึงเป็นตัวเลขที่สรุปปริมาณผลผลิตที่ผลิตขึ้นในระบบเศรษฐกิจหนึ่งเป็นตัวเงินที่คำนวณจากราคาของปีฐานที่ถูกกำหนดขึ้นเท่านั้น

การวัดมูลค่าของจีดีพี (Measuring the value of GDP)

จีดีพีจัดว่าเป็นตัวชี้วัดอัตราการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ โดยชี้วัดจากสิ่งที่ประชาชนทั่วไปคำนึงถึงตลอดเวลา นั่นคือรายได้ของประชาชนนั่นเอง ในแง่ของการปฏิบัติแล้ว จีดีพีสามารถชี้วัดได้จากทั้งทางรายได้ และค่าใช้จ่ายที่ใช้ซื้อผลผลิตที่มาจากระบบเศรษฐกิจ เพราะปริมาณของทั้งสองฝั่งนี้โดยความเป็นจริงแล้วไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในแง่ของการเก็บข้อมูลประชากรเกี่ยวกับตัวเลขของรายรับนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะคนโดยส่วนใหญ่มักไม่บอกรายได้ที่แท้จริงให้ผู้อื่นทราบ แต่ถ้าหากเก็บข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายแล้วนั้น เรามักจะได้ข้อมูลที่เป็นตามจริงมากกว่า

ค่าใช้จ่ายจากภาคส่วนต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจที่เป็นตัวบ่งชี้จีดีพี

นักเศรษฐศาสตร์ไม่ได้คำนึงถึงเพียงเฉพาะตัวเลขโดยรวมที่มาจากการวัดมูลค่าผลผลิตและบริการทั้งหมดที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจหนึ่งๆ ในหนึ่งปีเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงสัดส่วนของผลผลิตเหล่านั้นที่กระจายอยู่ในภาคส่วนต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจด้วย จากบัญชีรายได้ประชาชาติได้มีการปันส่วนของจีดีพีออกตามองค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจ คือ

- การใช้จ่ายจากภาคครัวเรือน (Consumption : C)
- การลงทุน (Investment : I)
- การใช้จ่ายของภาครัฐ (Government purchase : G)
- การส่งออกสุทธิ (ส่วนต่างระหว่างการนำเข้าและการส่งออก : X - M)

ดังนั้น หากให้ Y เป็นตัวแทนของจีดีพี เราจะได้สมการของจีดีพีดังนี้ คือ

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

จีดีพีเป็นผลรวมจากการใช้จ่ายของภาคครัวเรือน การลงทุนโดยเอกชน การใช้จ่ายของภาครัฐ และการส่งออกสุทธิ แต่ละบาทที่อยู่ในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะปันส่วนแยกออกตามหมวดการใช้จ่ายจากภาคต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจเหล่านี้

ค่าใช้จ่ายของภาคครัวเรือน(Consumption) ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่ซื้อสินค้าและบริการของภาคครัวเรือน (ซึ่งหมายถึงสินค้าและบริการที่ซื้อเพื่อใช้บริโภคในปัจจุบัน) สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ หมวดย่อยคือ สินค้าที่ใช้หมดไปในแต่ละคราว สินค้าที่มีความคงทน (มีอายุการใช้งาน) และบริการ สินค้าที่ใช้หมดไปในแต่ละคราวหมายถึงสินค้าประเภทอาหาร และเสื้อผ้า สินค้าที่มีความคงทนหมายถึงสินค้าที่ใช้ได้ในระยะยาว เช่น รถยนต์ โทรทัศน์ ฯลฯ สำหรับบริการหมายถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการซื้อบริการต่างๆ อาทิ ค่าตัดผม ค่าตัดเสื้อ ค่ารถรับจ้าง ฯลฯ

การลงทุน (Investment) ประกอบด้วยสินค้าที่ซื้อโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในอนาคตร เราสามารถแบ่งการลงทุนออกได้เป็น ๓ หมวดย่อยดังนี้คือ การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรในการประกอบธุรกิจ การลงทุนในที่อยู่อาศัย และการลงทุนในสินค้าคงคลัง ตัวอย่างของการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพื่อการประกอบธุรกิจเช่น การสร้างโรงงานใหม่และการซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์ใหม่เพื่อใช้ในธุรกิจ

สำหรับการลงทุนเพื่อที่อยู่อาศัย เช่น การซื้อบ้านใหม่เพื่อการอยู่อาศัยของภาคครัวเรือน และการซื้อที่ดิน หรืออพาร์ทเมนต์เพื่อให้เช่า ส่วนในด้านการลงทุนในสินค้าคงคลังหมายถึงการเพิ่มขึ้นของสินค้าคงคลังของกิจการ (โดยถ้าหากมีการลดลงของสินค้าคงคลังของกิจการ สัดส่วนของหมวดย่อยนี้ในจีดีพีก็จะติดลบ)

การใช้จ่ายของภาครัฐ (Government Purchase) หมายถึงสินค้าและบริการที่ซื้อโดยภาครัฐ ซึ่งการใช้จ่ายเหล่านี้จะหมายรวมถึง อาวุธยุทโธปกรณ์ทางการแพทย์ การสร้างทางและสาธารณูปโภค และรวมถึงค่าใช้จ่ายบริการที่ข้าราชการมีให้กับประชาชน อาทิ สวัสดิการจากค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายเหล่านี้ **ไม่รวม** ถึงเงินโอนจากภาครัฐสู่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น เงินได้จากประกันสังคมกรณีคลอดบุตร หรือตกงาน เป็นต้น การส่งออกสุทธิ (Net Exports) เมื่อพิจารณาการค้าขายกับต่างประเทศ การส่งออกสุทธิ หมายถึง ส่วนต่างระหว่างราคาสินค้าและบริการที่ส่งออกไปสู่ต่างประเทศ กับสินค้าและบริการที่เรานำเข้า หรือได้รับบริการจากต่างประเทศ ซึ่งตัวเลขส่วนต่างนี้เป็นตัวแทนของการใช้จ่ายของต่างประเทศที่ซื้อสินค้าและบริการของประเทศเรา และก็คือรายได้ของประชากรในประเทศนั่นเอง

สำหรับมาตรฐานการครองชีพของประชากร (Standard of Living) นั้น มักจะถูกวัดจาก GDP ต่อหัวของประชากร (GDP per capita) โดยนำเอาตัวเลข Nominal GDP มาหารด้วยจำนวนแรงงานของประเทศ ซึ่งตัวเลขที่ได้นี้ จะสะท้อนถึงความสามารถของประชากรในการหารายได้เพื่อซื้อสินค้าและบริการ อันสะท้อนถึงความเป็นอยู่และสภาพชีวิตของประชากรนั่นเอง

GDP (Gross Domestic Product) และ GNP (Gross National Product)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเป็นการวัดผลรวมของรายได้ของทุกๆ คนที่อยู่ภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังมีรายได้จากคนไทยกลุ่มใดอีกบ้าง ที่อยู่นอกเหนือจากตัวเลข GDP นี้

เพื่อตอบคำถามนี้ เราควรเปรียบเทียบ GDP กับตัวเลขทางเศรษฐกิจอีกตัวหนึ่งที่มีความใกล้เคียงกันมากๆ นั่นคือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของชนชาติ (GNP)

- GDP เป็นผลรวมของรายได้ของประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศหนึ่งๆ ซึ่งผลรวมนี้จะหมายรวมถึงรายได้ของชาวต่างชาติที่มาหารายได้ในประเทศหนึ่งๆ นั้นด้วย แต่ไม่ได้หมายรวมถึงรายได้ของคนของประเทศนั้นๆ ที่ไปทำมาหากินอยู่นอกประเทศ
- GNP เป็นผลรวมของรายได้ของชนชาติหนึ่งๆ (โดยดูจากสัญชาติที่ปรากฏในบัตรประชาชน) โดยตัวเลขนี้ จะรวมถึงรายได้ของประชากรที่ถือสัญชาติหนึ่ง แต่ไปหารายได้ที่นอกประเทศด้วย แต่จะไม่รวมรายได้ของชาวต่างประเทศที่ถือสัญชาติอื่น และมาทำมาหากินในประเทศ

การวัดรายได้ทั้งสองวิธีนี้ สามารถแตกต่างกันได้ด้วยเหตุที่ประชากรของประเทศหนึ่งไปมีรายได้และอาศัยจากอีกประเทศหนึ่งที่ตนเองมิได้ถือสัญชาติ

ตัวอย่างเช่น สมมุติชาวอเมริกันคนหนึ่งมาอาศัย และทำงานอยู่ในประเทศไทย รายได้ที่เขาหาได้ในประเทศไทยจะถูกนำรวมเป็นส่วนหนึ่งของ GDP ของประเทศไทย แต่รายได้ของชาวอเมริกันผู้นี้จะไม่ถูกนำรวมอยู่ใน GNP ของประเทศไทย

รายได้สุทธิแห่งชาติ (Net National Income : NNP) และ รายได้แห่งชาติ (National Income)

การวัดรายได้ในระบบเศรษฐกิจนั้นมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่าง GDP และ GNP ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย แต่ก็มีความสำคัญที่ควรค่าให้ต้องตระหนักถึง ทั้งนี้เพราะทั้งนักเศรษฐศาสตร์ และสื่อต่างๆ มักจะมีการระบุถึง

เราสามารถวัดรายได้ของระบบเศรษฐกิจในรูปแบบอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กันโดยเริ่มจาก GNP แล้วหักออกด้วยปริมาณจากตัวแปรอื่นๆ ในระบบเศรษฐกิจ

โดยการนี้ เราสามารถหารายได้สุทธิแห่งชาติ (Net National Income : NNP) โดยนำเอาค่าเสื่อมของทุนในระบบเศรษฐกิจไปหักออกจาก GNP ซึ่งค่าเสื่อมของทุนในระบบเศรษฐกิจนี้หมายถึงค่าเสื่อมของโรงงาน อุปกรณ์ และที่อยู่อาศัยทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจของประเทศหนึ่งๆ ในหนึ่งปี

$NP = GNP - \text{ค่าเสื่อมของทุนในประเทศ}$

ค่าเสื่อมของทุนในระบบเศรษฐกิจของประเทศนี้ บางครั้งเราก็เรียกว่า การสึกหรอของสินทรัพย์ถาวรของทั้งระบบเศรษฐกิจหนึ่งๆ ซึ่งจะมีค่าโดยประมาณเท่ากับร้อยละ ๑๐ ของ GNP ด้วยเหตุว่า ค่าเสื่อมนี้ หมายถึงต้นทุนในการผลิตผลผลิตของระบบเศรษฐกิจ การหักค่าเสื่อมออกจากรายได้ของระบบเศรษฐกิจ จึงเปรียบเหมือนการแสดงผลลัพธ์สุทธิของกิจกรรมของประเทศตลอดปีหนึ่งๆ ด้วยเหตุนี้เอง นักเศรษฐศาสตร์บางกลุ่มจึงมีความเชื่อว่าการวัดรายได้จาก NNP นั้น นับว่าเป็นการวัดการเจริญเติบโตของประเทศได้ดีกว่า

การวัดรายได้ของระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกแบบหนึ่งที่ต้องเนื่องจากการวัด NNP นั่นก็คือการวัด **“รายได้แห่งชาติ” (National Income)** เราสามารถหามูลค่าของรายได้แห่งชาติได้จากการหักตัวแปรเพิ่มเติมในระบบเศรษฐกิจอีกจำนวนหนึ่งออกจาก NNP ดังนี้คือ ภาษีทางอ้อมธุรกิจ ตัวอย่างเช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งคิดเป็นมูลค่าโดยประมาณเท่ากับร้อยละ ๘ ของ NNP ทั้งนี้เพราะเราต้องจ่ายเพิ่มเป็นค่าภาษีมูลค่าเพิ่มกับสินค้าและบริการทุกชนิดในทุกครั้งที่ย้ายซื้อสินค้าที่ ๘% รวมอยู่ในราคาสินค้า แต่ภาษี ๘% นี้ไม่จัดว่าเป็นรายได้ของกิจการ ดังนั้น เมื่อเราหักภาษีทางอ้อมต่างๆ ออกจากรายได้สุทธิแห่งชาติ ก็จะได้เป็นรายได้แห่งชาติ ดังสมการ

$$NI = NNP - \text{ภาษีทางอ้อมของธุรกิจ}$$

ตัวเลขที่มาจากกรวัดรายได้แห่งชาติ (National Income) จึงเท่ากับเป็นการวัดว่า รายได้ของทุกๆ คนในระบบเศรษฐกิจนั้นมีเป็นจำนวนเท่าใด

รายได้แห่งชาติมีการแบ่งหมวดรายได้ ออกตามแหล่งที่มาของรายได้ ออกเป็น ๕ หมวดย่อย ดังนี้คือ

- รายได้ในรูปของเงินเดือนและค่าจ้าง คิดเป็นประมาณร้อยละ ๑๕ ของรายได้แห่งชาติ
- รายได้ของเจ้าของกิจการ หมายถึงรายได้ของกิจการประเภทเจ้าของคนเดียวหรือพวกห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นต้น ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ ๘.๕ ของรายได้แห่งชาติ
- รายได้จากค่าเช่า เป็นรายได้สุทธิที่เจ้าของที่ได้รับจากการให้เช่าบ้าน และที่ดินซึ่งได้หักค่าเสื่อมออกไปแล้ว คิดเป็นประมาณร้อยละ ๐.๑ ของรายได้แห่งชาติ
- ผลกำไรของกิจการ เป็นรายได้ของกิจการหลังจากที่ได้จ่ายค่าจ้าง และหนี้สินให้กับเจ้าหนี้แล้ว ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ ๘.๓ ของรายได้แห่งชาติ
- ดอกเบี้ยสุทธิ หมายถึง ดอกเบี้ยจ่ายที่ธุรกิจภายในประเทศจ่าย หักด้วยดอกเบี้ยรับที่ธุรกิจ ได้รับ (จากการฝากธนาคาร การลงทุน ฯลฯ) บวกด้วยดอกเบี้ยรับที่มาจากต่างประเทศคิดเป็นประมาณ ๘.๘% ของรายได้แห่งชาติ

สถิติรายได้ประชาชาติรวมปี ค.ศ. ๒๐๐๕

ประเทศที่พัฒนาแล้ว	\$ 26,320
ประเทศกำลังพัฒนา	\$ 4,450
ประเทศกำลังพัฒนา(ไม่รวมจีน)	\$ 4,400
สหรัฐอเมริกา	\$ 39,000
แคนาดา	\$ 30,660
อเมริกาใต้	\$ 21,000
ญี่ปุ่น	\$ 30,040
สิงคโปร์	\$ 26,590
มาเลเซีย	\$ 9,630
ไทย	\$ 8,020
จีน	\$ 5,530
อินเดีย	\$ 3,100
เวียดนาม	\$ 2,700
ลาว	\$ 1,860

แปลและพิมพ์เผยแพร่ โดย วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จาก 2005 World Population Data Sheet, Washington, DC : The Population
Reference Bureau Inc., 2005

รายได้ประชาชาติแท้จริง หมายถึง รายได้ประชาชาติที่นำมาคำนวณกับดัชนีราคาของปีฐาน หรือที่ราคาแพงที่สุด (ซึ่งมีค่า = ๑๐๐ และดัชนีราคาของปีอื่นๆ)

วิธีหารายได้ประชาชาติแท้จริง

$$\text{รายได้ประชาชาติแท้จริง} = \frac{\text{รายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน} \times \text{ดัชนีราคาปีฐาน (๑๐๐)}}{\text{ดัชนีราคาของปีเดียวกัน}}$$

ตัวอย่าง รายได้ประชาชาติของประเทศ ก. ที่เป็นตัวเงินใน พ.ศ. ๒๕๔๘ เท่ากับ ๔๕๐,๐๐๐ ล้านบาท และดัชนีราคาของ พ.ศ. ๒๕๔๘ เท่ากับ ๑๕๐ โดยมี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นปีฐาน
รายได้ประชาชาติแท้จริงของประเทศ ก. ในปี ๒๕๔๘ จะเท่ากับเท่าใด

$$\begin{aligned} \text{รายได้ประชาชาติแท้จริง} &= \frac{๔๕๐,๐๐๐ \times ๑,๐๐๐}{๑๕๐} \\ &= ๓๐๐,๐๐๐ \text{ ล้านบาท} \end{aligned}$$

แนวความคิดเกี่ยวกับความสุขมวลรวมประชาชาติกับการพัฒนา

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ จะแตกต่างจากเดิมที่นำ GDP มาเป็นดัชนีชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่ง แต่กษัตริย์ จิกมี ซิงเย วังชุก แห่งราชอาณาจักรภูฏานได้ทรงริเริ่มแนวคิดในการพัฒนาประเทศเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยเชื่อว่าความสุขคือเป้าหมาย หรือความต้องการสูงสุดในชีวิตของแต่ละคน ดังนั้น การพัฒนาจึงต้องคำนึงถึงแนวทางที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งประชาชนทุกคนมีโอกาสพบความสุขได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยกำหนดองค์ประกอบของความสุขมวลรวมประชาชาติ(Gross National Happiness) ไว้ ๔ ประการ หรือ เสาหลักแห่งความสุขทั้งสี่ (Four Pillars of Happiness) ไว้ดังนี้

๑. การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (Sustainable economic development)
๒. การอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural Conservation)
๓. การรักษาสีงแวดล้อมทางธรรมชาติ (Nature preservation)
๔. การมีธรรมาภิบาล (Good governance)

จึงสรุปได้ว่า การวัดความเจริญของประเทศ ไม่ใช่ยึดหลักจากการวัดตัวเลขที่เป็นสถิติที่เป็นวัตถุนิยมของ GDP ที่เพิ่มสูงขึ้น หากแต่จะเน้นความสุขของประชาชนเป็นเป้าหมายด้วย Gross National Happiness หรือ GNH ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวคิดใหม่นี้ คำนึงถึงความอยู่ดีมีสุข ที่แท้จริงของคนในสังคม ไม่ใช่เน้นตัวเลขที่แสดงการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นวัตถุนิยม ดังได้กล่าวมาแล้ว

แนวความคิดเรื่อง GNH ที่มีการเผยแพร่มานานนี้ ได้รับความสนใจจากนักวิชาการหลายประเทศ เนื่องจากเล็งเห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจมิได้เป็นปัจจัยเดียว และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของความ สุข หากแต่การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจกลับทำให้เกิดผลเสียหยา ทั้งความไม่เป็นธรรมทางสังคม การสูญเสียความสมดุลทางธรรมชาติ และมลภาวะแวดล้อมเป็นพิษอีกด้วย นอกจากนี้ **GNH ยังมีบทบาทสำคัญและสอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์แนวใหม่** เนื่องจาก GNH กล่าวถึงการกระทำที่สมดุล นั่นก็คือ **ความสมดุลระหว่างวัตถุกับจิตใจ ความสมดุลระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม** การพัฒนาจะต้องเป็นการพัฒนาตัวแบบทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพสังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนในประเทศ อย่างไรก็ตาม มีข้อคิดว่าทั้ง GDP และ GNH จะมีความสำคัญด้วยกัน และต้องพึ่งพาอาศัยกัน กล่าวคือเราไม่ควรมุ่งเน้นที่จะใช้ GDP ในการวัดระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยไม่ได้คำนึงถึงความเจริญทางจิตใจของมนุษย์ ในขณะเดียวกัน GNH ก็ไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ โดยปราศจากความเจริญรุ่งเรืองทางวัตถุเช่นกัน และการวัด GDP จะสัมฤทธิ์ผลเพียงใด ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งที่จะใช้เป็นเกณฑ์ หรือเครื่องมือวัดด้วย จึงสมควรต้องมีการพัฒนาเครื่องมือดัชนีชี้วัดความสุขมวลรวมประชาชาติ หรือGDH ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ตลอดจนวิธีการรวบรวมคำนวณวัดออกมาอย่างลงตัว

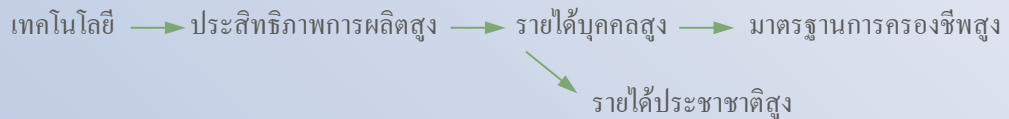
อย่างไรก็ดี บทความทางวิชาการที่นำเสนอในการสัมมนานานาชาติเรื่องเกี่ยวกับ GNH ซึ่งจัดโดย The Center For Bhutan Studies เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๗ ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเราสามารถวัดระดับความสุขขั้นพื้นฐานได้ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพของโภชนาการ การมีที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพ และชีวิตชุมชน ดังนั้น ดัชนีชี้วัดความสุขจึงอาจจะเป็นดัชนีต่างๆ ที่สะท้อนสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจของมนุษย์ โดยดัชนีดังกล่าวต้องสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคม การมีธรรมาภิบาลและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์สังคมส่วนรวม ทั้งในชีวิตประจำวันและนโยบายการพัฒนาประเทศในระยะยาว ดังนั้นในแนวคิดเดียวกันนี้ จึงเป็นที่มาของความเชื่อที่ว่าพื้นฐานความสุขที่สำคัญ ได้แก่สิ่งต่อไปนี้

๑. การไม่ขาดปัจจัย ๔ ที่เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์
๒. การที่ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมัครสมานสามัคคี
๓. การมีจิตใจสดชื่น มองทุกอย่างโดยเชื่อมโยงกันระหว่างจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยึดโยงภายในของมนุษย์กับธรรมชาติ

แนวความคิดเกี่ยวกับความสุขมวลรวมประชาชาติกำลังได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน เพียงแต่มีข้อคิดว่าการจะบรรลุเป้าหมายในการดำเนินชีวิตตามแนวทางนี้คงต้องใช้เวลาและมีเครื่องมือที่จะชี้วัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ประสิทธิภาพการผลิตสูง

เทคโนโลยี ไม่เพียงแต่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการผลิตได้มากน้อยเพียงใดเท่านั้น หากแต่ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่จะต่อเนื่องไปถึงรายได้บุคคลและรายได้ประชาชาติอีกด้วย ดังนี้

ในเรื่องประสิทธิภาพการผลิตสูงนี้ Adam Smith บิดาของวิชาเศรษฐศาสตร์ได้กล่าวถึงเหตุของความมั่งคั่งแห่งรัฐ ในหนังสือ The Wealth of Nations ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๗๗๖ ไว้หลายประการ หนึ่งในหลายปัจจัยที่กล่าวถึงนั้น ได้แก่ ประสิทธิภาพการผลิตสูง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีซึ่งจะมีมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของประชากรของประเทศนั้น ที่จะรู้จักนำมาใช้และพัฒนาการใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด สำหรับประเทศไทยก็ได้เล็งเห็นความสำคัญของ เทคโนโลยี จึงมีการเน้นเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๓๔

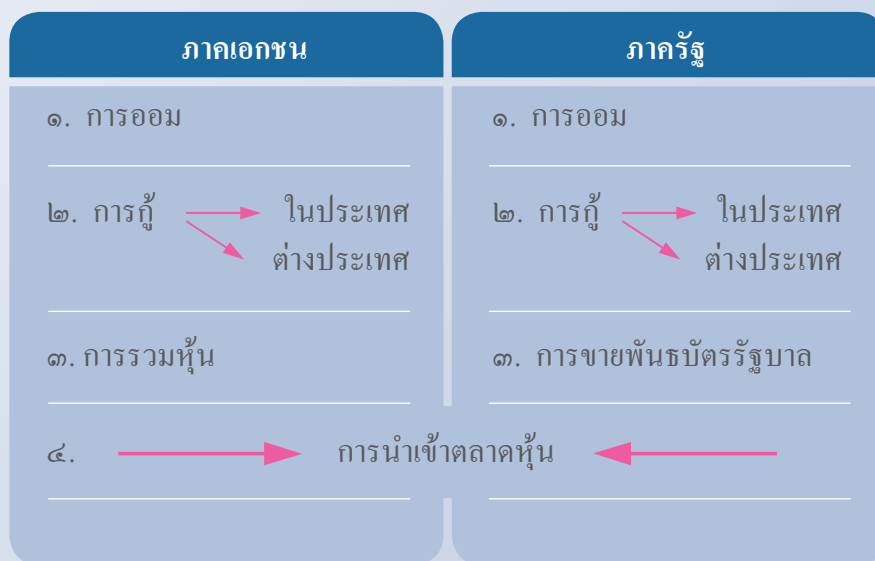

การสะสมทุนสูง

การสะสมทุนในความหมายทางเศรษฐศาสตร์หมายถึง การเพิ่มทุนให้มีมากขึ้นกว่าเดิม “ทุน” ซึ่งหมายถึง สัตว์ อุปกรณ์ เครื่องมือใดๆ ที่ทำให้การผลิตเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นทุนจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะอาชีพ ถ้าเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้า เครื่องจักร ๑ เครื่อง ผลิตเสื้อได้ ๑๐๐ ตัว ใน ๑ วัน ถ้าเพิ่มเป็นเครื่องจักร ๒ เครื่องก็จะผลิตเสื้อเพิ่มขึ้นได้เป็น ๒๐๐ ตัว ใน ๑ วัน ฯลฯ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การสะสมทุนมีผลโดยตรงต่อการส่งเสริมผลผลิต และมีผลต่อเนื่องไปถึงหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่งคั่งแห่งรัฐ ตรงตามที่ Adam Smith ได้เขียนไว้ในหนังสือ “The Wealth of Nations” เช่นกัน ซึ่งสรุปให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

* การสะสมทุน → การส่งเสริมผลผลิต → รายได้บุคคลสูง → มาตรฐานการครองชีพสูง
↓
รายได้ประชาชาติสูง

อย่างไรก็ดี มีข้อคิดที่ควรกล่าวถึงในเรื่องของการสะสมทุน ก็คือ การสะสมทุนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการออมเกิดขึ้น ประเทศที่พัฒนาแล้ว จะมีการสะสมทุนมากกว่าประเทศกำลังพัฒนาหลายเท่าตัว เพราะฉะนั้นประเทศที่มีการสะสมทุนมากกว่าจะมีระดับรายได้ที่แท้จริงสูงกว่า อีกทั้งยังช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจยังมีการสะสมทุนมากก็ยิ่งผลิตสินค้าและบริการได้มากเกิดการส่งเสริมผลผลิต ซึ่งมีผลให้เกิดรายได้สูงขึ้นตามมา หากการออมยังไม่เพียงพอที่จะช่วยการลงทุนภายในประเทศได้ก็จำเป็นต้องพึ่งเงินส่วนหนึ่งจากต่างประเทศ หรือมีการสะสมทุนด้วยวิธีอื่นได้อีกหลายวิธี ดังนี้

มีข้อสังเกตว่าการออมในภาคครัวเรือน อาจมีลักษณะต่างจากภาคเอกชนและภาครัฐบาลตรงที่ การออมของภาคครัวเรือนมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามชรามากที่สุด นอกจากนี้ก็เพื่อการศึกษา ของลูกหลาน เพื่อเป็นทุนประกอบอาชีพ โดยส่วนใหญ่จะออมทรัพย์กับสถาบันการเงินในระบบ บางครัวเรือนจะออมในรูปเงินสด ซื้ทองคำเก็บไว้ ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะ เงินส่วนนั้นมิได้ถูกนำไปใช้ในการลงทุนในด้านที่ก่อให้เกิดการผลิต ส่วนการออมโดยการฝาก ไว้กับสถาบันการเงินในระบบ เงินออมเหล่านี้จะถูกนำไปหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ในลักษณะ ของการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลผลิตต่อไปได้

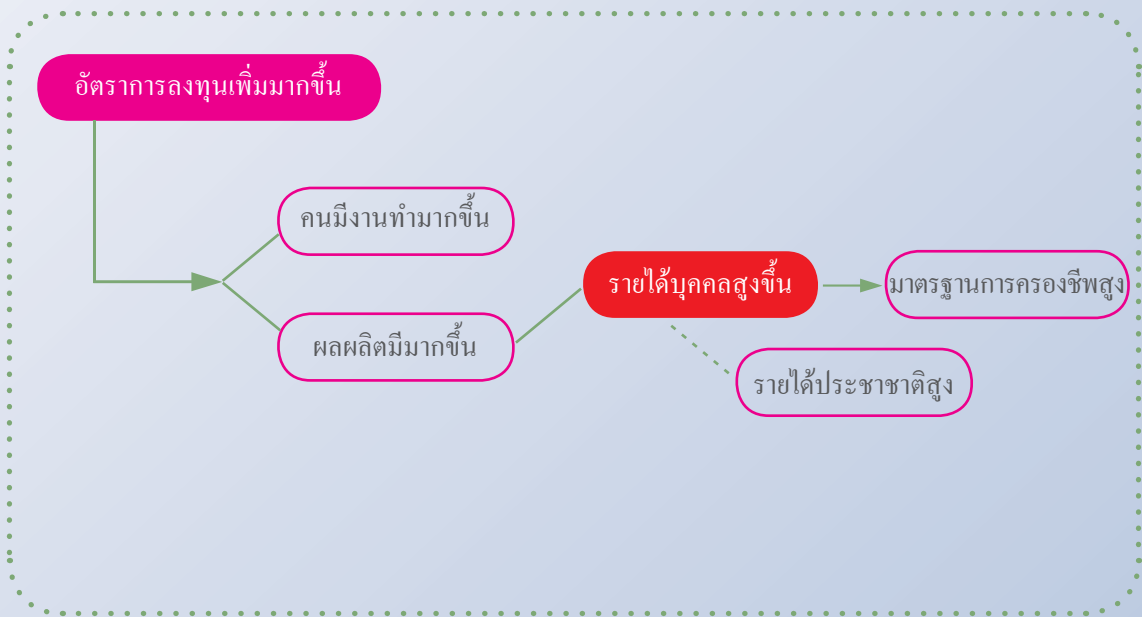
การออมที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

การออมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ผลผลิตที่แท้จริงเพิ่มขึ้น (Real Output)

ผลผลิตที่แท้จริงเพิ่มขึ้น (Real Output) ของระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของกำลังการผลิต (Productive Capacity) ในระยะยาว ตลอดจนมีอัตราการลงทุนเพิ่มมากขึ้นทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ ซึ่งการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นนี้ทำให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจในลักษณะต่อเนื่อง ดังนี้

การประสบความสำเร็จด้านการค้าระหว่างประเทศ

โดยดูจากตัวเลขดัชนีดุลการค้าและดุลการชำระเงิน การค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา ทั้งนี้ เพราะประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบเปิด (Open economy) จึงมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกว้างขวาง ทั้งการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ การกู้ยืมระหว่างประเทศ ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การชำระเงินระหว่างประเทศ ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบอันเกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนนั้น นอกจากนี้ยังรวมไปถึงความร่วมมือระหว่างประเทศด้วย

การค้าระหว่างประเทศ

การลงทุนระหว่างประเทศ

การกู้ยืมระหว่างประเทศ

การชำระเงินระหว่างประเทศ

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ในบรรดากิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศนี้ จะเห็นได้ว่าการค้าระหว่างประเทศเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะแต่ละประเทศมีความได้เปรียบเสียเปรียบในการผลิตสินค้าและบริการแต่ละชนิดแตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะทรัพยากรหรือทักษะของแรงงานในประเทศ จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศขึ้นในลักษณะของการซื้อสินค้าและบริการที่ประเทศนั้นๆผลิตไม่ได้ หรือผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ในขณะที่เดียวกันกับที่ขายสินค้าและบริการที่เกินความต้องการภายในประเทศไปยังต่างประเทศ การนำเข้า (Import) และการส่งออก (Export) จึงเกิดขึ้นจากการซื้อขายระหว่างประเทศในลักษณะนี้ ทำให้เกิดการการค้าระหว่างประเทศขึ้น และมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าระหว่างประเทศ ทำให้เป็นที่มาของเรื่อง “ดุลการค้า” ประเทศใดที่มีมูลค่าการส่งออกมากกว่ามูลค่าการนำเข้า ก็จะได้เปรียบดุลการค้า หรืออยู่ในภาวะดุลการค้าเกินดุล ส่วนประเทศใดที่มีมูลค่าการนำเข้ามากกว่ามูลค่าการส่งออก ก็จะอยู่ในภาวะเสียเปรียบดุลการค้า หรืออยู่ในภาวะดุลการค้าขาดดุล

ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ

๑. ทำให้มีโอกาสที่จะมีสินค้าสนองความต้องการได้ ในขณะที่ประเทศตนเองไม่สามารถผลิตเองได้หรือหากผลิตก็ต้องใช้ต้นทุนสูง
๒. ทำให้เกิดความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน เนื่องจากการแบ่งงานกันตามความสามารถและความถนัดที่แต่ละประเทศมีระดับแตกต่างกัน ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับแนวคิดของAdam Smith บิดาของวิชาเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวไว้ในหนังสือ The Wealth of Nations ว่าหากมีการทำงานตามหลัก Division of Labour คือแบ่งแยกแรงงานตามความสามารถและความถนัดของบุคคลแล้ว ผลงานจะออกมาดีมีคุณภาพและได้ทั้งปริมาณด้วย จึงมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศขึ้น

๓. ทำให้เกิดการพัฒนาเทคนิคการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพดี และราคาถูกลงมากขึ้น เพื่อความได้เปรียบประเทศคู่แข่ง
๔. ทำให้ประเทศต่างๆ มีแนวโน้มที่จะมีเศรษฐกิจแบบการค้าที่มีไม่เพียงการผลิตเพื่อบริโภคเท่านั้น หากแต่เป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และอีกทั้งเป็นการผลิตเพื่อการส่งออกอีกด้วย ที่สำคัญก็คือการทำให้มีการลงทุน มีการสร้างงานได้มากขึ้น ส่งผลให้ประชากรมีรายได้บุคคลเพิ่มมากขึ้น มาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น ตลอดจนทำให้รายได้ประชาชาติสูงตามไปด้วย
๕. การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement :FTA) กับประเทศคู่ค้า และกลุ่มประเทศต่างๆ เพื่อเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนให้ขยายได้มากขึ้น ที่สำคัญคือเป็นการกระจายแหล่งส่งออกและแสวงหาแหล่งนำเข้าที่เป็นประโยชน์

นโยบายเขตการค้าเสรี เป็นนโยบายที่เปิดโอกาสให้ประเทศหนึ่งส่งสินค้าไปขายยังอีกประเทศหนึ่งโดยไม่มีการกีดกันทางการค้า ตลอดจนให้สิทธิพิเศษระหว่างกัน เขตการค้าเสรีที่สำคัญ ได้แก่ เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) เขตการค้าเสรียุโรป (EFTA) เขตการค้าเสรีอเมริกาใต้ (LAFTA)

สำหรับประเทศไทยนอกจากจะอยู่ในกลุ่ม AFTA แล้ว ยังเข้าเป็นสมาชิกกับกลุ่มประเทศหลายกลุ่มได้แก่ กลุ่มอาเซียน (ASEAN) กลุ่มเอเชียแปซิฟิก (APEC) กลุ่มเอเชียยุโรป (ASEM) อีกทั้งยังมีการเจรจาเพื่อความร่วมมือทั้งในกรอบทวิภาคี พหุภาคี ตลอดจนระดับภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีการเจรจาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญากับญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาและกลุ่ม EFTA อีกด้วย

(ภาพจาก กรรมการค้าต่างประเทศ)

๖. ส่งเสริมการค้าและสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยจัดคณะผู้แทนการค้าและการลงทุนไทย ไปเยือนประเทศเพื่อนบ้านร่วมกับภาคเอกชน ซึ่งจะเห็นได้จากสถิติใน พ.ศ. ๒๕๔๘ มีมูลค่าการค้า ๓๖๑,๑๖๓.๓ ล้านบาท โดยเพิ่มจากสถิติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึงร้อยละ ๒๑.๒

๗. ส่งเสริมการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ทางปัญญา ตลอดจนการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไทยในต่างประเทศ ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในการปกป้องสิทธิและแก้ไขปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศด้วย

ในเรื่องเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศในส่วนที่มีบทบาทสำคัญต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศนี้ มีข้อควรสังเกตได้ว่าการค้าระหว่างประเทศจะประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายที่มีการวางแผนอย่างเหมาะสม อีกทั้งการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนด้วย

แนวทางการดำเนินงานดังกล่าวเป็นหน้าที่โดยตรงของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งมีข้อมูลที่รวบรวมจากสำนักนโยบายเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศของไทย (มกราคม – ธันวาคม) พ.ศ. ๒๕๔๘ และพ.ศ. ๒๕๔๙ โดยสรุปได้ดังนี้

การเสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาด และการกระจายผลผลิตไปสู่ตลาดด้วยการรุกเจาะตลาด เร่งส่งออกเพื่อเพิ่มรายได้ ตลอดจนเตรียมพร้อมเพื่อแสวงโอกาสจากการค้าเสรี ซึ่งได้จัดดำเนินการหลายด้านด้วยกัน เช่น

๑. กระจายตลาดสินค้าส่งออกที่มีศักยภาพสูงให้กว้างขวาง เพื่อลดผลกระทบจากการพึ่งพาส่งออกซึ่งได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น โดยดำเนินการเจาะและขยายตลาด ตลอดจนหาช่องทางการค้าร่วมกับนักธุรกิจเอกชนไปบุกเบิกตลาดใหม่ ได้แก่ จีน เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง รัสเซีย แอฟริกา และละตินอเมริกา

๒. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี ความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า พันธกรณีการค้าระหว่างประเทศ และใช้ประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้า การเปิดเสรีทางการค้า หมายถึงการที่รัฐบาลของประเทศคู่ค้า หรือรัฐบาลระหว่างประเทศสมาชิกภายในกลุ่มเศรษฐกิจการค้า ซึ่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจการค้าหลายกลุ่มในภูมิภาคต่างๆ จะไม่ใช้มาตรการกีดกันทางการค้าในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ มาตรการดังกล่าว ได้แก่ ภาษีสินค้านำเข้าและสินค้าส่งออก การจำกัดปริมาณนำเข้า การห้ามนำเข้า การควบคุมเงินตราต่างประเทศ การคุ้มครองการผลิตภายใน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มาตรการกีดกันทางการค้า ซึ่งดำเนินคู่ขนานกันในโลกรปัจจุบัน ได้ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ ประเทศต่างๆจึงต้องเร่งเพิ่มขีดความสามารถในการปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าของตนไว้มากที่สุด

๓. การสร้างนักธุรกิจผู้ส่งออกไทย (Intertrader) ไปสู่ตลาดโลก และพัฒนาศักยภาพผู้ส่งออกและผู้นำธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการเดิมให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยดำเนินงานหลายด้านด้วยกัน ดังนี้

๓.๑ การฝึกอบรมและสัมมนาให้กับผู้ส่งออก และผู้ที่ประสงค์จะทำธุรกิจส่งออกได้ เป็นนักการตลาดที่มีคุณภาพ มีการจัดการด้านการเงินที่ดี และสามารถสร้างความเชื่อถือจากลูกค้าในต่างประเทศ โดยได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับธนาคารของรัฐรวม ๗ แห่ง เพื่อสนับสนุนด้านการเงิน และสภาพคล่องให้กับนักธุรกิจดังกล่าว

- ๓.๒ มีการเสริมสร้างศักยภาพด้านการออกแบบและพัฒนาสินค้าให้ตรงตามกระแสนิยมและความต้องการของผู้ซื้อ
- ๓.๓ ปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าของไทย ทั้งการตอบโต้และโต้สวนการทุ่มตลาดและการอุดหนุนการส่งออก
- ๓.๔ เสริมสร้างความรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ส่งออกได้รับทราบเกี่ยวกับการใช้สิทธิพิเศษทางการค้าที่ประเทศคู่ค้านำมาใช้ใหม่ๆ รวมทั้งร่วมประชุมแก้ไขปัญหาและกำหนดทำที่เกี่ยวกับมาตรการทางการค้ากับประเทศคู่ค้าต่างๆ
- ๔. การจัดงานแสดงสินค้าในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดงานแสดงสินค้านานาชาติในประเทศ เพื่อเป็นการสร้างเวทีการค้าระหว่างประเทศ และในประเทศให้กับผู้ผลิตและผู้ส่งออกได้เจรจาซื้อขายกับผู้นำเข้า หรือ ผู้ซื้อจากต่างประเทศ
- ๕. การส่งเสริมบทบาทธุรกิจประกันภัย ให้มีบทบาทในการระดมเงินออม การลงทุน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดทุน (Capital Market) ของประเทศมากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้บริษัทประกันภัยมีบทบาทในการรับภาระการเสี่ยงภัย หรือความเสี่ยงแทนผู้ลงทุน หรือผู้ประกอบการส่งออกโดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการในการคุ้มครองผู้มีสิทธิประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย มีการปรับปรุงความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์จากการประกันภัย นั้น
- ๖. การดำเนินการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยนำระบบคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการค้า ผู้นำเข้า ผู้ผลิต ผู้ส่งออก ภาวะการตลาดของสินค้าไทยในต่างประเทศ กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ และเครื่องชี้วัดทางเศรษฐกิจ ฯลฯ เพื่อให้ผู้นำเข้าผู้ผลิต และผู้ส่งออก ได้ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกลยุทธ์ในการผลิต และตลาด ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดความสะดวกทั้งแก่ประชาชน ผู้ประกอบการ และผู้บริโภคอย่างถูกต้องรวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทางด้วย

สถิติเกี่ยวกับการส่งออก การนำเข้า ตลอดจนดุลการค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ และพ.ศ. ๒๕๔๙ ของสำนักนโยบายเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ สรุปได้ดังนี้ต่อไป

การส่งออกพ.ศ. ๒๕๔๘ (ม.ค.- ธ.ค.) มีมูลค่า ๑๑๐,๘๘๓.๒ ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากปีร้อยละ ๑๕ เป็นการขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมร้อยละ ๑๕.๘ ขณะที่สินค้าเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเกษตร เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๐

สินค้าสำคัญที่ส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราสูง ได้แก่

๑. สินค้าอาหารประเภทปลากระป๋องและแปรรูป

๒. ผักและผลไม้สด

๓. ผลไม้กระป๋องและแปรรูป

๔. กุ้งแช่แข็ง และไก่แปรรูป

๕. ยานยนต์และส่วนประกอบ

๖. เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ

๗. เม็ดและผลิตภัณฑ์พลาสติก

๘. วัสดุก่อสร้าง (เหล็กกล้าและปูนซีเมนต์)

๙. อัญมณี

๑๐. ผลิตภัณฑ์ยาง

๑๑. สิ่งพิมพ์และกระดาษ

๑๒. เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์เกสซ์ เป็นต้น

สินค้าอื่นๆที่ส่งออกเพิ่มขึ้น

ได้แก่ ยางพารา แป้งมันสำปะหลัง เครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งทอ เครื่องเดินทางและเครื่องหนัง เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้เครื่องประดับตกแต่งบ้าน เป็นต้น

ตลาดส่งออกที่สำคัญ พ.ศ. ๒๕๔๘ มีทั้งตลาดใหม่และตลาดหลัก ตลอดจนตลาดใหม่อื่นๆด้วย ทั้งนี้เป็นผลมาจากการดำเนินมาตรการเชิงรุกร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการเจาะตลาดอย่างต่อเนื่อง รวมถึงตลาดที่มีการจัดทำ FTA ซึ่งทำให้สามารถขยายการส่งออกไปสู่ประเทศต่างๆได้กว้างขวาง พ.ศ. ๒๕๔๗ ประเทศไทยมีการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีกับ ๘ ประเทศ และ ๑ กลุ่มเศรษฐกิจได้แก่ ออสเตรเลีย จีน บาห์เรน อินเดีย เปรู สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ กลุ่มประเทศ BIMSTEC (บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย เมียนมาร์ เนปาล ศรีลังกา) โดยสินค้าไทยที่จะได้ประโยชน์ ได้แก่ สินค้าอาหารผักผลไม้สด สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า อัญมณี เครื่องประดับ รถยนต์ขนาดเล็ก ผลิตภัณฑ์ยาง เป็นต้น

ตลาดหลัก

๑. ญี่ปุ่น

๒. อาเซียน

๓. สหรัฐอเมริกา

๔. สหภาพยุโรป

ตลาดใหม่อื่น ๆ

๑. ลาตินอเมริกา

๒. สหรัฐอเมริกา

๓. ตะวันออกกลาง

๔. ฮองกง

ตลาดที่มีการจัดทำ FTA

๑. อินเดีย

๒. ออสเตรเลีย

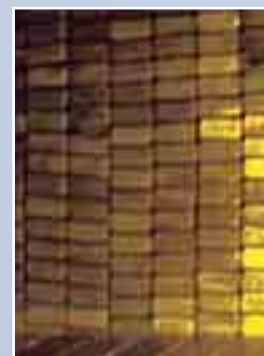

๓. จีน

การนำเข้า พ.ศ. ๒๕๔๘ มีมูลค่า ๑๑๘,๒๒๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เทียบกับ พ.ศ. ๒๕๔๗ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๕.๗ เนื่องจากการขยายตัวของการนำเข้าในทุกหมวด ที่สำคัญได้แก่ สินค้าเชื้อเพลิง เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๕.๑ สินค้าทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๗.๒ สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๖.๕

สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่

๑. สินค้าเชื้อเพลิง ทั้งในส่วนที่เป็นน้ำมันดิบ และน้ำมันสำเร็จรูป
๒. เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ
๓. เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ
๔. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ
๕. เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์
๖. ทองคำ

จากสถิติเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าสินค้าส่งออก ๑๑๐,๘๘๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐ กับมูลค่าสินค้านำเข้า ๑๑๘,๒๒๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐ สรุปได้ว่า พ.ศ. ๒๕๔๘ ไทยขาดดุลการค้า ๗,๓๓๙.๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

การส่งออก พ.ศ.๒๕๔๘ (ม.ค. – ธ.ค.) มีมูลค่า ๑๒๕,๗๔๔.๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. ๒๕๔๗ ร้อยละ ๑๖.๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕ ของเป้าหมายการส่งออก เป็นการขยายตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกหมวดในสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๕ สินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๓.๕ และสินค้าอื่นๆ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๖.๗

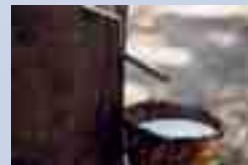
สินค้าสำคัญที่ส่งออกเพิ่มขึ้น ทั้งมูลค่าและปริมาณ ได้แก่

๑. **สินค้าเกษตร อุตสาหกรรมการเกษตร สินค้าสำคัญที่ส่งออก** ได้แก่

๑.๑ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๗.๘ และ ๓๒.๖)

๑.๒ ยางพารา (ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๗ และ ๔๕.๔)

๑.๓ สินค้าอาหาร (ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ ๗.๓ และ ๑๐.๖)

๑.๔ ข้าว (มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐.๒ แต่ปริมาณลดลงร้อยละ ๐.๘ เนื่องจากต้องแข่งขันราคาข้าวกับเวียดนาม และอินเดีย)

๑.๕ น้ำตาล (มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๗ แต่ปริมาณลดลงร้อยละ ๒๕.๗ เนื่องจากผลผลิตในประเทศลดลง)

๒. สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าสำคัญที่ส่งออกเพิ่มขึ้น ได้แก่

๒.๑ สินค้าที่ส่งออกเพิ่มขึ้นสูงกว่าร้อยละ ๒๐ ได้แก่ ยานยนต์และส่วนประกอบ มีการขยายตัวสูงร้อยละ ๒๐.๕ วัสดุก่อสร้างขยายตัวร้อยละ ๒๑.๗ และผลิตภัณฑ์ยาง ขยายตัวร้อยละ ๓๑.๔

๒.๒ สินค้าที่ส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ - ๒๐ ได้แก่ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ อัญมณีและเครื่องประดับ สิ่งพิมพ์และกระดาษ เครื่องสำอางเม็ด ผลิตภัณฑ์เภสัช เครื่องมือแพทย์และของเล่น

๒.๓ สินค้าที่ส่งออกเพิ่มขึ้นต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งทอ เม็ดและผลิตภัณฑ์พลาสติก เครื่องเดินทาง เครื่องหนังและรองเท้า เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง

๓. สินค้าอื่นๆที่สำคัญ และส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราสูงต่อเนื่อง ได้แก่ เคมีภัณฑ์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐.๑ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบร้อยละ ๒๕.๘ น้ำมันดิบร้อยละ ๑๒.๔ ทองแดงร้อยละ ๘๗.๖ และเลนส์ร้อยละ ๓๕.๘

ตลาดส่งออกสำคัญ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีทั้งตลาดใหม่และตลาดหลัก ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ตลาดใหม่ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น

๑. ลาตินอเมริกา

๒. ยุโรปตะวันออก

๓. ใต้หวัน

๔. ออสเตรเลีย

๕. อินโดจีนและพม่า

๖. จีน

๗. ตะวันออกกลาง

๘. แคนาดา

๙. อินเดีย

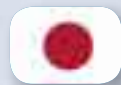
ตลาดหลักที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น

๑. สหรัฐอเมริกา

๒. สหภาพยุโรป

๓. ญี่ปุ่น

๔. อาเซียน

การนำเข้า พ.ศ. ๒๕๔๕ มีมูลค่า ๑๒๖,๘๓๐๕ ล้านบาทเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. ๒๕๔๘ ร้อยละ ๓.๓ โดยกลุ่มสินค้าที่นำเข้าเพิ่มขึ้น ได้แก่ สินค้าประเภทต่างๆ ดังนี้

๑. สินค้าเชื้อเพลิง เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐.๕
๒. สินค้าอุปโภคบริโภค เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๓.๘

๒.๑ เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด

๒.๒ เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน

๒.๓ นาฬิกาและส่วนประกอบ

๒.๔ เสื้อผ้า รองเท้า และผลิตภัณฑ์ สิ่งทออื่นๆ

๓. สินค้าวัตถุดิบ/กึ่งสำเร็จรูป เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔.๓

๓.๑ อุปกรณ์ส่วนประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

๓.๒ เคมีภัณฑ์

๓.๓ เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์

๓.๔ ทองคำ

๔. สินค้านำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๕

๔.๑ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ

๔.๒ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ

๔.๓ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ
ส่วนประกอบ

จากสถิติเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าสินค้าส่งออก ๑๒๕,๓๔๔.๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ กับมูลค่าสินค้านำเข้า ๑๒๖,๘๓๑.๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ สรุปได้ว่า พ.ศ. ๒๕๕๕ ไทยได้เปรียบดุลการค้า ๒,๕๑๓.๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

เปรียบเทียบสถิติประเภทสินค้าและมูลค่าสินค้านำเข้าและมูลค่าสินค้าส่งออก ๕ อันดับแรก
พ.ศ. ๒๕๕๕

สินค้านำเข้า	สินค้าส่งออก
๑. น้ำมันดิบ ๗๗๒,๐๕๔.๕ ล้านบาท	๑. เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ ๕๖๖,๐๗๐.๓ ล้านบาท
๒. เครื่องจักรกล ๔๔๐,๐๔๕.๒ ล้านบาท และส่วนประกอบ	๒. รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ๓๖๓,๐๑๕.๔ ล้านบาท
๓. เครื่องจักรไฟฟ้า ๓๖๘,๓๕๒.๒ ล้านบาท	๓. แผงวงจรไฟฟ้า ๒๖๗,๕๕๑.๐ ล้านบาท
๔. เคมีภัณฑ์ ๓๔๕,๘๑๔.๔ ล้านบาท	๔. ยางพารา ๒๐๕,๓๗๔.๔ ล้านบาท
๕. แผงวงจรไฟฟ้า ๓๓๑,๑๒๖.๕ ล้านบาท	๕. เม็ดพลาสติก ๑๗๑,๔๘๓.๐ ล้านบาท

ข้อมูลจาก กรมการค้าระหว่างประเทศ www.DFT.MOC.GO.

ความนำ

ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา ประชากรโลกได้เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๔๕ มีจำนวนเกิน ๖.๕ พันล้านคนแล้ว โดยที่ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ประมาณ ๓ ใน ๔ ของประชากรโลกสมัยแรกๆของการพัฒนาคือ ประมาณทศวรรษที่ ๑๙๖๐ หรือ ค.ศ. ๑๙๖๐ – ๑๙๖๕ โลกได้ถูกแบ่งเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ๑. กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Countries) ซึ่งได้แก่ ส่วนใหญ่ของทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือ ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ๒. กลุ่มประเทศที่เหลือ เรียกรวมกันว่า ประเทศกำลังพัฒนา (Developing Countries) เดิมบางคนก็เรียกว่า ประเทศด้อยพัฒนา (Underdeveloped Countries) แต่ปัจจุบันนี้เรียกกันว่า ประเทศกำลังพัฒนา เท่านั้น ภายในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนายังมีประเทศอีกจำนวนหนึ่งที่เรียกกันว่า กลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries : LDCs) ได้แก่ ประเทศอัฟกานิสถาน ลาว เป็นต้น

ใน พ.ศ. ๒๕๔๕ ภาพได้เปลี่ยนไป ประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศได้เขยิบเข้าไปใกล้ประเทศพัฒนาแล้วมากขึ้นเนื่องจากมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ประเทศบางประเทศ เช่น อาร์เจนตินา และ เกาหลี แม้ว่าจะถูกถือว่าเป็น “ประเทศกำลังพัฒนา” แต่ก็ถูกเรียกว่า ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง (Middle Income) หรือ ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries) ในขณะเดียวกันประเทศจำนวนมากในทวีปแอฟริกาก็ยากจนลงเรื่อยๆ

ภายหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต (Soviet Union) ในเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๔ ก็มีกลุ่มรัฐอิสระเกิดขึ้น ๑๕ รัฐ โดยที่ ๑๐ ใน ๑๕ รัฐนี้รวมตัวกันเป็นสหรัฐอิสระ (Commonwealth of Independent States (CIS)) ขณะนี้รัฐเหล่านี้กำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนจากระบบสังคมนิยมที่วางแผนจากส่วนกลาง (Centrally Planned Socialism) มาเป็นระบบทุนนิยมที่มีตลาดเป็นฐาน (Market – based capitalism) รูปใดรูปหนึ่ง จึงมีการเรียกรัฐเหล่านี้ว่า เศรษฐกิจที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน (Economies in transition)

เกณฑ์ในการจำแนกเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ

ธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งมีภาคีสมาชิกอยู่ ๑๘๔ ประเทศ ได้จำแนกเศรษฐกิจประเทศต่างๆ โดยอาศัยหลักเกณฑ์สำคัญคือ รายได้ประชาชาติรวมต่อหัว (Gross National Income (GNI) per capita) ทุกๆปี ธนาคารโลกจะตีพิมพ์ ดัชนีการพัฒนาระดับโลก (World Development Indicators) ฉบับปีค.ศ. ๒๐๐๗ ใช้ รายได้ประชาชาติรวมต่อหัว (GNI per capita) เป็นเกณฑ์ในการจำแนกเศรษฐกิจประเทศต่างๆ (ในรายงานฉบับปีก่อนๆ ธนาคารโลกใช้ศัพท์ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product , หรือ GNP)

สิ่งพิมพ์ของธนาคารโลก เล่มที่เรียกว่า ดัชนีการพัฒนาระดับโลก ๒๐๐๗ (World Development Indicators 2007) นั้น เป็นการรวบรวมประจำปีของข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา รายงาน 2007 WDI ฉบับนี้มีดัชนีมากกว่า ๕๐๐ ตัว มากกว่า ๘๐ ตารางแบ่งออกเป็นหกส่วน กล่าวคือ ภาพรวมระดับโลก (World View), ผู้คน (People), สิ่งแวดล้อม (Environment), เศรษฐกิจ (Economy) รัฐและตลาดต่างๆ (State and Markets) และ ความเชื่อมโยงต่างๆระดับโลก (Global Lines)

เศรษฐกิจทุกประเทศถูกจำแนกออกเป็น เศรษฐกิจรายได้ต่ำ (low – income countries), เศรษฐกิจรายได้ปานกลาง (middle - income countries) ซึ่งยังแบ่งออกเป็น เศรษฐกิจรายได้กลางระดับล่าง (low middle - income countries) และเศรษฐกิจรายได้ปานกลางระดับบน (upper middle - income countries) หรือ เศรษฐกิจรายได้สูง (high - income countries) สำหรับกลุ่มเศรษฐกิจรายได้ต่ำและเศรษฐกิจรายได้ปานกลาง ธนาคารโลกบางครั้งจะเรียกประเทศเหล่านี้รวมกันว่า ประเทศกำลังพัฒนา (Developing Countries) ดังนั้น จึงนิยมเรียกเศรษฐกิจรายได้สูงว่า ประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Countries)

ในฉบับท (text) ของอนุสัญญาสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศฉบับใหม่ๆ จะใช้แต่เพียงประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาเท่านั้น

ตัวชี้วัดการพัฒนาเศรษฐกิจ (Indicators of Economic Development)

กลุ่มประเทศ	ประชากร ๒๐๐๔	รายได้ประชาชาติรวมต่อหัว ๒๐๐๔ (ดอลลาร์)	รายจ่ายด้านสุขภาพประจำปีต่อหัว ๒๐๐๒ (ดอลลาร์)	อัตราการตายของทารก ๒๐๐๓ (ตายก่อนอายุ ๕ ขวบ) ต่อ ๑,๐๐๐ การเกิด	ประชากรเมืองร้อยละของทั้งหมด ๒๐๐๓
รายได้ต่ำ (Low - income)	๒.๓ พันล้าน	๕๑๐	๒๕	๑๒๒.๐	๓๐
รายได้ปานกลาง - ระดับล่าง (Low middle-income)	๒.๔ พันล้าน	๑,๕๘๐	๘๔	๔๒	๕๐

กลุ่มประเทศ	ประชากร ๒๐๐๔	รายได้ประชาชาติ รวมต่อหัว ๒๐๐๔ (ดอลลาร์)	รายจ่ายด้าน สุขภาพประจำปี ต่อหัว ๒๐๐๒ (ดอลลาร์)	อัตราการตายของ ทารก๒๐๐๓(ตาย ก่อนอายุ๕ ขวบ)ต่อ ๑,๐๐๐ การเกิด	ประชากรเมือง ร้อยละ ของทั้งหมด ๒๐๐๓
รายได้ปานกลาง - ระดับบน (Upper middle - income)	๕๗๕.๘ ล้าน	๔,๗๗๐	๓๑๐	๓๐	๗๕
รายได้สูง (High- income)	๑ พันล้าน	๓๗,๐๔๐	๓,๐๓๕	๗๐	๘๐

ถ้าสูตรธนาคารโลกได้จำแนกเศรษฐกิจต่างๆ โดยอาศัย รายได้ประชาชาติรวม ค.ศ. ๒๐๐๕ (2005 4NI perCapita) เป็นเกณฑ์ กำหนดโดยใช้วิธีการแผนที่ธนาคารโลก (World Bank Atlas Method) กลุ่มต่างๆ คือ **รายได้ต่ำ** \$ 875 หรือน้อยกว่า **รายได้ปานกลาง** \$ 876 - \$ 3,465 รายได้ปานกลางระดับบน \$ 3,466 - \$ 10,725 และ **รายได้สูง** \$ 10,726 หรือมากกว่า

กลุ่มประเทศรายได้ต่ำ มีทั้งหมด ๕๔ ประเทศ ได้แก่ กลุ่มประเทศส่วนใหญ่ในทวีปแอฟริกา ประเทศอัฟกานิสถาน ภูฏาน กัมพูชา ลาว อินเดีย เวียดนาม พม่า เนปาล ปากีสถาน แอมบประเทศที่เป็นเกาะเล็กๆ รวมทั้งประเทศอุซเบกิสถาน เป็นต้น

กลุ่มประเทศรายได้ปานกลางระดับล่าง มีทั้งหมด ๕๘ ประเทศ กลุ่มนี้มี จีน อียิปต์ อินโดนีเซีย บราซิล ฟิลิปปินส์ ไทย ยูเครน ประเทศบางประเทศในทวีปแอฟริกา ประเทศที่เป็นเกาะเล็กๆ ประเทศที่อยู่ในทวีปอเมริกากลาง เป็นต้น

กลุ่มประเทศรายได้ปานกลางระดับบน มีทั้งหมด ๔๐ ประเทศ เช่น อาร์เจนตินา ชิลี ฮังการี มาเลเซีย เม็กซิโก โปแลนด์ สหพันธรัฐรัสเซีย ตุรกี เป็นต้น

กลุ่มประเทศรายได้สูง ได้แก่ กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตกและประเทศญี่ปุ่น เกาหลี บรูไน กัวเตมา สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น

เป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ยากจน ขาดแคลนอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่อยู่อาศัยเล็กคับแคบก็ได้ดำเนินการพัฒนาประเทศของตนมาโดยตลอด โดยส่วนหนึ่งได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เป็นเงินกู้ยืม เงินให้เปล่าบ้าง และมีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ความยากจน ก็ยังเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดที่เป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรที่ทำให้การต่อสู้กับความยากจนเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จได้โดยง่าย ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ในทวีปแอฟริกา กำลังประสบปัญหาภาระหนักที่เกิดจากหนี้ที่กู้ยืมจากประเทศพัฒนาแล้ว ถึงขนาดมีการเรียกร้องขอให้ยักหนี้ให้ ซึ่งเป็นเงินจำนวนมากมหาศาลนับพันๆ ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีการประชุมหลายครั้งระหว่างประเทศเจ้าหนี้กับประเทศลูกหนี้ต่างๆ ซึ่งก็มีการบรรลุข้อตกลงได้บ้างสำหรับบางประเทศ

ในยุคแรกๆของการพัฒนาประเทศในประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ เน้นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยมุ่งขยายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ยึดอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP per capita) ต่อหัวเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่ยังไม่ดี มิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อมถูกละเลยเสียเป็นส่วนใหญ่ ในประเทศไทยเอง เริ่มมีการวางแผนทางสังคมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๒ การวางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีขึ้นอย่างจริงจังตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เป็นต้นมา

การพัฒนาเศรษฐกิจในยุคต่อมาคือหลัง ค.ศ. ๑๙๗๐ ให้ความสำคัญกับการต่อสู้กับความยากจนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ต่อมาก็เพิ่มเรื่องคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ตลอดจนการเน้นให้คนพึ่งตนเอง และการพัฒนาชุมชนและสังคมให้เข้มแข็ง นอกจากนี้ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่งได้รับการยอมรับเมื่อไม่นานมานี้ว่าเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเป็นส่วนประกอบที่ขาดเสียมิได้ ที่พัฒนามาจากแนวคิดที่ว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ประเทศต่างๆทั่วโลกยอมรับเป็นหลักนำทางในการพัฒนาประเทศ แนวคิดนี้ได้ถูกนำเสนอต่อประชาคมโลก โดยคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนา (WCED : World Commission on Environment and Development) ใน ค.ศ. ๑๙๘๗ ต่อมาก็ได้รับการนำไปแปลงสู่การปฏิบัติเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๒ อยู่ในแผนปฏิบัติการที่ ๒๑ (Agenda 21) ที่ประชาคมโลกให้การรับรองในการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ที่เรียกย่อๆว่า The Earth Summit

ที่สำคัญที่สุด การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันได้นำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นแนวปฏิบัติ ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

ธนาคารโลก ซึ่งเป็นธนาคารที่ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาจ่ายเงินไปเพื่อการพัฒนาประเทศ ได้ตั้งเป้าหมายของการพัฒนาระยะยาว (Millenium Development Goals) ว่าจะลดความยากจนปรับปรุงสุขภาพอนามัยของมนุษย์และการศึกษา และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development) หมายถึง การทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในลักษณะที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิต โครงสร้างทางสังคม และการบริหารค่านิยม ทักษะคติ เพื่อจัดความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนมีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน การพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องลดความไม่เท่าเทียมในการกระจายรายได้ด้วย อีกทั้งต้องสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและสังคม โดยคนจะต้องเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและจะต้องพึ่งตนเองได้ด้วย

ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ประเทศกำลังพัฒนาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจและสังคม ให้มีความเจริญทัดเทียมกับประเทศที่มีการพัฒนาระดับสูง หรือประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

ช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้น โดยปกติประเทศกำลังพัฒนาจะมีรายได้ที่แท้จริงต่อบุคคลต่ำ มีอัตราเพิ่มของผลผลิตและรายได้ประชาชาติในอัตราต่ำ ขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีอัตราการเพิ่มสูง ดังนั้น หากไม่มีการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกำลังพัฒนากับประเทศที่พัฒนาแล้วมากขึ้น ขณะเดียวกัน ในประเทศด้อยพัฒนาเองก็มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างคนรวยกับคนจน หากไม่มีการแก้ปัญหาเหล่านี้จะทำให้ประชาชนในประเทศขาดความสามัคคี ดังนั้น ประเทศกำลังพัฒนาจึงพยายามพัฒนาเศรษฐกิจให้ประชาชนของประเทศมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ทั้งนี้ เพราะมีความเชื่อว่าเมื่อฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้นแล้ว มาตรฐานการดำรงชีพของประชาชนก็จะสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้ ยังช่วยลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมได้อีกด้วย

ทำให้ประเทศสามารถช่วยเหลือตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจนอกจากจะมีผลทำให้ฐานะของประชาชนในประเทศดีขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ความมั่นคงของฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นด้วย ทำให้ประเทศชาติมีเงินทุนในการทำนุบำรุงประเทศ ด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งในด้านการศึกษา สาธารณูปโภคและการป้องกันประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ช่วยเหลือเศรษฐกิจของโลก ตามปกติ

ประเทศพัฒนาสูงจะมีบทบาทในการช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเงินทุน เทคโนโลยี และผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนามีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในอนาคต หากประสบความสำเร็จจะทำให้ประเทศมีรายได้ที่แท้จริงต่อหัวของประชาชนสูงขึ้น เมื่อรายได้ของประชาชนสูงขึ้นก็ย่อมมีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้การค้าของโลกขยายตัว โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วจะสามารถขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเกิดผลดีต่อเศรษฐกิจโลก

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

ทุกประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจ ต่างจำเป็นต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ก่อนถึงขั้นดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมีฐานะยากจนจำเป็นต้องมีแผนงานที่แน่นอน และต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหาตลอดจนดำเนินการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า นั้น ที่สำคัญก็คือในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจนั้นจำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศ การดำเนินงานที่จะให้ได้รับผลดีตามเป้าหมายจึงจำเป็นต้องมีแผนดำเนินงานที่เด่นชัด และได้รับความร่วมมือ

จากทุกฝ่าย

- ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแต่ละประเทศ มักจะตั้งวัตถุประสงค์ตรงกันคือเพื่อความก้าวหน้าของประเทศ โดยครอบคลุมด้านต่างๆ ต่อไปนี้
 - เพิ่มรายได้แท้จริงของบุคคล และรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้น เพื่อการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชากรให้สูงขึ้น
 - ให้มีการกระจายรายได้ที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างระหว่างรายได้ของบุคคลในแต่ละอาชีพและระหว่างภูมิภาคให้น้อยที่สุด
 - สร้างความเจริญให้กระจายไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ อย่างทั่วถึง
 - ให้มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ให้มีการว่างงานลดน้อยลง
 - ให้มีดุลการค้าและดุลการชำระเงินอยู่ในภาวะไม่ขาดดุลหรือขาดดุลน้อยที่สุด

ความเป็นมาของแผนพัฒนาประเทศ

พ.ศ. ๒๔๕๓ รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น ทำหน้าที่วิเคราะห์ภาวะทางเศรษฐกิจและเป็นที่ปรึกษารัฐบาลในการดำเนินการด้านเศรษฐกิจทางการเงิน และการคลัง

พ.ศ. ๒๕๐๒ รัฐบาลจัดตั้ง “สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ” มีฐานะเทียบเท่ากรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็น “สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

ประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๔ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือระยะแรก พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖ และระยะที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๙ รวมระยะเวลา ๖ ปี

แผนพัฒนาฉบับต่อๆ มาคือ ตั้งแต่ฉบับที่ ๒ จนกระทั่งฉบับที่ ๑๐ ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันได้เพิ่มการพัฒนาสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้เวลาในแต่ละแผนเป็นเวลา ๕ ปี

๑. แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙
๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔
๓. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙
๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔
๕. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙
๖. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔
๗. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙
๘. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔
๙. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙
๑๐. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๕

แผนพัฒนาฉบับแรกนี้มีความแตกต่างจากแผนพัฒนาฉบับอื่นๆอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. เป็นแผนพัฒนาที่วางรากฐานทางเศรษฐกิจก่อนการพัฒนาทางด้านสังคม ส่วนแผนพัฒนาฉบับอื่นๆ ตั้งแต่ฉบับที่ ๒ เป็นต้นมา เป็นแผนพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมควบคู่กัน
๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับนี้ใช้เวลา ๖ ปี โดยแบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือช่วง พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖ กับ ช่วง พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๙ ส่วนแผนพัฒนาฉบับอื่นใช้เวลา ๕ ปี สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- มุ่งเน้นการพัฒนาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Infrastructure) ซึ่งได้แก่ บริการสาธารณูปโภคเพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทั้งภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมในภาคเอกชนจะได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่การพัฒนาเส้นทางคมนาคมการขนส่ง มีการสร้างทางหลวงสายสำคัญๆ โครงการสร้างเขื่อนเพื่อการชลประทานและพลังงานไฟฟ้า ระบบโทรคมนาคม ทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคกว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม

- ส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ เช่น โรงงานกลั่นน้ำมัน โรงงานกระดาษบางปะอิน เป็นต้น ตลอดจนมีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เพื่อพิจารณาให้การส่งเสริมการลงทุนแก่ภาคเอกชนทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ

สรุปผลการดำเนินงาน

ประสบความสำเร็จเกินเป้าหมายเพราะมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูงเฉลี่ยร้อยละ ๘.๑ ต่อปี

- ในระยะเวลาแรกของแผนมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๗.๒ ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ ๕ ต่อปี

- ในระยะที่ ๒ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๘.๕ ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ ๖ ต่อปี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔

แผนพัฒนาฉบับนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาสังคม ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ
สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพประชากรในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะเป็
นกำลังสำคัญอย่างสูงเช่นเดียวกับแผนพัฒนา
๒. มีการพัฒนาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จำเป็นต่อเนื่องจากแผนที่ ๑
โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการ สาธารณูปโภคด้านต่างๆ เช่น เส้นทางคมนาคม การ
ชลประทาน ฯลฯ
๓. ส่งเสริมให้เอกชนมีการลงทุนเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม เพื่อ
การส่งออกจากผู้ลงทุนในประเทศและจากต่างประเทศ มีการตั้งเป้าหมายให้อัตรา
การขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นร้อยละ 8 ต่อปี

สรุปผลการดำเนินงาน

- ในระยะแรกของแผนพัฒนา ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยยังคงมีความก้าวหน้าค่อนข้างสูง แต่ระยะหลังของแผนพัฒนารายได้ของประเทศลดลง อันเนื่องมาจากราคาข้าว ยางพารา ดีบุก อันเป็นสินค้าหลักตกต่ำลงมาก ประกอบกับภาวะฝนแล้งในพื้นที่เกษตรกรรมหลายแห่ง มีผลให้ผลผลิตทางด้านเกษตรกรรมไม่เป็นไปตามเป้าหมาย
- ประสบปัญหาดุลการชำระเงิน ขาดดุล ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงด้วย
- อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยร้อยละ ๗.๘ ต่อปี ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙

สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- มุ่งพัฒนาความเจริญในส่วนภูมิภาค** เพื่อเพิ่มรายได้ของประชาชนในชนบทเป็นครั้งแรก โดยการพัฒนาการเกษตร พัฒนาปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อเกษตรกรรม เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาที่ดิน ตลอดจนการเผยแพร่การขยายพันธุ์พืชเกษตรให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อการขจัดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ให้เหลือน้อยลงด้วย
- มีการกำหนดเป้าหมายของการลดอัตราการเพิ่มประชากร** ไว้ในแผนพัฒนาเป็นครั้งแรก โดยให้อัตราการเพิ่มลดลงร้อยละ ๒.๕ เพราะเห็นถึงความจำเป็นที่ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องควบคู่ไปกับจำนวนประชากรที่เหมาะสมกับการขยายการศึกษาให้กว้างขวางขึ้นด้วย
- มีการพัฒนาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ** หรือบริการด้านสาธารณูปโภคอย่างต่อเนื่องจากแผน ๒
- มีการขยายขีดความสามารถในการผลิต** โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมด้านอุตสาหกรรม เพื่อการส่งออกแทนเพื่อลดการนำเข้าเพียงอย่างเดียว มีการตั้งเป้าหมายให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมสูงร้อยละ ๗ โดยให้สามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ร้อยละ ๕.๑ และผลผลิตด้านอุตสาหกรรม GDP เป็นร้อยละ ๗

สรุปผลการดำเนินงาน

- ประเทศต้องเผชิญปัญหาเศรษฐกิจโลกซบเซา อันเนื่องมาจากปัญหาราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น ๔ เท่า ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ราคาสินค้าสูงขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ การลงทุนในประเทศลดน้อยลง การว่างงานเพิ่มขึ้นในภาคอุตสาหกรรมและบริการ
- ผลผลิตทางการเกษตรขยายตัวน้อยลง
- ประสบปัญหาขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินมากเพราะมีการนำเข้าสินค้าประเภททุนและน้ำมันที่ราคาสูงขึ้น
- อัตราการเพิ่มประชากรลดลงเหลือร้อยละ ๒.๖

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔

สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. ใน ๒ ปีแรกของแผนพัฒนาฉบับนี้มุ่งเน้นการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยการขยายกำลังการผลิตทั้งในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม
 - ๑.๑ ภาคเกษตรกรรม มีการปรับโครงสร้างการผลิต เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน การปศุสัตว์ มีการปรับปรุงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีการพัฒนาที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ และแหล่งแร่ ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด
 - ๑.๒ ภาคอุตสาหกรรม มีการส่งเสริมการลงทุนแก่ภาคเอกชน ตลอดจนส่งเสริมการส่งออก เพื่อทดแทนการนำเข้า
๒. มุ่งสร้างความเป็นธรรมทางสังคมภายใต้พื้นฐานความมั่นคงปลอดภัย โดยเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของบุคคลให้เหลือน้อยลง และสร้างสวัสดิการทางสังคม แก่คนส่วนใหญ่มากกว่าการมุ่งขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะหลังๆ ของแผนพัฒนาฉบับนี้
๓. เร่งพัฒนาคุณภาพประชากร โดยพัฒนาให้การศึกษาอบรม ที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ
๔. วางเป้าหมายให้ลดอัตราการเพิ่มประชากรให้เหลือร้อยละ ๒.๑ และให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ ๗

สรุปผลการดำเนินงาน

- สถานการณ์ทางเศรษฐกิจดีขึ้นกว่าแผน ๓ เดือนแต่ก็ยังได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากปัญหาการขึ้นราคาน้ำมันติดต่อกันอีก ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ค่าครองชีพสูง เกิดภาวะเงินเฟ้อและขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น
- แม้รัฐบาลจะมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นในการตรึงราคาสินค้าและบริการที่สูงขึ้น ตลอดจนการใช้งบประมาณไปเพื่อการรักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้น จากสถานการณ์ตึงเครียดบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ ๗.๑ ต่อปีสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงร้อยละ ๗
- อัตราการเพิ่มประชากรเหลือร้อยละ ๒.๑ ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้

การส่งสินค้าที่ท่าเรือคลองเตย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙

แผนพัฒนาฉบับนี้ มีลักษณะเด่นหลายประการที่สำคัญที่ควรกล่าวถึง ก็คือการปรับแนวนโยบายการพัฒนาประเทศแนวใหม่ คือมีทั้งแผนแก้ปัญหาและแผนริเริ่มแนวทาง พัฒนาใหม่ โดยการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจด้านต่างๆยอมให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจชะลอตัวลงบ้าง ในขณะเดียวกันที่ **มุ่งการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น**

สรุปสาระสำคัญ มีดังนี้

๑. มีการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยตัดทอนค่าใช้จ่ายโครงการใหญ่ๆที่ไม่จำเป็นมากนัก ในขณะเดียวกันกับเร่งส่งเสริมการผลิตเป็นพิเศษในภาคอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกให้มากขึ้นและลดการนำเข้าให้น้อยลงตลอดจนเน้นการใช้ทรัพยากรที่ดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้ให้การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมเกิดประโยชน์ได้มากที่สุด
๒. เน้นการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทที่ล้าหลัง ๓๘ จังหวัด ๒๔๒ อำเภอ ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบน เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น
๓. ลดอัตราการเพิ่มประชากรให้เหลือร้อยละ ๑.๕ และเร่งปรับปรุงคุณภาพประชากร

สรุปผลการดำเนินงาน ในช่วงแผนพัฒนาฉบับนี้ ภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซากว่าที่คาดไว้มาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกการค้าระหว่างประเทศ การกีดกันด้านการค้า อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่สูงมากขึ้น ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ทำให้การขยายตัวของการส่งออกต่ำกว่าเป้าหมาย ส่วนการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมก็ต่ำกว่าเป้าหมายเช่นกัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับร้อยละ ๔.๔- ๕.๗ ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ ๖.๖ ต่อปี

ในการพัฒนาด้านสังคม ปรากฏว่าการดำเนินการหลายด้านได้ผลน่าพอใจ แม้ว่าบางส่วนจะมีปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขต่อไปอยู่บ้าง ได้แก่ การพยายามแก้ไขปัญหาความยากจนของประชากร ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

- การลดอัตราการเพิ่มประชากรเหลือร้อยละ ๑.๗ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนารัฐบาลสามารถกระจายบริหารการศึกษาภาคบังคับครอบคลุมประชากรในวัยเรียนได้ร้อยละ ๘๖ และยังช่วยให้จำนวนประชากรพ้นสภาพการไม่รู้หนังสือได้ถึงร้อยละ ๕๖ จากจำนวนผู้ที่เข้าร่วมโครงการณรงค์เพื่อการรู้หนังสือกว่า ๕ แสนคน
- มีการขยายโรงพยาบาลและสถานอนามัยเพิ่มขึ้นได้อย่างรวดเร็ว จนสามารถให้บริการครอบคลุมประชากรในพื้นที่ต่างๆ ใน ๘๒ อำเภอ ๕๘ กิ่งอำเภอและตำบลทั่วประเทศ รวมทั้งให้บริการรักษาพยาบาลไม่คิดมูลค่า แก่ผู้มีรายได้น้อยเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๘ ต่อปี

- โครงการแก้ปัญหาความยากจนของประชากรในชนบท ซึ่งมีการเน้นการแก้ปัญหาทางด้านการผลิตและด้านความเชื่อมโยงโทรคมนาคมของทรัพยากรธรรมชาติ การแก้ปัญหาสุขภาพอนามัย การแก้ปัญหาคารขาดแคลนบริการขั้นพื้นฐาน ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้นทุกด้าน ประชาชนได้รับการส่งเสริมด้านการศึกษา และได้รับการเพิ่มพูนความรู้ ซึ่งจากแผนพัฒนาได้ส่งผลให้เกิดการมีงานทำในฤดูแล้งเพิ่มมากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔

สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศ โดยการให้ **ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** ปรับปรุงระบบการบริหารและการจัดการอย่างเป็นระบบ ทบทวนบทบาทของรัฐให้อยู่ในกรอบที่เป็นหน้าที่อันชอบธรรมและคำนึงถึงความเหมาะสมกับขีดความสามารถและฐานะการเงินและการคลังในขณะนั้น
๒. **การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐบาลในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ** ไม่เฉพาะแต่ทางด้านการผลิตเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงการให้บริการพื้นฐานบางประการ ซึ่งเคยเป็นหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน (กรอ.) อีกด้วย
๓. **มุ่งกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทมากขึ้น** โดยให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อย เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ควรได้รับผลในการพัฒนามากที่สุด
๔. ส่งเสริม **การพัฒนาบริการสาธารณสุขโลกและพัฒนารัฐวิสาหกิจ** ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายดังต่อไปนี้

- กรุงเทพฯและปริมณฑล
- เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค
- พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณแหลมฉบัง เพื่อให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึก

๖. **ปรับปรุงระบบการผลิต การตลาด และการสร้างงาน** โดยส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูป การเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกและการท่องเที่ยว ตลอดจนมีการลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงควบคู่ไปกับการปรับปรุงคุณภาพสินค้าและบริการให้ดีขึ้น เพื่อให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดียิ่งขึ้นด้วย

๗. ลดอัตราการเพิ่มประชากรให้เหลือร้อยละ ๑.๓

ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง

สรุปผลการดำเนินงาน

- ลักษณะเด่นที่สุดที่ควรกล่าวถึงสำหรับแผนพัฒนาฉบับที่ ๖ ก็คือ เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวในระดับสูงและเปิดกว้างเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติมากขึ้นที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือในช่วงนี้เศรษฐกิจไทยได้มีการฟื้นตัวและขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๕ ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนฯ ถึงหนึ่งเท่าตัว และนับเป็นอัตราการขยายตัวสูงสุดของการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง ๒๕ ปีที่ผ่านมา และสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศต่อผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มจากร้อยละ ๖๐ ในปี ๒๕๒๕ เป็นร้อยละ ๘๐ ในปี ๒๕๓๔
- ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราสูง ได้แก่
 ๑. การขยายตัวของการส่งออก การลงทุน และการท่องเที่ยว ซึ่งขยายตัวสูงกว่าที่ได้ประมาณการไว้ค่อนข้างมาก
 ๒. ภาวะเศรษฐกิจโลกได้เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาน้ำมันและอัตราแลกเปลี่ยนในประเทศอุตสาหกรรมได้ปรับตัวสูงขึ้นและอัตราดอกเบี้ยลดต่ำลงนับว่าเป็นผลดีต่อการลงทุนและการส่งออกช่วยให้สินค้าไทยได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดโลก
 ๓. ความได้เปรียบของไทยด้านทรัพยากรธรรมชาติทรัพยากรมนุษย์ และอัตราค่าจ้างแรงงานที่ไม่สูงนักทำให้ต้นทุนในการลงทุนต่ำ

๔. สถานะการเงินการคลังของประเทศมีความมั่นคงทุนสำรองระหว่างประเทศสูงขึ้นถึงเกือบ ๑๗,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อกลางปี ๒๕๖๔ ในขณะที่ภาระหนี้สินต่างประเทศของไทยลดลงอย่างเห็นได้ชัด สรุปได้ว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในอัตราที่สูงอย่างต่อเนื่องมานั้น ทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยส่วนรวมในหลายๆด้านก็จริง แต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความไม่สมดุลในหลายๆด้านซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาในระยะยาวของประเทศได้ จึงจำเป็นต้องวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในแผน ๗ ต่อไป เป็นต้นว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างชนบทกับเมือง และเกษตรกรยังคงเป็นกลุ่มอาชีพที่ยากจนที่สุดปัญหาการขาดแคลนบริการขั้นพื้นฐานที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของระบบเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อม ปัญหาระบบราชการปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นต้น

- ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นเท่าตัว คือเพิ่มขึ้นจาก ๒๑,๐๐๐ บาท ใน พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็น ๔๑,๐๐๐ บาท ใน พ.ศ. ๒๕๖๔ การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติเฉลี่ยถึงร้อยละ ๑๐.๕ ในขณะที่อัตราการเพิ่มประชากรลดลงเหลือ ๑.๔ ใน พ.ศ. ๒๕๖๔

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๘

ผลจากการทบทวนประเด็นการพัฒนาที่ผ่านมา พอจะสรุปได้ว่า ให้แผนพัฒนาฉบับที่ ๗ จำเป็นต้องให้ความสำคัญระหว่างการพัฒนาในเชิงปริมาณ คุณภาพและความเป็นธรรมในสังคมควบคู่กันไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เป็นรากฐาน สำหรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องยั่งยืนและมีความสมดุล ต่อไปโดยกำหนดวัตถุประสงค์หลัก สรุปสาระสำคัญได้ ๓ ประการดังนี้

๑. รักษาการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ
๒. กระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้กว้างขวางขึ้น
๓. เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

เพื่อให้การพัฒนามีคุณภาพและยั่งยืนดังได้กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้น้ำหนักความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาประเทศ ทั้ง ๓ ด้าน โดยคำนึงถึงโอกาสและข้อจำกัดต่างๆ ดังนี้

โอกาสและข้อจำกัดของการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลตามวัตถุประสงค์หลักทั้ง ๓ ประการนั้น จะต้องพิจารณาถึงโอกาสและข้อจำกัดที่จะเกิดขึ้นในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป ซึ่งโอกาสและข้อจำกัดของการพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปีข้างหน้าที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

๑. โอกาสการพัฒนา โอกาสที่จะเอื้ออำนวยและเปิดช่องทางการพัฒนาประเทศก้าวหน้าต่อไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน ได้แก่

- ๑.๑ โอกาสขยายตัวของการส่งออกสินค้าไทยยังคงมีแนวโน้มที่ดี ทั้งตลาดประชาคมยุโรปและเขตการค้าเสรีของสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก ตลอดจนแนวโน้มการขยายตัวที่ดีของเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก นโยบายการเปิดตลาดของประเทศญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย การขยายตลาดใหม่ในตะวันออกกลาง อเมริกาใต้ และอินโดจีน จะยังช่วยสนับสนุนและขยายตลาดส่งออกสินค้าไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เนื่องจากประเทศไทยได้ให้การส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๖ ไว้แล้วเพื่อเป็นฐานการผลิตการส่งออก และสินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าที่มีมูลค่าต่อหน่วยสูง ซึ่งจะทำให้การส่งออกของประเทศยังสามารถขยายตัวในระดับที่น่าพอใจต่อไปอีกในช่วง ๕ ปีข้างหน้า

- ๑.๒ โอกาสการขยายฐานผลิตสาขาอุตสาหกรรมยังคงมีอยู่มาก ทั้งอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมวิศวกร อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมพื้นฐานต่างๆ เนื่องจากแนวโน้มการโยกย้ายฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมจากประเทศญี่ปุ่น และประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าสู่ภูมิภาคนี้ ยังมีอยู่ต่อไปเพราะภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกตะวันตกจะเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจใหม่ของโลกที่มีอำนาจซื้อทางเศรษฐกิจสูง และมีอำนาจต่อรองทางการค้ามากขึ้น
- ๑.๓ การเปิดตลาดการค้าและการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านมีเส้นทางที่ดีขึ้น การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์อินโดจีนและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งนโยบายที่จะเปิดความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนในอินโดจีนและพม่า ซึ่งจะเพิ่มโอกาสให้แก่ประเทศไทยเป็นเศรษฐกิจด้านหน้าในภูมิภาคนี้ต่อไป นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศสังคมนิยมในเอเชียเหนือ อาจจะมีผลทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเข้าสู่ประเทศกลุ่มอาเซียนซึ่งประเทศไทยจะกลายเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลจากการเคลื่อนย้ายทุนจากเอเชียเหนือ มาสู่ภูมิภาคอาเซียนด้วย

๑.๔ การพัฒนาให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเงินในภูมิภาค การผ่อนคลายข้อจำกัดทางการเงินและปริวรรตเงินตราต่างประเทศในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นมา ประกอบกับมาตรการพัฒนาตลาดการเงินและตลาดทุนของประเทศไทย จะมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในประเทศมากขึ้น รวมทั้งทำให้ระบบการเงินของประเทศมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและการเงินของโลกอันจะทำให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเงินของภูมิภาคนี้ได้ด้วย

๑.๕ โอกาสการขยายกำลังซื้อและความต้องการสินค้าและบริการของตลาดในประเทศมีมากขึ้น แนวโน้มความต้องการของตลาดในประเทศมีแนวโน้มที่จะขยายตัวสูงขึ้นในระยะ ๕ ปีข้างหน้า ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญให้เศรษฐกิจไทยสามารถขยายตัวได้โดยต่อเนื่อง โดยเฉพาะกรณีที่มีความต้องการของตลาดต่างประเทศมีความไม่แน่นอนอยู่มาก

๑.๖ โอกาสการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การลงทุนปรับโครงสร้างการผลิตในสาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมบริการ รวมทั้งการลงทุนในระยะที่ผ่านมา ได้ส่งผลในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสูงขึ้นโดยลำดับ โดยการส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตและมีการปรับขึ้นในหลายๆสาขากว่าคือการใช้เทคโนโลยีในระดับสูง การผลิตในสาขาเกษตรกรรมแผนใหม่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร การคมนาคมสื่อสาร และสาขาธนาคารและการเงิน นอกจากนี้ในสาขาเกษตรกรรมยังได้เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการโดยสนับสนุนให้เกษตรกรจัดทำแผนการผลิตในระดับครอบครัวจึงส่งผลให้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเป็นไปอย่างน่าพอใจ

๑.๗ แรงงานไทยมีคุณภาพขั้นพื้นฐานที่ดีขึ้น กล่าวโดยทั่วไปแล้วแรงงานไทยมีคุณภาพขั้นพื้นฐานที่ดี เนื่องจากได้รับการศึกษาภาคบังคับ ๖ ปี ครอบคลุมประชากรในกลุ่มอายุได้ถึงประมาณร้อยละ ๕๗ และมีอัตราการรู้หนังสือถึงร้อยละ ๘๖ ของประชากรซึ่งนับว่าเป็นอัตราสูงที่สุดประเทศหนึ่งในภูมิภาคนี้ การที่แรงงานไทยมีการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดี จึงทำให้มีความสามารถในอันที่

จะรับการฝึกเพื่อเพิ่มทักษะระหว่างการทำงานในสถานประกอบการได้โดยง่าย ประกอบทั้งแรงงานสตรีก็มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในตลาดแรงงานของไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคนี้

๑.๘ การให้ความสำคัญต่อการระดมทุนเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การที่เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ฐานะการคลังมั่นคง จึงเปิดโอกาสให้รัฐบาลสามารถระดมการลงทุนเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ ตลอดทั้งการตื่นตัวและตระหนักของประชาชนในเรื่องสิ่งแวดล้อม และการปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทำให้เกิดพลังจากประชาชนที่พร้อมจะร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ปัญหาคือความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจังมากขึ้น

๒. ข้อจำกัดที่จะมีต่อการพัฒนาในอนาคต ข้อจำกัดทั้งภายในประเทศและจากภายนอกประเทศที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไทยในช่วง ๕ ปีข้างหน้า พอสรุปได้ดังนี้

๒.๑ ความได้เปรียบด้านทรัพยากรมนุษย์กำลังลดน้อยลงไปทั้งแง่ปริมาณคุณภาพและค่าจ้าง ถึงแม้คุณภาพแรงงานไทยมีระดับพื้นฐานอยู่ในเกณฑ์ดีแต่ปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งแรงงานฝีมือ ช่างเทคนิค และระดับวิชาชีพ ซึ่งเป็นปัญหาลักษณะสภาพคอขวดของการพัฒนาเศรษฐกิจไทยไปอีกระยะหนึ่งในขณะเดียวกันแรงงานส่วนเกินที่มีอยู่ก็เป็นแรงงานด้อยฝีมือและขาดทักษะไม่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานที่มีฝีมือ ดังนั้น แนวโน้มความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างแรงงานระดับต่างๆ จะมีมากขึ้นและจะมีผลทำให้การกระจายรายได้มีแนวโน้มเลวลง

๒.๒ ที่ดินเพื่อการผลิตลดลงและมีราคาสูงขึ้น การบุกรุกทำลายป่า การขยายตัวของ การผลิตด้านอุตสาหกรรมและบริการ ตลอดจนการขยายตัวของเมืองและการเก็งกำไรที่ดิน ทำให้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นมากตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นต้นมานั้น จะทำให้เป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาต่อไปในอนาคตทั้งในแง่การขาดแคลนที่ดิน และที่ดินราคาแพง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถของการแข่งขันในตลาดโลกของประเทศ

๒.๓ การออมของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ ไม่พอดตอบสนองต่อการลงทุนที่ยังคงขยายตัวในระดับสูง ช่องว่างการออมและการลงทุนที่ขยายกว้างขึ้นตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๖ จะยังคงสูงต่อไปโดยคาดว่าช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนรวมของประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ จะยังคงอยู่ในระดับร้อยละ ๕.๐-๖.๐ ของผลผลิตรวมของประเทศ เนื่องจากการออมโดยเฉพาะอย่างยิ่งของครัวเรือนและธุรกิจที่เพิ่มขึ้นช้ากว่าความต้องการเงินทุนมาก

สรุปผลการดำเนินงาน

- สังกมไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยร้อยละ ๗.๘ ต่อปีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นจาก ๒,๑๐๐ บาท ในปี ๒๕๐๔ เป็น ๖๘,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๓๘ สัดส่วนคนยากจนลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๑๓.๗ ในปี ๒๕๓๕ ซึ่งดีกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ ๒๐ ในแผน ๗
- ฐานะทางการเงินและการคลังมีความมั่นคงคนไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและคุณภาพชีวิตก็ดีขึ้นด้วย
- แม้ผลของการพัฒนาจะบรรลุเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็ตามแต่ก็ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ช่องว่างของการกระจายรายได้ กล่าวคือความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และรายได้ต่อหัวสูง ยังคงกระจุกตัวอยู่ใน กทม.และปริมณฑล

สรุปผลการดำเนินงาน

- การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ที่ดินทำกิน คุณภาพของแม่น้ำลำคลองเปลี่ยนแปลงจนไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกต่อไป นอกจากนี้คุณภาพของอากาศ ปริมาณฝุ่นละออง รวมทั้งเสียงในเขตกทม. และเมืองหลักในภูมิภาคได้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยอย่างกว้างขวาง
- การมุ่งเน้นการแข่งขัน เพื่ออุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ สร้างความมั่งคั่งในด้านรายได้ ทำให้คนไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น และก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การขาดระเบียบวินัย การเอาใจเอาเปรียบ การย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งทำให้ค่านิยมที่ดีงามพลอยจางหายไปพร้อมๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔

แผนพัฒนาฉบับนี้มีลักษณะเด่นที่ไม่ปรากฏในแผนพัฒนา ฉบับอื่นๆอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. **เปิดกว้างให้หลายฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน** โดยมีนักวิชาการ องค์กรเอกชน สื่อมวลชน และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๒. ต้องให้ **สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** พิจารณา **ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** ก่อนประกาศใช้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๐
๓. มีความสอดคล้องกับหน้าที่ของประชาชนชาวไทย คือการ**อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย**

สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. เป็นแผนที่เริ่มเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมาเป็นการเน้นให้ **“คน” เป็นศูนย์กลางหรือเป็นจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนา** ทั้งนี้เพราะจากผลการพัฒนาที่ผ่านมาพบว่าแม้จะประสบความสำเร็จในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ผลของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ อันเกิดจากการกระทำของคนในสังคมทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็น

ปัญหาที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการขาดจริยธรรมของคนในสังคม เป็นต้น จึงสมควรพัฒนา “คน” ให้มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดจนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย

๒. **เพิ่มการศึกษาทุกระดับ** พัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐานเพิ่มทุนการศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงานในสาขาต่างๆ
๓. **สร้างสมรรถนะทางด้านเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง** ปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่อุตสาหกรรมและการใช้เทคโนโลยี มีการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค และลดช่องว่างระหว่างรายได้ของประชากร
๔. **ปฏิรูประบบราชการให้ทันสมัยมีประสิทธิภาพ** และให้สอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครอง ปรับปรุงระบบประกันสังคม และผนึกกำลังร่วมมือกัน
๕. ในการ **พัฒนาชนบท** จะเน้นที่การแก้ปัญหาด้านการผลิต ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาสุขภาพอนามัย และบริการขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการพัฒนาอาชีพให้มีความทำในฤดูแล้ง

สรุปผลการดำเนินงาน

- ในปีแรกของแผนพัฒนาฉบับนี้ประเทศต้องเผชิญวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อคนและสังคม ทำให้ต้องมีการปรับแผน เพื่อแก้ไขวิกฤตของประเทศ โดยเน้นการรักษา เสถียรภาพทางเศรษฐกิจการลดผลกระทบต่อการพัฒนาคนและสังคม การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและกลับสู่สมดุลและการปรับระบบบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- หลังจากมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างช้าๆ เศรษฐกิจมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๔ ในปี ๒๕๔๑ ยังมีปัญหาที่ต้องแก้ไขต่อเนื่อง ได้แก่ ปัญหาภาคการเงินและอสังหาริมทรัพย์ ปัญหาหนี้สาธารณะและปัญหาการขาดดุลงบประมาณอันเป็นข้อจำกัดของการจัดสรรทรัพยากรในระยะต่อไป
- ฐานการผลิตหลักของประเทศยังอ่อนแอไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ เพราะยังมีการพึ่งพิงทุน เทคโนโลยี และตลาดต่างประเทศสูง อีกทั้งไม่สามารถรับถ่ายทอด และแปรทุนเทคโนโลยีมาต่อยอดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- คนไทยมีการศึกษาสูงขึ้นแต่คุณภาพยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ร้อยละ ๖๘.๔ ของแรงงานไทยที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปมีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจของประเทศด้วย
- ในด้านสุขภาพอนามัยประชาชนได้รับบริการด้านสาธารณสุขมากขึ้น และได้รับความคุ้มครองด้านประกันสุขภาพเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗๕.๔ ในปี ๒๕๔๑
- ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้รุนแรงขึ้น จำนวนคนว่างงานมีเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนวิกฤตเกือบล้านคน นอกจากนี้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยังคงเป็นปัญหาที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไขอีกต่อไป

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙

เพื่อให้การพัฒนา **ประเทศเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของวิสัยทัศน์ร่วมภายใต้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** และสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประเทศไว้หลายประการ

สรุปสาระสำคัญ มีดังนี้

๑. เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน โดยสร้างความเข้มแข็งของภาคการเงิน ความมั่นคงของฐานะการคลัง ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจระดับรากฐานมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้นตลอดจนเพิ่มสมรรถนะของระบบเศรษฐกิจ โดยรวมให้สามารถแข่งขันได้และก้าวทันเศรษฐกิจยุคใหม่
๒. เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งยั่งยืนสามารถพึ่งพิงตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก โดยการพัฒนาคุณภาพคน ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูประบบสุขภาพ สร้างระบบคุ้มครองความมั่นคงทางสังคม รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชนให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน มีการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสังคมไทย

๓. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับเป็นพื้นฐานให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้เน้นการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐกิจเอกชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา การสร้างระบบการเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคมและลดการทุจริตประพฤติมิชอบ

๔. เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง ให้ได้รับโอกาสในการศึกษาและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงสร้างอาชีพเพิ่มรายได้ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับกลไกภาครัฐให้เอื้อต่อการแก้ปัญหา

สรุปผลการดำเนินงาน

- เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๕.๖ ต่อปี ความยากจนลดลงแต่ก็ยังคงให้ความสำคัญความมั่นคงในการแก้ไขอย่างต่อเนื่องในเรื่องนี้ ตลอดจนในเรื่องความเหลื่อมล้ำของรายได้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความโปร่งใสในการบริหารจัดการของภาครัฐ
- คุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น อันเนื่องมาจากการดำเนินการสร้างสุขภาพอนามัย การมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ นี้ ได้มีการอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” อันจะเป็นการเสริมสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนโดยถ้วนหน้า สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เป้าหมายของการพัฒนา

๑. เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน และความเข้มแข็งของชุมชน

๑.๑ การพัฒนาคน

- โดยได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข
- เพิ่มจำนวนปีการศึกษาเป็น ๑๐ ปี พัฒนากำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ ๖๐ ของกำลังแรงงานทั้งหมด
- ลดอัตราเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคป้องกันได้ใน ๕ อันดับแรก เพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพแรงงาน และลดรายจ่ายด้านสุขภาพของบุคคลลงในระยะยาว

๑.๒ การพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน

- ให้ทุกชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการนำแผนไปใช้ ตลอดจนเพิ่มกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม และลดสัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นยากจน ให้เหลือร้อยละ ๔ ใน พ.ศ. ๒๕๕๔

๒. เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ

- ๒.๑ โครงสร้างเศรษฐกิจ : ให้มีการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนภาคการค้าระหว่างประเทศ เป็นร้อยละ ๓๕ ในพ.ศ. ๒๕๕๔ และสัดส่วนภาคการผลิต เกษตรกรรม และ อุตสาหกรรมเกษตรเป็นร้อยละ ๑๕ ในพ.ศ. ๒๕๕๔ เช่นกัน
- ๒.๒ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ : อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยร้อยละ ๓.๐ – ๓.๕ ต่อปี และ ให้นี้สาธารณะมีส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไม่เกินร้อยละ ๕๐
- ๒.๓ ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ : ให้สัดส่วนรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ แรกต่อรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ ไม่เกิน ๑๐ เท่า ภายในพ.ศ. ๒๕๕๔ และผลผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

๓. เป้าหมายการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- ๓.๑ รักษาความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ให้มีพื้นที่ป่าไม้ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๓ และต้องเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๘ ของพื้นที่ของประเทศ รวมทั้งรักษาพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานไว้ไม่น้อยกว่า ๓๑,๐๐๐,๐๐๐ ไร่
- ๓.๒ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการดำรงคุณภาพชีวิตที่ดี และไม่เป็นภัยคุกคามต่อระบบนิเวศ ตลอดจนคุณภาพชีวิตของคนไทย

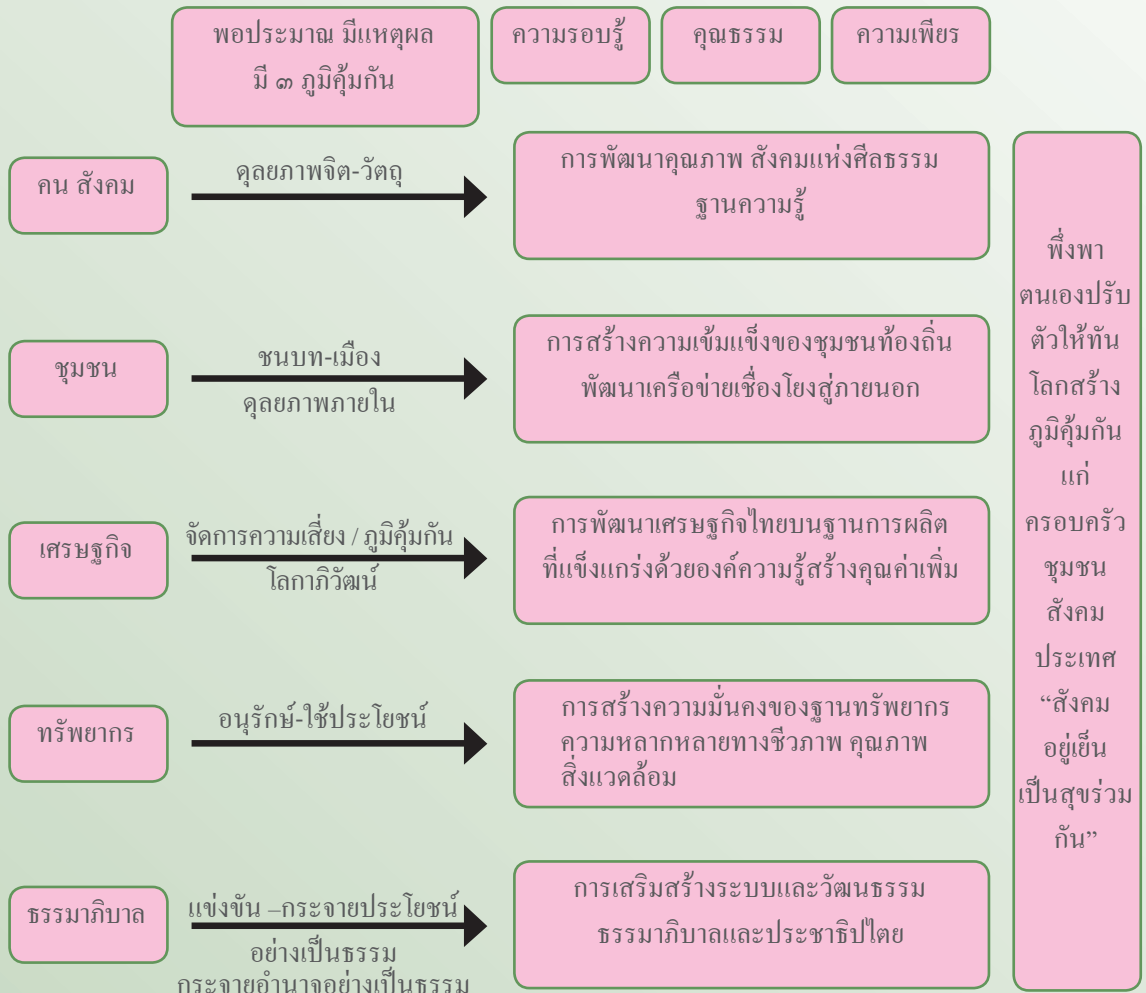

๔. เป้าหมายด้านธรรมาภิบาล

- ๔.๑ มุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น นอกจากจะให้ระบบราชการมีขนาดที่เหมาะสม และมีการดำเนินงานที่คุ้มค่าเพิ่มขึ้น ตลอดจนท้องถิ่นมีอิสระในการพึ่งตนเองมากขึ้น ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง รู้สิทธิหน้าที่และมีส่วนร่วมมากขึ้นในการตัดสินใจและรับผิดชอบในการบริหารจัดการประเทศ
- ๔.๒ สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในบริบทไทย โดยให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ในด้านวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาล และวัฒนธรรมสันติวิธีเพิ่มขึ้น ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศในแผนฯ ๑๐
 คนเป็นศูนย์กลาง บนพื้นฐานคุณภาพเชิงพลวัต

กล่าวโดยสรุป สาระสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๑๐ มุ่งพัฒนาประเทศไทยสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรมสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน โดยอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและอยู่ภายใต้ประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

สารพันปัญหาเศรษฐกิจ

๑. ปัญหาการว่างงาน (Unemployment)

ภาวะการว่างงาน หมายถึง ภาวะที่บุคคลไม่มีงานทำ แม้ปรารถนาจะทำงาน ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากปัญหาหนึ่ง ที่รัฐบาลทุกประเทศจะต้องพยายามมิให้เกิดปัญหานี้ขึ้น หรือให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด และหากเกิดปัญหานี้ขึ้นก็จะต้องหาทางแก้ปัญหาให้เหลือน้อยที่สุด เพราะไม่เพียงแต่ภาวะการว่างงานจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจเท่านั้น หากแต่ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดปัญหาสังคมและต่อเนื่องไปถึงปัญหาการเมืองได้อีกด้วย แนวความคิดว่าภาวะการว่างงานเป็นปัญหาสำคัญนี้ John Menard Keynes นักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของอังกฤษได้ให้ข้อคิดว่าปัญหาเศรษฐกิจเป็นปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่พบได้ในทุกสังคม แต่ถ้าสังคมใดเผชิญปัญหาการว่างงาน ปัญหาเงินเฟ้อและปัญหาความฟุ้งเฟ้อของประชากร ก็นับว่าเป็นปัญหาวิกฤติ ต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน และผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงก็คือรัฐบาล

สำหรับการแก้ปัญหาการว่างงาน รัฐบาลอาจแก้ปัญหาได้หลายทาง ดังต่อไปนี้

▲ กระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวในลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อภาวะการจ้างงาน และเมื่อใดก็ตามที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูง ก็จะทำให้ความต้องการใช้แรงงานอยู่ในอัตราสูงด้วย อัตราการว่างงานก็จะมีแนวโน้มลดลง แต่ในทางตรงกันข้าม อัตราการว่างงานจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังเช่นตัวอย่างที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่เริ่มตั้งแต่กลางปี พ.ศ. ๒๕๔๐ หลายกิจการมีการลดจำนวนแรงงานลง ดังนั้นหากเศรษฐกิจยังไม่ฟื้นตัว อัตราการว่างงานก็จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

▲ รัฐต้องมีนโยบายจูงใจให้มีการลงทุน เพื่อให้เกิดการสร้างแหล่งงานทั้งในเขตเมืองและชนบทเพิ่มขึ้นเพื่อผลการจ้างงานจะได้กว้างขวางขึ้นด้วย

▲ รัฐต้องหาวิธีการให้อุปสงค์รวมมีมากขึ้น โดยการหาตลาดต่างประเทศ เพื่อเป็นการขยายขอบเขตตลาดให้กว้างขวางขึ้น จะได้ส่งสินค้าออกได้มากขึ้น การจ้างงานก็มีมากขึ้นได้

▲ รัฐควรสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรให้มากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีงานทำมากขึ้น ตลอดจนมีการพัฒนาแรงงานให้ใช้ความสามารถและความฉันท心有มีคุณภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

▲ รัฐควรส่งเสริมการออมและการให้มีสถาบันการเงินที่เอื้อต่อการลงทุนเพียงพอแหล่งงานจะได้มีมากขึ้นเพื่อภาวะการว่างงานจะได้ลดลง

ปัญหาการว่างงานนับเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่เพียงแต่เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจที่เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่ปัญหาทางสังคมและปัญหาทางการเมืองดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเท่านั้น หากแต่อัตราการว่างงานยังเป็นดัชนีหรือตัวชี้ให้เห็นถึงผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอีกด้วย เพราะแรงงานไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการผลิตอย่างเต็มที่ การแก้ปัญหาในเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

๒. ปัญหาความยากจนและปัญหาด้านการกระจายรายได้ของประชากร

ภาพจาก www.thaigov.go.th

แม้ในระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูงจากเดิมมากขึ้นตามลำดับ แต่ก็ยังปรากฏว่าประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายที่ไม่เพียงแต่ต้องเผชิญปัญหาความยากจนของประชากรเท่านั้น หากแต่ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชากรอันเนื่องมาจากการกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันก็ยังคงเป็นปัญหาของสังคมไทยอีกด้วย เหล่านี้ล้วนแต่มีสาเหตุที่ทำให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นมา จึงต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้ตรงกับสาเหตุมากที่สุด

ความยากจน ในเชิงเศรษฐกิจพิจารณาจากระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลว่าเป็นผู้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพตามมาตรฐานขั้นต่ำ หรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของคุณภาพชีวิตที่ยอมรับในแต่ละสังคม ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดสถานะความยากจนจึงใช้รายได้หรือรายจ่ายของครัวเรือนและแนวทางในการแก้ไขปัญหาจึงมุ่งเน้นที่การเพิ่มรายได้ของครัวเรือน โดยการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต และกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ ตลอดจนปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ให้เอื้ออำนวยต่อคนจน ตลอดจนการให้เงินอุดหนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เบี้ยยังชีพคนชรา เป็นต้น

รายได้ดีแต่คุณภาพชีวิตต่ำ รวยหรือจน ?

แนวทางการวัดความยากจนทางวิชาการมี ๒ แนวทางคือ

▲ **ความยากจนเชิงสัมบูรณ์** (absolute poverty) ได้แก่การวัดความยากจนโดยคำนวณความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของครัวเรือนออกมาเป็นตัวเงิน เรียกว่า “เส้นความยากจน” (poverty line)” ตัวอย่างเช่น กำหนดจากค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน ตามหมวดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของครัวเรือน อาทิ ค่าอาหาร ค่าที่อยู่อาศัย เพื่อใช้เปรียบเทียบกับรายได้ของครัวเรือน

▲ **ความยากจนเชิงสัมพัทธ์** (relative poverty) เป็นการวัดความยากจนโดยใช้การเปรียบเทียบมาตรฐานการดำรงชีวิตของครัวเรือนกับมาตรฐานคุณภาพชีวิต ของสังคมโดยเฉลี่ย ซึ่งก็คือ “การวัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้”

ในความหมายเชิงสัมบูรณ์ คนจนหมายถึงผู้ที่มีรายได้น้อยกว่าเส้นความยากจน โดยคิดจากความต้องการอาหารและสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำของครัวเรือนหรือหากกล่าวอีกนัยหนึ่งก็ได้ว่าคนจนคือคนที่มีรายได้น้อยเพียงพอที่จะใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารและสินค้าจำเป็นพื้นฐานขั้นตํานั่นเอง

ในปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะพัฒนาดัชนีชี้วัดความยากจนในมิติอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พิจารณา

แต่เฉพาะที่รายได้เท่านั้น หากแต่วัดที่คุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย การศึกษา การจ้างงาน ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม การอุปโภคบริโภค การสื่อสารการคมนาคมการได้รับบริการสาธารณะของรัฐ เป็นต้น ดัชนีที่มีค่าต่ำหมายถึงการขาดสนนน้อย มีคุณภาพชีวิตที่ดี หากดัชนีที่มีค่ามากก็จะมีความหมายไปในทางตรงกันข้าม

กล่าวโดยสรุป คนจนได้แก่กลุ่มคนที่ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตซึ่งอาจวัดได้ โดยการใช้เส้นความยากจน คนจนเรื้อรัง จึงได้แก่คนจนที่มีสภาพความเป็นอยู่เรื้อรัง และที่สำคัญ คือมีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากความยากจนได้น้อย

จากข้อมูลของศูนย์สารสนเทศ สำนักประชาสัมพันธ์เขต ๓ จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวถึง เรื่องความยากจนในหลายหัวข้อด้วยกันดังต่อไปนี้

ลักษณะบางประการของคนจนในประเทศไทย

- ▲ คนจนร้อยละ ๘๐ อาศัยอยู่ในชนบท
- ▲ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคนจนมากที่สุดและมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ต่ำกว่า คนในภาคอื่น
- ▲ คนจนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย
- ▲ คนจนส่วนใหญ่มีภาระต้องเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวสูง
- ▲ เกษตรกรเป็นอาชีพที่ยากจนกว่าอาชีพอื่น เพราะเป็นอาชีพที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติและ ฤดูกาลตลอดจนวิธีการผลิตแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งยังต้องเผชิญกับความ ผันผวนของราคาสินค้าเกษตรในตลาด รวมทั้งการมีรายได้เสริมนอกภาคเกษตรกรรม ยังมีจำกัดอีกด้วย

สาเหตุของความยากจน แบ่งออกได้เป็น ๒ แนวทางใหญ่ได้แก่

๑. จากปัจจัยภายใน ได้แก่การมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพต่ำ เนื่องจาก ขาดโอกาสในการศึกษาและพัฒนาทักษะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความรู้ในการนำทรัพยากร ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เท่าที่ควรเพราะด้อยเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังขาดโอกาสในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนการมีปัญหาสุขภาพ และการต้องมีภาระในการเลี้ยงดู ครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ ประกอบกับการมีทรัพย์สินและที่ดินในการทำกินน้อย ฯลฯ ซึ่งสามารถ แยกข้อมูลที่เป็นสาเหตุของความยากจนให้ละเอียดยิ่งขึ้นเป็นรายชื่อได้ดังนี้

- ▲ การมีรายรับน้อยกว่ารายจ่าย เพราะประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคง หรือมีรายได้น้อย
- ▲ การขาดความรู้ และความสามารถในการจัดการการผลิตและจัดการลงทุน โดยเฉพาะเรื่องการออม เนื่องจากส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทำให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อย หรือขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และขาดสินทรัพย์ในการค้ำประกัน
- ▲ การมีนิสัยและทัศนคติที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง เช่น รักความสบาย ฟุ่มเฟือย ไม่มีวินัยในการใช้จ่าย ไม่รู้จักพึ่งพาตนเองเท่าที่ควร
- ▲ คนจนส่วนใหญ่มีภาวะต้องรับพิศชอบสูง เนื่องจากคนจนมักมีลูกมาก แต่รายได้น้อย
- ▲ คนจนส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินตกทอดมาตั้งแต่รุ่น พ่อ แม่ ทำให้ชีวิตขาดสมาธิยิ่งขึ้น
- ▲ สภาพแวดล้อมที่อยู่ไม่ถูกสุขลักษณะ มีผลให้ผู้ที่อยู่อาศัยมีสุขภาพอ่อนแอ และประสิทธิภาพในการทำงานลดลง อีกทั้งบางชุมชนยังเป็นแหล่งยาเสพติด และเป็นสาเหตุเบื้องต้นที่ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมอีกด้วย

๒. จากปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายการพัฒนาที่ไม่สมดุลของภาครัฐ ที่เน้นการพัฒนาเมืองมากกว่าพัฒนาชนบท เน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมมากกว่าการเกษตร เน้นการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อการธุรกิจเชิงพาณิชย์โดยไม่ได้คำนึงถึงความยั่งยืน เน้นเป้าหมายการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าการกระจายรายได้ ซึ่งสามารถแยกข้อมูลเป็นรายชื่อได้ดังนี้

- ▲ นโยบายภาครัฐในด้านการจัดหลักสูตรการศึกษาที่ตายตัว หรือ เป็นความรู้ในทางทฤษฎี ที่ไม่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนจนเท่าที่ควร
- ▲ รัฐบาลมีแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญ กับภาคอุตสาหกรรมในระยะแรกๆมากกว่าภาคเกษตรกรรม ทำให้คนในชนบทซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีผลผลิตต่ำ รายได้จึงน้อย

- ▲ รัฐมีแนวทางในการสร้างความเจริญในเมืองมากกว่าชนบท จึงทำให้คนจนในชนบทอพยพเข้ามาหางานทำในเมือง ทำให้เกิดปัญหาทั้งในชนบทและสังคมเมือง คือพื้นที่ในชนบทถูกทิ้งให้รกร้าง และแรงงานท้องถิ่นเข้ามาสู่สังคมเมือง ทำให้เกิดปัญหาที่อยู่อาศัยและการจราจร ฯลฯ
- ▲ นโยบายบางประการของรัฐเกี่ยวกับการรับแรงงานต่างด้าว ซึ่งค่าจ้างแรงงานถูกเพื่อให้เป็นการลดต้นทุนการผลิต จึงมีส่วนในการแย่งโอกาสการทำงานของแรงงานไทย
- ▲ การขาดมาตรการในการควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือคนยากจนยังไม่เพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน

ทั้งธนาคารโลกและภาครัฐได้เน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนที่เกิดจากปัจจัยภายในโดยการเปิดโอกาสให้แก่คนยากจนมากขึ้น ในด้านต่อไปนี้

๑. โอกาสทางสังคม โดยการสร้างระบบประกันภัยสังคมและความคุ้มครองทางสังคมต่าง ๆ

๒. ให้โอกาสทางเศรษฐกิจโดยการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพและการลงทุนในวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม

๓. ส่งเสริมการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นได้เรียนรู้ปัญหาและแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยตนเองมากขึ้นด้วย เช่น การรวมตัวกันตั้งสหกรณ์ ก็เป็นวิธีช่วยตนเองที่ดี เป็นต้น

สำหรับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก รัฐอาจดำเนินนโยบายดังต่อไปนี้

๑. การบูรณาการแผนงานและงบประมาณต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

๒. มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับมหภาคให้มีเสถียรภาพ และระดับฐานรากให้เข้มแข็งเพื่อสามารถพึ่งตนเองได้ยั่งยืน

๓. ส่งเสริมความเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจที่คนจนส่วนใหญ่พึ่งพิง เช่น ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการเกษตร ภาคการก่อสร้างและภาคบริการ

๔. ส่งเสริมนโยบายการเงินและการคลัง เช่น มาตรการภาษีที่เอื้อต่อวิสาหกิจ ชุมชน และระบบสินเชื่อรายย่อย (micro credit) พิจารณาจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้าในกรณีที่ไม่ได้ใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ และการเพิ่มรายจ่ายภาครัฐในการจัดบริการพื้นฐานทางสังคมแก่คนจนและผู้ด้อยโอกาส

๕. ส่งเสริมนโยบายการค้าและการเงินระหว่างประเทศ เช่น ส่งเสริมการเปิดเสรีและการเจรจาการค้าที่ส่งผลดีแก่ภาคเกษตรและแรงงาน การลงทุนในสาขาที่เอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน ได้แก่ กิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตภาคเกษตรและกิจการที่มีเทคโนโลยีระดับกลางที่จ้างแรงงานฝีมือระดับต่ำไปฝึกอบรม

๖. พัฒนาระบบการเรียนรู้ เช่น การเปิดเวทีประชาคมท้องถิ่น การขยายเครือข่ายและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน การถ่ายทอดความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

๗. พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง เช่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ตลาดภายในและต่างประเทศ ส่งเสริมการระดมเงินออมในชุมชนและสนับสนุนการใช้กระบวนการสหกรณ์

๘. ปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม เช่น การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อมโยงกับการผลิต และการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ การวิจัยและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงสู่ชุมชนได้

๙. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เช่น การส่งเสริมการรวมตัวของชุมชนและประชาสังคมที่มีแผนชุมชนอย่างเป็นองค์รวมที่มุ่งการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นหลัก

๑๐. การพัฒนาระบบบริการทางสังคมให้เข้าถึงกลุ่มคนจนและผู้ด้อยโอกาส เช่น ขยายขอบเขตการประกันสังคมให้ครอบคลุมกลุ่มแรงงานนอกระบบและการประกันการว่างงาน ปรับกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการของคนจนและผู้ด้อยโอกาส

๑๑. การจัดสวัสดิการสังคมให้มีความสอดคล้องกับปัญหาของกลุ่มเป้าหมายผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส เช่น ส่งเสริมบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การชุมชนและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนในการจัดสวัสดิการโดยใช้ทุนที่มีอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ของท้องถิ่น ปรับปรุงกองทุนหมุนเวียนที่มีอยู่ในระดับตำบลให้มีเอกภาพ ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุน เป็นต้น

๑๒. การเตรียมความพร้อมในการสร้างหลักประกันทางสังคมแก่ประชากรแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทยและดูแลกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การประกันสุขภาพโดยสมัครใจและโดยการบังคับ การส่งเสริมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อให้มีการประกันตนสำหรับกลุ่มต่าง ๆ พิจารณากำหนดมาตรการลดหย่อนทางภาษีเงินได้แก่ครอบครัว ที่ดูแลผู้ด้อยโอกาสในครอบครัว

๑๓. เร่งรัดการแก้ไขปัญหาย่างเป็นธรรมในเรื่องที่ดินทำกินและการจัดสรรน้ำ เช่น การกระจายการถือครองที่ดินและปฏิรูปที่ดิน แก่เกษตรกรรายย่อยที่ยากจน การบริหารจัดการแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้มีการนำมาใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม การผลิต การบริโภค อย่างเต็มประสิทธิภาพ และยั่งยืน

ปัญหาเกี่ยวกับการกระจายรายได้ของประชากร

นอกจากประเทศไทยจะประสบปัญหาความยากจนของประชากรดังได้กล่าวมาแล้ว ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการกระจายรายได้ของประชากรมีความเหลื่อมล้ำอยู่มากอีกด้วย ที่เห็นได้อย่างชัดเจน ก็คือมีการกระจุกตัวของความเจริญในเมืองใหญ่มากกว่าในชนบท ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านความเจริญระหว่างเมืองกับชนบท ตลอดจนมีความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาคอีกด้วย โดยพบว่า คนในกรุงเทพมหานครมีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดรองลงมา ได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงที่พบได้ในทุกสังคมก็คือ ความแตกต่างในด้านรายได้ของบุคคล ซึ่งอาจจะมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจและระดับความเจริญหรือระดับการพัฒนาของประเทศนั้นๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในประเทศกำลังพัฒนา ประชากรส่วนใหญ่จะมีรายได้ต่ำ ผู้ที่มีรายได้สูงและรายได้ปานกลาง จะมีเพียงส่วนน้อย ขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ประชากรส่วนใหญ่จะมีรายได้ระดับปานกลาง ส่วนผู้มีรายได้สูงเป็นเพียงคนส่วนน้อย อีกทั้งประชาชนไม่ค่อยมีรายได้แตกต่างกันมากอีกด้วย

สาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ มีอยู่หลายประการ สรุปได้ดังนี้

๑. ความแตกต่างในอาชีพ แต่ละอาชีพย่อมได้รับผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตในส่วนของแรงงาน ในรูปของเงินเดือนหรือค่าจ้าง สิ้นสุดแล้วแต่ว่าเป็นแรงงานระดับใด ผู้ที่เป็นแรงงานระดับสูงคือใช้สติปัญญา หรือผู้เป็นแรงงานระดับกลางคือ ช่างฝีมือ ส่วนแรงงานระดับต่ำคือผู้ใช้แรงกาย ความแตกต่างของแรงงานทั้ง ๓ ระดับจะมีผลให้ผลตอบแทนในรูปของรายได้ออมสูงต่ำต่างกันด้วย จึงเห็นได้ว่าอาชีพที่ใช้สติปัญญาออมมีรายได้สูงกว่าผู้ใช้แรงกาย ทั้งนี้ครอบคลุมถึงปริมาณความต้องการของอาชีพนั้นๆ ในสังคมในขณะนั้นด้วย

๒. ความแตกต่างกันในด้านความรู้และความสามารถส่วนบุคคล อันเป็นผลมาจากระดับการศึกษาเล่าเรียน ความสามารถความชำนาญเฉพาะด้าน การฝึกฝนการมีประสบการณ์เหล่านี้ ย่อมมีผลต่อความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ด้วย จึงเห็นได้ว่าแม้คนที่มีอาชีพเดียวกัน แต่ผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวสูงกว่าก็ย่อมทำให้มีรายได้สูงกว่า

๓. ความแตกต่างเกี่ยวกับความพร้อมด้านฐานะทางเศรษฐกิจ มีส่วนทำให้รายได้สูงต่ำต่างกันด้วยเช่น เป็นเจ้าของที่ดินและทรัพย์สินที่จะเอาไปลงทุนก็จะทำให้มีรายได้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้ที่มีพื้นฐานด้านฐานะทางเศรษฐกิจดีมาแต่ดั้งเดิม ก็จะทำให้มีโอกาสที่จะทำรายได้ให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น

๔. ความแตกต่างในโอกาสหรือช่องทางในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางอาชีพเช่น การค้า หรือ ธุรกิจ มีโอกาสได้ทำเลการค้าที่ดี และหากทำงานบริษัทหรือรับราชการที่มีโอกาสได้รับตำแหน่งดีๆ หรือการมีช่องทางที่เป็นอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ ในสภาพสังคมเมืองจะมีความได้เปรียบด้านช่องทาง หรือโอกาสในการมีรายได้หลากหลายกว่าในสังคมชนบทอีกด้วย

ผู้ที่มิชอบบทบาทในการปรับการกระจายรายได้ของบุคคลให้เกิดความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น จะกระทำได้ดีก็โดยรัฐบาล ซึ่งจะต้องใช้วิธีการต่างๆที่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้น มาตรการที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อจัดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของประชากรให้เหลือน้อยที่สุด ที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

๑. นโยบายการให้รัฐสวัสดิการ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ครอบคลุมการรักษาพยาบาล ที่อยู่อาศัย การให้การสงเคราะห์แก่เด็กกำพร้า คนชรา การช่วยเหลืองาน การกระจายบริการสาธารณสุขไปทั่วถึงในราชอาณาจักร

๒. นโยบายการเพิ่มโอกาสให้แก่ประชาชนในการทำให้รายได้เพิ่มขึ้นได้หลายประการ ดังนี้

๒.๑ นโยบายการสร้างงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทอย่างทั่วถึง เช่น นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการฝึกรอบรวมอาชีพ ฯลฯ

๒.๒ ส่งเสริมการลงทุน เช่น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โครงการกองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ ตลอดจนการหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตให้กว้างขวางขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๒.๓ จัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะด้านเพื่อเอื้อต่อการลงทุน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า ฯลฯ

๓. นโยบายการเก็บภาษีอากร นับเป็นมาตรการที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนได้มากที่สุด แต่จะต้องกระทำอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ หากแต่เพื่อกระจายความมั่งคั่งจากคนส่วนน้อยไปยังคนส่วนใหญ่ ได้แก่ ภาษีทางตรงและทางอ้อม ซึ่งนับว่าเป็นการแบ่งประเภทของการเสียภาษีตามหลักของการผลัดภาระในการเสียภาษี ดังนี้

๓.๑ ภาษีทางตรง เป็นภาษีที่ผู้เสียต้องรับภาระในการเสียโดยตรง ไม่อาจจะผลักภาระต่อไปให้กับผู้อื่นได้ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีดอกเบี้ย เป็นต้น โดยรัฐเรียกเก็บในอัตราก้าวหน้า กล่าวคือผู้มีรายได้สูง ต้องเสียภาษีสูง

๓.๒ ภาษีทางอ้อม เป็นภาษีที่ผู้เสียอาจผลักภาระต่อไปให้ผู้บริโภคแทนได้ เช่น ภาษีการค้า ภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิต รัฐเรียกเก็บในอัตราสูงเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือย หรือสินค้าที่ไม่จำเป็นในการดำรงชีพ

๔. นโยบายการใช้กฎหมายควบคุมราคาสินค้าและบริการที่จำเป็นเพื่อไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้มีรายได้น้อย เช่น ข้าวสาร น้ำตาลทราย น้ำมัน ผงซักฟอก ค่าบริการสาธารณสุขต่างๆ เป็นต้น

๓. ปัญหาเงินเฟ้อ

ภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) หมายถึงภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการ โดยทั่วไปเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มขึ้นของราคานี้เองจะส่งผลให้ค่าแท้จริงของเงินลดลง เป็นเหตุให้เงินหน่วยเดิมไม่สามารถซื้อสินค้าและบริการในปริมาณเดิมได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปจะเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามกับอำนาจการซื้อ ดังนั้น เมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อดัชนีราคาผู้บริโภคจะเพิ่มสูงขึ้นซึ่งจะมีผลกระทบต่อปัจจัยด้านอื่น ๆ ด้วย ตามลำดับ ดังนี้

นี้รับ ๕๐ สตางค์

ร้านก๋วยเตี๋ยว พ.ศ. ๒๔๕๐

นี้รับ ๒๕ บาท

ร้านก๋วยเตี๋ยว พ.ศ. ๒๕๕๐

ความแตกต่างของค่าเงิน

๑. ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
๒. ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น
๓. ค่าครองชีพสูง (ค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต) และอาจมีส่วนทำให้มาตรฐานการครองชีพต่ำลง (ระดับการอยู่ดีกินดีของประชากร)
๔. อำนาจการซื้อของประชากร และค่าของเงินลดลง
๕. การออมทำได้น้อยลง
๖. ผู้มีรายได้ประจำคงที่เดือดร้อน เพราะเงินหน่วยเดิมไม่สามารถซื้อสินค้าในปริมาณเดิมได้

หากเป็นเงินเฟ้ออย่างรุนแรง (Hyper Inflation) ซึ่งเป็นภาวะที่ระดับราคาสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อาจจะติดต่อกันเป็นเดือน ๆ ไปหรือหลายเดือนก็ได้ ลักษณะเช่นนี้ จะทำให้ค่าของเงินลดลงอย่างรวดเร็วได้มากกว่าภาวะเงินเฟ้ออย่างอ่อน (Gradual Inflation) ที่ระดับราคาสูงขึ้นอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลานาน ค่าของเงินจึงมีลักษณะค่อย ๆ ลดลง ไม่ฮวบฮาบเด่นชัดเหมือนเงินเฟ้ออย่างรุนแรง โดยเงินเฟ้ออย่างอ่อนเพียงร้อยละ ๒-๓ ต่อปี กลับจะทำให้ธุรกิจคึกคัก เพราะกำลังซื้อของประชาชนทั่วไปเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากการปรับค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นของผู้มีรายได้ประจำเป็นเงินเดือนสูงกว่าการเฟ้อของเงิน ทั้งจากภาคเอกชน ข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างในบริษัทห้างร้าน ตลอดจนเกษตรกรที่มีรายได้สูงขึ้นจากราคาพืชผลที่เพิ่มขึ้น ฯลฯ

ดังนั้น การที่ประชาชนทั่วไปมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้มีการใช้จ่ายเพื่อบริโภคมากขึ้น ผู้ขายก็มีรายได้จากผลผลิตมากขึ้นด้วย

ภาวะเงินเฟ้อ นับเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะจะมีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้มีรายได้น้อย เพราะรายได้นั้นไม่พอค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังทำให้เป้าหมายบางอย่างที่วางแผนไว้อาจจะทำไม่ได้ เพราะค่าของเงินเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ค่าใช้จ่ายต้องสูงขึ้นกว่าเดิม สุดแล้วแต่ว่าอัตราเงินเฟ้อในขณะนั้นมีอัตราสูงเพียงใด นอกจากนี้ภาวะเงินเฟ้อยังมีผลกระทบต่อการออมอีกด้วย จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๘ ดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานอยู่ในระดับ ๒.๒ เมื่อไปเปรียบเทียบกับ พ.ศ. ๒๕๔๕ ปรากฏว่าเพิ่มขึ้นไปจากเดิมคืออยู่ในระดับ ๔.๑ ทั้งนี้เพราะปัจจัยสำคัญที่ทำให้ราคาสินค้าและผลิตภัณฑ์เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง และราคาค่าต้นทุนของวัตถุดิบต่าง ๆ

สรุปเปรียบเทียบระหว่างผู้เสียเปรียบและได้เปรียบจากผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อ

ผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อ	กลุ่มบุคคลเสียเปรียบ	กลุ่มบุคคลได้เปรียบ
<p>๑. ราคาสินค้าสูงขึ้นอย่างรวดเร็วอำนาจการซื้อลดลง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีผลกระทบต่อการออม เพราะทำให้การออมลดลงหรือไม่สามารถทำการออมได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้มีรายได้ประจำเดือนคร่ำครึ เพราะเงินหน่วยเดิมไม่สามารถซื้อสินค้าในปริมาณเดิมได้ หรือรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้ที่ทำงานตามบริษัทห้างร้าน ลูกจ้างประจำและผู้ปลดเกษียณ - ผู้ออมทรัพย์ เพราะค่าที่แท้จริงของเงินลดลง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการ - พ่อค้า <p>เพราะสามารถผลัดภาระต่อให้กับผู้บริโภคได้ โดยขึ้นราคาสินค้าในอัตราที่สูงกว่าอัตราเงินเฟ้อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ถือหุ้นของบริษัท เพราะเมื่อสินค้าขายได้ราคาดี หุ้นบริษัทก็ได้กำไรมากขึ้นด้วย
<p>๒. ประชาชนไม่ปรารถนาทำการออมเพราะเกรงว่าค่าของเงินจะลดลงไม่มีประโยชน์ จะทำการออมเพราะเงินที่เก็บไว้มีค่าลดลง จึงจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการเร่งให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้อีกวิธีหนึ่ง นอกจากนี้การขาดการออมย่อมมีผลกระทบต่อการขาดแคลนแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการลงทุนด้วย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหนี้ เพราะเงินที่ได้รับจากการชำระหนี้มีค่าลดลง - เจ้าของที่ดินจัดสรร ที่มีรายได้จากการชำระเงินตามงวดจากผู้เช่าซื้อ 	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกหนี้ เพราะเงินที่ชำระหนี้มีค่าน้อยกว่าเงินที่กู้มา - ผู้เช่าซื้อ - เกษตรกร เมื่อยามที่สินค้าอื่นๆ ราคาแพงขึ้น สินค้าพืชผลก็พลอยได้ราคามากขึ้น

ผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อ

๓. รัฐบาลประสบปัญหาในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น อาจต้องกู้เงินต่างประเทศมากขึ้น เพื่อนำมาแก้ปัญหา และการดำเนินงานตามโครงการที่วางแผนไว้ล่วงหน้าให้สำเร็จลงได้

กลุ่มบุคคลเดียวเปรียบ

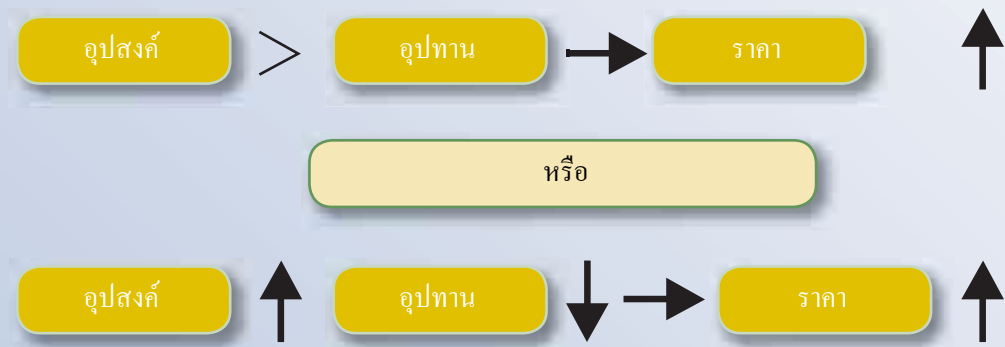
กลุ่มบุคคลได้เปรียบ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ

๑. ปัจจัยภายในประเทศ เกิดจากสาเหตุต่อไปนี้

๑.๑ **ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น** (Cost push inflation) จึงทำให้มีการปรับตัวของราคาสินค้าสูงขึ้น ส่วนใหญ่ได้แก่ ปัจจัยการผลิตและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เช่น น้ำมัน ตลอดจนค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น อันเนื่องมาจากผลของการเรียกร้อยค่าจ้างแรงงานเพิ่มตามอัตราค่าครองชีพที่สูงขึ้น ฯลฯ เมื่อต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เจ้าของธุรกิจก็ย่อมต้องการรักษาสัดส่วนของกำไรของตนไว้ โดยการผลักภาระต่อไปยังผู้บริโภค โดยการขึ้นราคาสินค้า

๑.๒ อุปสงค์รวมเพิ่มขึ้นมากเกินไป (Demand pull inflation) กล่าวคือปริมาณความต้องการซื้อสินค้าและบริการในตลาดในขณะนั้นเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ในขณะที่ปริมาณสินค้าและบริการมีไม่เพียงพอหรือเป็นเพราะสินค้าผลิตตามไม่ทัน ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลักทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า ราคาย่อมเป็นไปในทิศทางเดียวกับอุปสงค์ หรือ ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าและบริการ ดังนี้

การที่ประชาชนมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น อาจมาจากแรงงานในภาคเอกชนได้รับการปรับค่าจ้าง ตลอดจนข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจก็ได้รับการปรับเงินเดือนเช่นกัน เกษตรกรก็มีรายได้เพิ่มขึ้นจากราคาพืชผล ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าตัวกระตุ้นให้ปริมาณความต้องการซื้อของประชาชนมาจากการมีรายได้เพิ่มขึ้นนั่นเอง

๒. ปัจจัยภายนอกประเทศ

เกิดจากการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศ ซึ่งมีอยู่ ๒ ประเภทคือ

๑. การนำเข้าโดยภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ในลักษณะของการกู้ยืม

๒. การนำเข้าโดยภาคเอกชน ในลักษณะต่างๆกัน ได้แก่

๒.๑ การเข้ามาในลักษณะเงินลงทุนในการประกอบธุรกิจในไทยจากชาวต่างประเทศ

๒.๒ การเข้ามาในลักษณะของเงินกู้ยืม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมธนาคารพาณิชย์เพื่อการลงทุน ในโครงการขนาดใหญ่ จึงต้องเป็นการกู้ยืมเงินจำนวนมาก เช่น เป็นหมื่นล้านบาท ฯลฯ

๒.๓ การเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์

๒.๔ การเข้ามาฝากในรูปบัญชีเงินฝากของผู้มีถิ่นฐานอยู่ต่างประเทศเพื่อหวังกำไรจากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยในประเทศและต่างประเทศ

อย่างไรก็ดี การไหลบ่าเข้ามาของกระแสเงินทุนจากต่างประเทศได้เริ่มตั้งแต่ไทยใช้นโยบายการเงินเสรีและเปลี่ยนแปลงปริวรรตเงินตราครั้งสำคัญ ตามพันธะข้อ ๘ ของ IMF (กองทุนการเงินระหว่างประเทศ) เพื่อมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค ทำให้มีเงินจากต่างประเทศไหลเข้ามาจำนวนมากกว่าเดิมหลายเท่าตัว จึงนับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้

การแก้ไขปัญหาภาวะเงินเฟ้อ

ดำเนินการ โดยใช้นโยบายการเงินและนโยบายการคลัง

นโยบายการเงิน

ธนาคารกลางต้องลดปริมาณการหมุนเวียนของเงินตราในตลาดให้ลดน้อยลง โดยใช้ ๓ วิธีการคือ

๑. ควบคุมให้ธนาคารพาณิชย์ลดการปล่อยสินเชื่อ เช่น ให้ปล่อยได้เพียง ๘% ของยอดสินเชื่อปีที่แล้ว ฯลฯ

๒. ออกระเบียบให้ธนาคารพาณิชย์และเอกชนซื้อพันธบัตรรัฐบาลมากขึ้น

๓. เพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากให้สูงขึ้นเพื่อจูงใจให้ประชาชนนำเงินมาฝากธนาคาร เงินที่หมุนเวียนในมือจะได้เหลือน้อยลง

นโยบายการคลัง

รัฐต้องหาวิธีการให้ประชาชนใช้จ่ายน้อยลง ด้วยวิธีการ ดังนี้

๑. ลดการใช้จ่ายของประชาชนโดยการเก็บภาษีสูงขึ้นในส่วนที่เป็นภาษีทางตรง คือ ภาษีเงินได้และภาษีทางอ้อม สำหรับสินค้าฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็นในการดำรงชีพ

๒. ลดการใช้จ่ายภาครัฐบาล เช่น โครงการสาธารณูปโภคตลอดจนควบคุมหนี้สาธารณะอย่างเข้มงวด

นอกจากนี้ ในส่วนที่เป็นนโยบายการบริหารของรัฐบาลก็ต้องใช้มาตรการควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็นในการครองชีพ ตลอดจนบริการสาธารณูปโภคด้วย

สรุปได้ว่า ปัญหาที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ ไม่เพียงแต่ทำให้ค่าที่แท้จริงของเงินลดลงเท่านั้น หากก่อให้เกิดปัญหาสำคัญอันดับแรกที่รัฐบาลจะต้องรีบเร่งแก้ไข เพราะมีผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศหลายด้าน โดยเริ่มจากการที่ภาวะเงินเฟ้อส่งผลกระทบต่อ การส่งออก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดุลบัญชีเดินสะพัด ตรงที่ เงินเฟ้อจะทำให้ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น หากราคาสูงกว่าราคาในตลาดโลกหรือประเทศคู่แข่ง ก็จะมีผลให้ปริมาณการส่งออกน้อยลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการชำระเงิน อันนำไปสู่การขาดแคลน

เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ ซึ่งย่อมมีผลต่อการมีเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ นอกจากนี้ จะทำให้การพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมไม่บรรลุเป้าหมายอีกด้วย

๔. ปัญหาเงินฝืด (Deflation)

เป็นสภาวะที่ตรงกันข้ามกับภาวะเงินเฟ้อ ภาวะเงินฝืดเป็นภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการลดต่ำลงอันเนื่องมาจากการหดตัวของระบบเศรษฐกิจ อุปสงค์หรือปริมาณความต้องการซื้อ มีน้อยลง เพราะเงินในมือของประชกรมีน้อยลง ความต้องการซื้อจึงลดต่ำลงด้วย เหล่านี้จึงมีผลกระทบต่อผู้ผลิต เมื่ออำนาจการซื้อของผู้บริโภคมีน้อยลง ผู้ผลิตจึงต้องลดปริมาณการผลิต ซึ่งย่อมมีกระทบต่อเนื่องไปถึงการว่างงานได้ด้วย ภาวะการว่างงานนับว่าเป็นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและปัญหาทางการเมืองตามมาได้

ภาวะเงินฝืดนี้จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับภาวะเงินเฟ้อหลายประการ ที่สำคัญคือผลกระทบ ภาวะนี้ผู้บริโภคซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ประจำ จะได้รับประโยชน์ เพราะราคาสินค้าถูกลง ในขณะที่ผู้ผลิตและพ่อค้าจะเป็นผู้เสียประโยชน์ เพราะในเมื่อเงินในมือของประชกรมีน้อยลง อุปสงค์ของผู้บริโภคก็จะพลอยลดต่ำลงไปด้วย สินค้าก็จะขายไม่ได้ พ่อค้าจึงจำเป็นต้องทำให้ราคาสินค้าถูกลง เพื่อให้สินค้าขายได้ ทั้งนี้เป็นไปตามกฎของราคาที่ย่อมมีผลต่อปริมาณอุปสงค์ในลักษณะผกผัน กล่าวคือ เมื่อราคาสินค้าถูกลง อุปสงค์ย่อมสูงขึ้น (ราคา ↓ → อุปสงค์ ↑) นั่นเอง ผู้บริโภคจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์ในภาวะนี้

สาเหตุของภาวะเงินฝืด

๑. ธนาคารกลางพิมพ์ธนบัตรออกใช้หมุนเวียนในตลาดน้อยเกินไป
๒. ธนาคารกลางควบคุมการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มากเกินไป ทำให้ปริมาณเงินหมุนเวียนในตลาดมีน้อย
๓. รัฐบาลจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าไว้สูง ทำให้รายได้ของประชาชนลดน้อยลง อำนาจการซื้อของประชาชนจึงต่ำด้วย
๔. ประชาชนเก็บออมเงินไว้กับตัวเองมากเกินไป

๕. ธนาคารพาณิชย์ไม่อาจกู้เงินมาขายสินเชื่อในประเทศได้ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศสูง
๖. มีผู้ส่งเงินตราออกนอกประเทศในรูปของการลงทุนระยะยาว ซึ่งไม่อาจนำกลับมาหมุนเวียนในประเทศได้ในระยะเวลาที่ต้องการได้ หรือมีเงินนั้นก็โดยการลักลอบส่งเงินออกนอกประเทศโดยไม่ได้ผ่านกระบวนการทางธนาคาร

สรุปเปรียบเทียบระหว่างผู้เสียเปรียบและได้เปรียบจากผลกระทบของภาวะเงินฝืด

ผลกระทบของภาวะเงินฝืด	ผู้เสียเปรียบ	ผู้ได้เปรียบ
๑. ปริมาณเงินหมุนเวียนในตลาดมีน้อยลง โรงงานต้องลดการผลิตลงหรือปิดกิจการ มีผลให้เกิดการว่างงานขึ้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจซบเซาลง	๑. พ่อค้า ๒. ผู้ประกอบการ ๓. ลูกหนี้ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ เนื่องจากมีรายได้น้อยลง แต่ต้องชำระหนี้เท่าเดิม	๑. ผู้มีรายได้ประจำ เช่น ข้าราชการผู้รับบำนาญ ผู้ทำงานในบริษัทห้างร้าน ลูกจ้างประจำ ฯลฯ เพราะสินค้ามีราคาถูกลง
๒. รัฐบาลประสบปัญหาในการบริหารงาน และจัดทำบางโครงการให้ลู่ลวง เนื่องจากรายรับของการคลังมีไม่เพียงพอ		๒. เจ้าหนี้ เจ้าของที่ดินจัดสรร เพราะค่าของเงินสูงขึ้น ๓. ผู้ที่มีเงินออม

การแก้ไขภาวะเงินฝืด

ดำเนินการโดยใช้ทั้งนโยบายการเงิน และนโยบายการคลังในลักษณะตรงกันข้ามกับการแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อ

นโยบายการเงิน

๑. ธนาคารกลางสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อมากขึ้น
๒. ธนาคารกลางเพิ่มการจัดพิมพ์ธนบัตร เพื่อให้หมุนเวียนในตลาดได้เพียงพอ
๓. ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำลงเพื่อส่งเสริมให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุน

นโยบายการคลัง

๑. เพิ่มงบประมาณรายจ่ายให้สูงขึ้น เพื่อให้ปริมาณเงินหมุนเวียนมากขึ้น (ใช้นโยบายแบบขาดดุล)
๒. ลดอัตราภาษีทางตรงเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่สามารถนำมาใช้จ่ายใช้สอยได้มากขึ้น

นอกจากนี้ รัฐบาลควรส่งเสริมการสร้างงานให้ประชาชนมีงานทำ โดยอาจจะกระจายรายได้ ออกสู่ชนบท ส่งเสริมการลงทุน ตลอดจนเร่งพัฒนาการส่งออก ทั้งทางเกษตรและอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราในปริมาณที่มากขึ้น

๕. ปัญหาที่เกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

จากการมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งได้แก่ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ การกู้ยืมระหว่างประเทศ จึงทำให้ต้องมีการชำระเงินระหว่างประเทศขึ้น และจากการมีการชำระเงินระหว่างประเทศนี้เอง ทำให้เกิดความได้เปรียบกับเสียเปรียบจากการแลกเปลี่ยนที่อัตราค่าเงินเพิ่มขึ้น หรือลดลง

กิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

๑. การค้าระหว่างประเทศ
๒. การลงทุนระหว่างประเทศ
๓. การกู้ยืมระหว่างประเทศ
๔. การชำระเงินระหว่างประเทศ
๕. การร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศหมายถึง การแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลหนึ่งของประเทศหนึ่งไปเป็นเงินตราอีกสกุลหนึ่งของประเทศที่ต้องการมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วย โดยอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะเทียบจากค่าเงินตราของประเทศตนกับทองคำ หรือ เงินตราสกุลหลัก

สำคัญของโลก เช่น ดอลลาร์สหรัฐ ยูโร เยน ปอนด์สเตอร์ลิง ฯลฯ เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความได้เปรียบเสียเปรียบอันสืบเนื่องจากความแตกต่างระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศจึงเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะแต่ละประเทศต่างก็มีเงินสกุลของตน ซึ่งได้รับการยอมรับและใช้ได้โดยทั่วไปในท้องถิ่นของตน และเงินบางสกุลได้รับการยอมรับระหว่างประเทศด้วย ค่าของเงินสกุลหนึ่งๆจะมีค่าน้อยเพียงใดให้ดูได้จากเงินสกุลใดแลกเงินสกุลอื่นได้ปริมาณมากน้อยเพียงใด หากแลกเงินสกุลอื่นได้ปริมาณมากแสดงว่าเงินสกุลของประเทศตนมีค่าสูงกว่าเงินของสกุลอื่น เช่น การที่เงินบาทแลกเงินดอลลาร์ฮ่องกงได้มากขึ้น แสดงว่าเงินบาทมีค่าแข็งกว่าเงินดอลลาร์ฮ่องกง ฯลฯ

การทราบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะทำให้เราสามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าระหว่างประเทศได้ และเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนมีความเปลี่ยนแปลงไปก็จะมีผลกระทบต่อเนื่องไปถึงเศรษฐกิจหลายๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักลงทุน ในยามที่ภาวะอัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนมาก อัตราแลกเปลี่ยนจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง จนทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งย่อมส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่มักใช้อัตราแลกเปลี่ยนระบบลอยตัว ซึ่งหมายถึงระบบที่อัตราแลกเปลี่ยนที่ค่าเงินจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์ และอุปทานของเงินสกุลนั้นในตลาดการเงินต่างประเทศ

อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่ขาดเสถียรภาพย่อมมีความสำคัญต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศหลายด้านด้วยกันในลักษณะเปรียบเทียบผลดี และผลเสียดังต่อไปนี้

	ค่าเงินอ่อนลง	ค่าเงินแข็งขึ้น
๑. ราคาสินค้าส่งออกต่อหน่วย	<p>ราคาสินค้าถูกลง ทำให้ขายสินค้าได้มากขึ้น เพราะราคากับปริมาณความต้องการซื้อ(อุปสงค์) จะเป็นไปในลักษณะผกผัน</p> <p>ราคา ↓ → อุปสงค์ ↑</p>	<p>ราคาสินค้าแพงขึ้น ทำให้ขายสินค้าได้น้อยลงและผู้ซื้อหันไปซื้อสินค้ารายอื่นที่ราคาถูกกว่าซึ่งอาจจะเป็นประเทศคู่แข่งกันด้วยก็ได้</p> <p>ราคา ↑ → อุปสงค์ ↓</p>
๒. ราคาสินค้านำเข้าต่อหน่วย	<p>ราคาสินค้านำเข้าจะแพงขึ้นเนื่องจากต้องจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้ามากกว่าเดิม ความจำเป็นที่ต้องซื้อจึงก่อให้เกิดปัญหาและประเทศกำลังพัฒนามาก เพราะมูลค่านำเข้าจะมากกว่ามูลค่าสินค้าส่งออก แต่อาจจะเกิดผลดีตรงที่ทำให้คนในประเทศประหยัดและหันมาซื้อสินค้าภายในประเทศที่ราคาถูกกว่าแทน</p>	<p>ราคาสินค้านำเข้าจากต่างประเทศจะถูกลง อาจจะเป็นผลดี หากเป็นสินค้าประเภททุนเช่น น้ำมัน หรือสินค้าที่ในประเทศผลิตเองไม่ได้ ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง แต่อาจจะเป็นผลเสียหากมีการซื้อสินค้านำเข้าที่ฟุ่มเฟือย</p>
๓. การลงทุน	<p>ชาวต่างประเทศจะเข้ามาลงทุนในประเทศมากขึ้น เพราะเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนราคาถูกด้วยอัตราแลกเปลี่ยน ในขณะที่คนไทยจะไปลงทุนในต่างประเทศน้อยลงเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นอันเนื่องมาจากอัตราแลกเปลี่ยน</p>	<p>ชาวต่างประเทศจะเข้ามาลงทุนในประเทศน้อยลง เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนราคาแพงขึ้นด้วยการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินแต่ในทางตรงกันข้ามค่าเงินที่แข็งขึ้นกลับทำให้คนไทยมีแนวโน้มไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น</p>

๔. การท่องเที่ยว

ชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น เพราะค่าใช้จ่ายจะถูกลงแต่คนไทยจะไปท่องเที่ยวในต่างประเทศน้อยลง เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น อันเนื่องมาจากค่าเงินที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลดลง

ชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวน้อยลง เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นกว่าเดิม แต่คนไทยมีแนวโน้มที่จะไปท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น เพราะค่าเงินที่ปรับสูงขึ้น ทำให้มีเงินในการใช้จ่ายมากขึ้น

๕. การชำระหนี้สินระหว่างประเทศ

ประเทศไทยต้องชำระหนี้สินระหว่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากเงินมีค่าลดลง จึงต้องจ่ายเงินในปริมาณมากขึ้น นับเป็นความเสียหายหากอยู่ในฐานะลูกหนี้ ต่างประเทศ ไม่ว่าเจ้าหนี้จะเป็นระดับรัฐบาลต่างประเทศ หรือระดับองค์การระหว่างประเทศ

ไทยชำระหนี้สินต่างประเทศโดยใช้เงินน้อยลง เพราะค่าเงินจากการแลกเปลี่ยนแข็งขึ้น ก็จะแลกเปลี่ยนตราต่างประเทศในปริมาณมากขึ้นได้ ประเทศที่อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ต่างประเทศจะได้รับประโยชน์จากอัตราแลกเปลี่ยนนี้

๖. ปริมาณที่แลกเปลี่ยนต่างประเทศได้

เมื่อค่าเงินลดลง ก็จะแลกเปลี่ยนต่างประเทศได้ในปริมาณน้อยลง

เมื่อค่าเงินเพิ่มขึ้น ก็จะแลกเปลี่ยนต่างประเทศได้ในปริมาณมากขึ้น

จากการที่ประเทศต่างๆมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และการกู้ยืมเงินระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่นำไปสู่การชำระหนี้ระหว่างประเทศ ซึ่งในการชำระหนี้ระหว่างประเทศนี้ จำเป็นต้องใช้เงินตราต่างประเทศในสกุลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง จึงทำให้ต้องมีข้อกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศขึ้น ทั้งนี้เพราะประเทศต่างๆมีการใช้หน่วยเงินไม่เหมือนกัน ทั้งชื่อของหน่วยเงินและมูลค่าของหน่วยเงินของประเทศนั้น เมื่อเอาไปเปรียบเทียบกับหน่วยเงินของประเทศอื่น

ในสมัยก่อนการกำหนดมาตรฐานของเงินตรามักอาศัยทองคำเป็นมาตรฐานในการเทียบมูลค่า จึงเรียกว่า “มาตรฐานทองคำ” แต่ในปัจจุบันประเทศต่างๆได้ใช้มาตรฐานเงินตราที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) หรือ IMF ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดเงินตราแต่ละสกุลว่ามีค่าเสมอภาคเท่าใดโดยคิดเทียบกับมูลค่าทองคำ หรือ เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ค่าเสมอภาคนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ โดยการเปลี่ยนแปลงค่าเสมอภาคนี้ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันมิให้ประเทศต่างๆ มีการเพิ่มหรือลดค่าเงินโดยพลการเป็นการเอารัดเอาเปรียบกัน โดยมีธนาคารกลาง (The Central Bank) ของแต่ละประเทศทำหน้าที่ควบคุมการซื้อขายและแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เพราะอัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราจะมีผลกระทบต่อปริมาณเงินภายในประเทศ ธนาคารกลางจึงต้องควบคุมก่อนที่จะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจได้

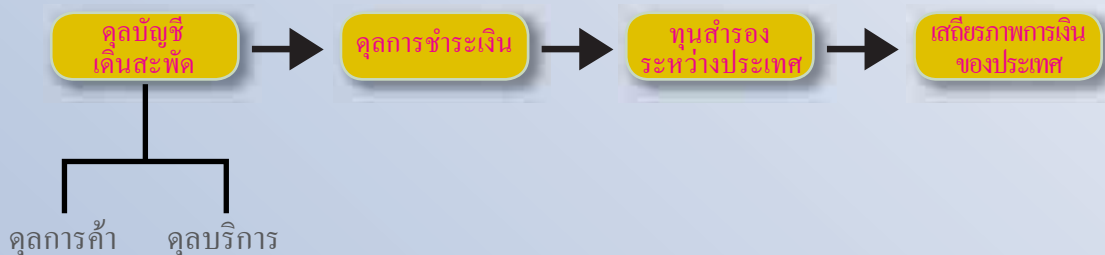
กรณีตัวอย่าง เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๘ ประเทศจีนประสบปัญหาทางธุรกิจ ต้องปรับลดค่าเงินหยวนลงค่าเงินสกุลหยวนจะมีค่าลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับเงินสกุลอื่น ทำให้ราคาสินค้าส่งออกลดลง ในขณะที่ราคาสินค้านำเข้าและการชำระหนี้สินสูงขึ้น ที่สำคัญคือ เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่มีการเปลี่ยนแปลง จะมีผลให้ราคาสินค้า ตลอดจนทรัพย์สินและหนี้สินที่ถือไว้ในรูปของเงินตราต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว หรือ กรณีประเทศไทยที่เคยปรากฏค่าเงินบาทแข็งขึ้น ทำให้ราคาสินค้านำเข้าถูกลง คนไทยแลกเงินบาท

กับเงินต่างประเทศได้ปริมาณมากขึ้น และได้เปรียบในการชำระหนี้สินต่างประเทศ แต่กลับมีปัญหาด้านการส่งออก เพราะราคาสินค้าส่งออกของไทยต่อหน่วยราคาแพงขึ้น ทำให้ปริมาณยอดขายลดลง ประเทศคู่ค้าหันไปซื้อสินค้าประเภทเดียวกันจากประเทศอื่นแทน ฯลฯ ทำให้มีผลกระทบต่อดุลการค้า และดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นอันดับแรกด้วย

๖. ปัญหาที่เกิดจากดุลการชำระเงินขาดดุล

ภาวะการขาดดุลการชำระเงินของประเทศใดก็ตาม นับเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลจะต้องรีบเร่งแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งตราบใดที่ประเทศจะต้องเกี่ยวข้องกักิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพราะดุลการชำระเงินจะมีผลต่อทุนสำรองระหว่างประเทศ และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

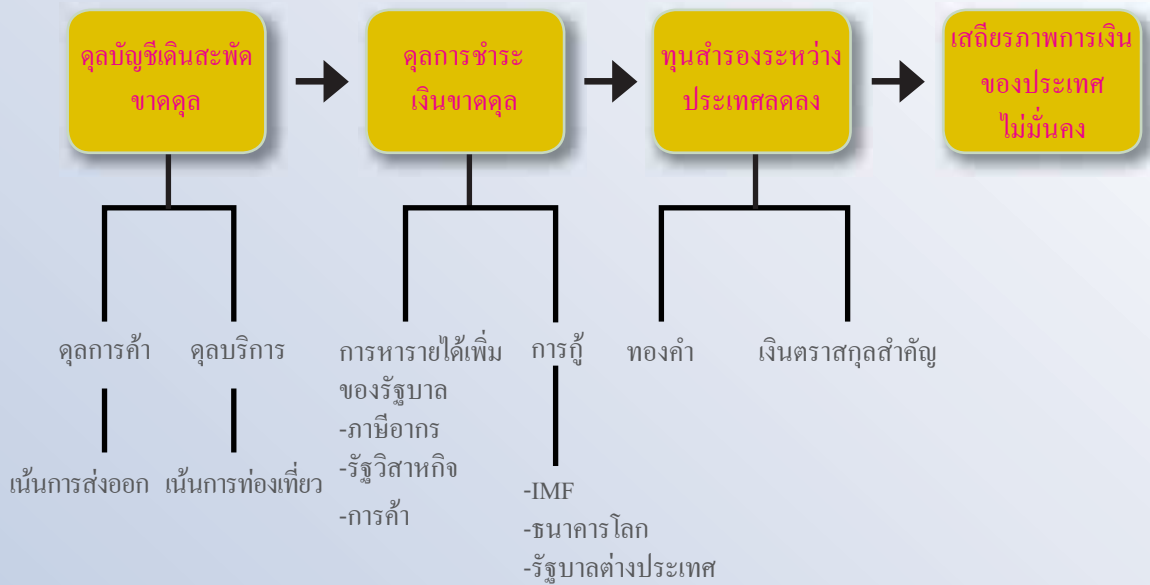
แผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุ และผลของดุลการชำระเงิน

สาเหตุของการขาดดุลการชำระเงิน ก็เพราะมีต้นเหตุจากการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดหรือบัญชีเดินสะพัดขาดดุล อันเนื่องมาจากปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลบริการ ซึ่งจุดเด่นของดุลการค้าก็เน้นที่การส่งออก ส่วนจุดเด่นของดุลบริการก็คือ การท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รัฐบาลจึงต้องวางนโยบายและดำเนินการส่งเสริมให้นโยบายดังกล่าวบรรลุเป้าหมาย เมื่อดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะส่งผลให้ดุลการชำระเงินเกินดุล และมีผลต่อเนื่องไปถึงทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้เสถียรภาพการเงินของประเทศมั่นคง มีหลักที่อาจสรุปเป็นหลักหรือกฎเกณฑ์ได้ว่า ดุลบัญชีเดินสะพัด ดุลการชำระเงิน ทุนสำรองระหว่างประเทศ และเสถียรภาพการเงินของประเทศจะมีความสัมพันธ์กันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้น เมื่อประเทศใดประสบปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุล จึงต้องพยายามรีบเร่งแก้ไข มิฉะนั้นจะมีผลกระทบทำให้ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลง และเสถียรภาพการเงินของประเทศไม่มั่นคงในที่สุด การแก้ไขอันดับแรกสุด จึงต้องเริ่มจากสาเหตุที่ทำให้ดุลการชำระเงินขาดดุลก็คือ แก้ไขที่ดุลบัญชีเดินสะพัดก่อน คือ ดุลการค้า กับ ดุลบริการ หากยังไม่เพียงพอก็ต้องแก้ไขที่ดุลการชำระเงินโดยตรง โดยการหารายได้เพิ่มของรัฐบาลจากภาษีอากร รัฐวิสาหกิจ การค้า ฯลฯ หรือจากการกู้เงินจากองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งได้แก่ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) : ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่ตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้คำแนะนำแก่ประเทศที่ประสบปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุลพร้อมกับการให้กู้ยืมเงินด้วย หรืออาจกู้เงินจากธนาคารโลก ในฐานะที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ต้องการได้รับการช่วยเหลือด้านวิชาการ และการเงิน ตลอดจนการกู้จากรัฐบาลต่างประเทศ เป็นต้น

ในเมื่อดุลการชำระเงินขาดดุลเกิดมาจากการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด การแก้ปัญหาจึงต้องแก้ที่การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดก่อนเป็นอันดับแรกดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การศึกษาและรู้สาเหตุที่ทำให้ขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจึงมีความจำเป็น ดังเช่น กรณีของประเทศไทยที่เคยประสบปัญหานี้เมื่อปลายปีพ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อเนื่องมาถึงต้น พ.ศ. ๒๕๔๐

สาเหตุของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เกิดจากปัจจัยต่อไปนี้

๑. การขาดดุลการค้า ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะความเป็นประเทศกำลังพัฒนาด้วย ทำให้มูลค่าส่งออกมีน้อยกว่ามูลค่าสินค้านำเข้า ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ สินค้าประเภททุน น้ำมันและวัตถุดิบการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของประชาชน ทั้งส่วนที่มีผลต่อดุลบัญชีเดินสะพัดโดยตรงคือดุลการค้า กับดุลบริการ อันหมายถึงการใช้จ่ายเงินเพื่อการท่องเที่ยวต่างประเทศ ขณะที่นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศชะลอตัวลงจึงมีผลกระทบโดยตรงต่อดุลบัญชีเดินสะพัดในส่วนที่เป็นดุลบริการ
๒. ภาวะเงินเฟ้อในประเทศ ทำให้ราคาสินค้าและบริการมีราคาสูงขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่มีผลต่อค่าครองชีพของประชากรในประเทศสูงขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังมีผลถึงการส่งออกอีกด้วย ทั้งนี้เพราะเมื่อสินค้าส่งออกมีราคาสูงขึ้น ประเทศคู่ค้าก็จะสั่งซื้อสินค้าน้อยลง เพราะเมื่อราคาสูงก็จะทำให้ปริมาณความต้องการซื้อลดลง ซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ว่าราคากับปริมาณความต้องการซื้อ(อุปสงค์) จะเป็นไปในทางตรงกันข้าม (ราคา ↓ → อุปสงค์ ↑) และหันไปซื้อสินค้าจากประเทศอื่นที่ราคาถูกกว่าแทน
๓. ค่าเงินบาทอ่อนลง เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินสกุลต่างประเทศที่มีค่าแข็งขึ้น จึงมีผลให้สินค้าประเภททุนและวัตถุดิบบางอย่างที่นำเข้าจากต่างประเทศ ราคาแพงขึ้น ในขณะที่ราคาสินค้าส่งออกต่อหน่วยถูกลง ซึ่งการที่สินค้าส่งออกมีราคาถูก น่าจะมีผลดีตรงที่เป็นการกระตุ้นการส่งออกให้ขายได้ในปริมาณมากขึ้น หากมิได้เป็นเช่นนั้น เพราะมูลค่าสินค้าส่งออกไม่สมดุลกับมูลค่าสินค้านำเข้า ซึ่งจะเห็นได้ว่าประมาณพ.ศ. ๒๕๓๕ ไทยขาดดุลการค้าถึง ๓๗๘,๖๐๐ ล้านบาท และในช่วงเดือนมกราคม – กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ไทยขาดดุลการค้า มูลค่า ๕,๖๕๐.๑ ล้านบาท อนึ่ง การที่คนต่างชาติเชื่อว่าไทยจำเป็นต้องลดค่าเงินบาทเพื่อกระตุ้นการส่งออก จึงทำให้ชาวต่างชาติพากันถอนเงินออกจากไทย เพราะไม่มั่นใจในค่าเงินบาท เหตุนี้ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาวะดุลการชำระเงินขาดดุลเพิ่มขึ้นด้วย

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ตามแนวพระราชดำริ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีส่วนทำให้เกิดวิกฤตในสังคมไทย เนื่องจากประชาชนไม่รู้จักราคูณค่าของทรัพยากร ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีอย่างสมบูรณ์ในอดีต การรับเอาวิถีการดำเนินชีวิตจากต่างประเทศมาใช้โดยไม่ปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของไทย ความเจริญของวัฒนธรรมตะวันตกแทรกเข้ามาในรูปแบบการบริโภคและอุปโภคคนไทยจำนวนมาก ทั้งภูมิปัญญาดั้งเดิมของสังคมไทยที่สั่งสมกันมาเงินกลายเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต การเน้นสร้างความรู้ร่ำรวย ทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรเพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบผลิตสินค้า และการบริการ สนองความต้องการของมนุษย์ มีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ลงทุนเกินตัว ก่อหนี้สิน ไม่สนใจการออม ขาดการวางแผนการใช้เงินอย่างรอบคอบเหล่านี้ทำให้เกิดแนวคิดว่าถึงเวลาแล้วที่หน่วยงานทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินงาน และการดำเนินชีวิตแบบเดิม มายึดหลัก**เศรษฐกิจพอเพียง**ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะช่วยแก้ไขวิกฤตต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้

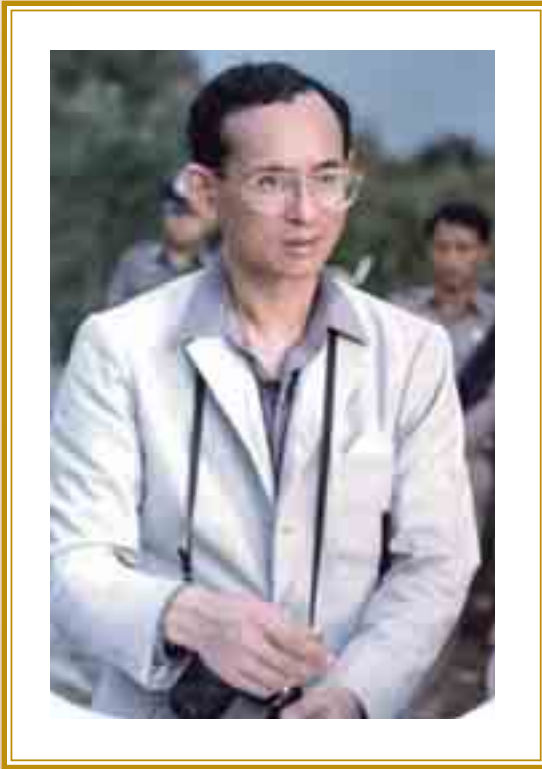
เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

“...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นเริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนเมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป ... การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์”
พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๗

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากวารสารชัยพัฒนา. เศรษฐกิจพอเพียง ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ ตามรอยพระยุคลบาท. ธันวาคม ๒๕๔๓)

จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระองค์ นับตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นมา จะพบว่าพระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นที่รู้จักกันภายใต้ชื่อว่า **เศรษฐกิจพอเพียง**

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีเป้าประสงค์คือ มุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยมีเงื่อนไขพื้นฐานในการที่จะก่อให้เกิดความพอเพียง คือ จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆมาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน การเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ ในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณา ๕ ส่วน

๑. **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

๒. **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

๓. **คำนิยาม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะ พร้อมๆกัน ดังนี้

* ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

* ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

* การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง **การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง**ด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ในที่นี้ก็คือ การปฏิบัติตนด้วยความไม่ประมาท นั่นเอง

๔. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น **ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรม**เป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

* เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

* เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

๕. แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

“เศรษฐกิจพอเพียง” (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด รวมถึง การพัฒนาและบริหารประเทศ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ทางสายกลาง” คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างความคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรินำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ดังความตอนหนึ่งว่า

“จะทำอะไรก็ขอให้แต่ละคนมีความสำเร็จพอสมควร เศรษฐกิจพอเพียงคือทำให้พอเพียง ถ้าไม่พอเพียงไปไม่ได้ แต่ถ้าทำให้พอเพียงสามารถนำพาประเทศให้ไปได้ดี ก็ขอให้ทุกคนประสบความสำเร็จ ในความสำเร็จพอเพียง และเพื่อให้บ้านเมืองบรรลุความสำเร็จที่แท้จริง”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงครั้งแรกเมื่อ**วันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐** ซึ่งได้มีการงานรับนำแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติกันหลายหน่วยงาน แต่คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรในชนบทเท่านั้น แต่แท้จริงผู้ประกอบการอาชีพอื่น เช่น พ่อค้า ข้าราชการ และพนักงานบริษัทต่างๆ รวมถึงประชาชนทุกคน ก็สามารถนำแนวพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้

ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า

“...ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงและทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่เท่านั้นจะพอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่ แต่เป็นเศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ...”

“พอมีพอกิน ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าประเทศพอกินก็ยิ่งดี...”

“...ประเทศไทยสมัยก่อนนี้พอกินพอกิน มาสมัยนี้อิสระ ไม่มีพอกินพอกิน จึงจะต้องเป็นนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนพอเพียงได้ พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกิน มีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่พอ...” โดยทรงเปรียบเทียบคำว่า พอเพียง กับคำว่า Self-sufficiency ว่า

“Self-sufficiency นั้น หมายความว่า ผลิตอะไร มีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง... เป็นไปตามที่เขาเรียกว่ายืนบนขาของตัวเอง ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็คือเป็นสุข

พอเพียงนี้ อาจจะมี มีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องพอประมาณ พุดจากก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติงานก็พอเพียง ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่าความพอประมาณและความมีเหตุผล...”

จากข้อมูลของ **มูลนิธิชัยพัฒนา** ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้น เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนในรูปของการดำเนินการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้ระบุดัง การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงว่า

๑. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่าง จริงจังดังพระราชดำรัสว่า **“...ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”**

๒. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลน ในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า **“...ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพของตนเป็นหลักสำคัญ...”**

๓. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกัน ในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้ กันอย่างรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า **“...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้นหมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนา และการกระทำ ไม่ใช่ได้ มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”**

๔. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาหนทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ทำให้ ความชัดเจนว่า **“...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่งและ ขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...”**

๕. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วกิเลสให้หมดสิ้นไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทว่า **“...พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษา และเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น...”**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงย้ำเน้นว่าคำสำคัญที่สุดคือ คำว่า “พอ” ต้องสร้างความพอที่สมเหตุสมผลให้กับตัวเองให้ได้ แล้วเราก็จะพบกับความสุข

เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นพระราชดำริที่พระราชทานให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ สานติสุข เป็นวิถีชีวิตไทยที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดีนั่นเอง...

เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่เริ่มงานพัฒนาเมื่อ ๕๐ ปีที่แล้ว และทรงยึดมั่นหลักการนี้มาโดยตลอด โดยเฉพาะด้านการเกษตรที่ผ่านมาระเน้นการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกเป็นเชิงพาณิชย์ คือเมื่อปลูกข้าวก็นำไปขายและก็นำเงินไปซื้อข้าว เมื่อเงินหมดก็จะไปกู้ เป็นอย่างนี้มาโดยตลอด จนกระทั่งชาวนาไทยตกอยู่ในภาวะหนี้สิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาด้านนี้ จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารโค-กระบือ ขึ้น เพื่อช่วยเหลือราษฎร นับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งที่มาของ **“เศรษฐกิจพอเพียง”** จากนั้นได้ทรงคิดค้นวิธีการที่จะช่วยเหลือราษฎรด้านการเกษตร จึงได้ทรงคิด **“ทฤษฎีใหม่”** ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

ต่อมาได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมมาโดยตลอด เพื่อให้เกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีความแข็งแรงพอ ก่อนที่จะไปผลิตเพื่อการค้าหรือเชิงทรัพย์ โดยยึดหลักการ **“ทฤษฎี”** ๓ ขั้นคือ

ขั้นที่ ๑ มีความพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดและจัดการใช้จ่าย

ขั้นที่ ๒ รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม เช่น กลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น

สหกรณ์การเกษตรหุบกระพง จำกัด

ขั้นที่ ๓ สร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจ ภาคองค์การพัฒนาเอกชน และภาคราชการในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการและข่าวสารข้อมูล

เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของ**ทฤษฎีใหม่** เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ**อย่างเป็นขั้นตอน** โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่ แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นต่อนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมเฉพาะพื้นที่ที่เหมาะสม

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ ๒ แบบ คือ **แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า** ได้ดังนี้

๑ ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อการบริโภค และมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการขุดบ่อ เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว จากการแก้ปัญห ความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่นๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขยายผลผลิตในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม

๒. ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๒ เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่างๆรวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่างๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันซึ่งจะสามารถทำให้ชุมชนโดยรวม หรือ เครือข่ายวิสาหกิจ นั้นๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

๓. ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๓ ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย หรือมูลนิธิต่างๆ เป็นต้น

ภาพมูลนิธิชัยพัฒนา

ทฤษฎีใหม่ การบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตร

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกร ในทุกแห่งทั่วประเทศนั้น พระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นถึงปัญหาความเดือดร้อนต่างๆของพสกนิกร และทรงพยายามคิดหาหนทางแก้ไขคลายความเดือดร้อนเหล่านั้นเสมอมา โดยเฉพาะปัญหา การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นทุกข์อันหนักหนาของพสกนิกร พระองค์ได้พระราชทาน พระราชดำริให้ใช้วิธีการที่เรียกว่า **“ทฤษฎีใหม่”** ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น เมื่อครั้งที่พระองค์ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยัง บ้านกุดต่อแก่น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ทรงพบว่าราษฎรที่นั่น ต้องเอาของแหลมๆที่ตกลงไปในดินที่แห้งแข็ง เพื่อหยอดเมล็ดข้าว เนื่องจากขาดแคลนน้ำ จึงทำให้ ข้าวมีเมล็ดลีบและได้ผลผลิตเพียง ๒-๓ ถังต่อไร่ พระองค์จึงมีพระราชดำริให้พิจารณาจัดหาน้ำ สนับสนุนการเพาะปลูก โดยให้ขุดสระเก็บน้ำตามแนวทฤษฎีใหม่ เหมือนกับที่ได้ดำเนินการทดลอง ที่โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอนครราชสีมา จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็น ตัวอย่างในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำของเกษตรกรที่มีที่ดินจำนวนน้อยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทฤษฎีใหม่(New Theory) : เป็นแนวทางการบริหารจัดการที่ดินและน้ำของเกษตรกรที่มีที่ดิน จำนวนน้อย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้แบ่งพื้นที่ของเกษตรกรออกเป็น ๔ ส่วน ตาม อัตราส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ ซึ่งหมายถึง

พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ประมาณ ๓๐% ให้ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้เสริมการปลูกพืช ในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำต่างๆ

พื้นที่ส่วนที่สอง ประมาณ ๓๐% ให้ทำนาปลูกข้าว เพื่อเป็นอาหารประจำวันสำหรับ ครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี เป็นการลดค่าใช้จ่ายและให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้

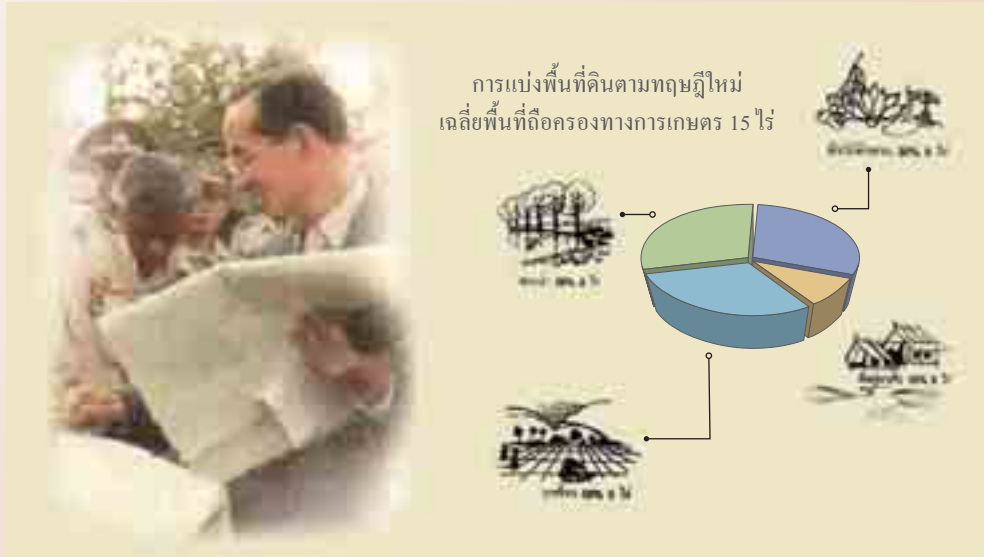
พื้นที่ส่วนที่สาม ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย

พื้นที่ส่วนที่สี่ ประมาณ ๑๐% เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์และโรงเรียนอื่นๆ

“...หลักมีว่าแบ่งที่ดินเป็นสามส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นที่สำหรับปลูกข้าว อีกส่วนหนึ่งสำหรับปลูกพืชไร่ พืชสวน และก็มีที่สำหรับขุดสระน้ำ ดำเนินการไปแล้ว ทำอย่างธรรมดาอย่างชาวบ้าน ในที่สุดก็ได้ข้าวได้ผักขาย...”

(พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา)

“...ทฤษฎีใหม่นี้ มีไว้สำหรับป้องกันความขาดแคลนในยามปกติก็จะทำให้ร่ำรวยมากขึ้น ในยามที่มีอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัวได้เร็ว โดยไม่ต้องให้ทางราชการไปช่วยมากเกินไป ทำให้ประชาชนมีโอกาสพึ่งตนเองได้ดี ฉะนั้น จึงได้สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาประเทศจนถึงระดับบุคคล เป็นการเสริมพลังการพัฒนาที่เน้นการพึ่งตนเอง และการอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีศักดิ์ศรีในเวทีโลก เพราะแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมฐานเศรษฐกิจและสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็ง ในขณะที่เป็นการส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ สามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ใช้ได้เฉพาะครอบครัวเท่านั้น หากแต่เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับสังคมโดยรวม นั่นก็คือ การพยายามหาหนทาง หรือวิธีการที่จะดำรงชีวิตตามหลักการพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำเนินไปได้อย่างสมดุล

๑. สมาชิกในชุมชนควรยึดหลักของการ **“พึ่งตนเอง”** ในระดับครอบครัวให้ได้ก่อน โดยสมาชิกแต่ละคนต้องรู้จักตนเอง และรักษาระดับการใช้จ่ายของตนไม่ให้เกินพอดี และควรสามารถพึ่งตนเองในเรื่องพื้นฐานคือปัจจัย ๔ ให้ได้ในระดับหนึ่ง

๒. หลังจากสมาชิกพึ่งตนเองในด้านปัจจัย ๔ แล้ว อันดับต่อไปก็คือ สมาชิกทุกคน ควรพัฒนาตนเองให้สามารถ **“อยู่ได้อย่างพอเพียง”** คือ รู้จักดำเนินชีวิต โดยยึดหลักทางสายกลาง หรือตามแนวมัชฌิมาปฏิบัติ ให้ตนเองอยู่ได้อย่างสมดุล คือ มีความสุขที่แท้จริงได้โดยไม่ได้รู้สึกขาดแคลนจนต้องเบียดเบียนตนเอง หรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดี จนต้องหันไปเบียดเบียนผู้อื่น

๓. สมาชิกในชุมชนควร **“รู้จักอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร”** คือมีความคิดที่จะแบ่งปันให้ผู้อื่น ซึ่งจะมีผลดีไม่เพียงแต่ประโยชน์ที่ทำให้ได้เพื่อน หากแต่ยังช่วยลดความเห็นแก่ตัว มีการช่วยเหลือพึ่งพาท้ายกัน รวมทั้งยังจะเป็นพื้นฐานทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคมอีกด้วย

๔. สมาชิกควร **“อยู่ดี ยั่งยืน ด้วยการเรียนรู้”** คือ รู้จักพัฒนาตนเองโดยการเรียนรู้จากธรรมชาติ และประสบการณ์ในโลกกว้างด้วยตนเอง หรือจากการแลกเปลี่ยนร่วมกันกับผู้อื่นให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนช่วยกันพัฒนาชีวิตของตนเองและผู้อื่นร่วมกัน มีการสืบทอดและเรียนรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และในที่สุดมีการพัฒนาให้เป็นสังคมที่มั่นคง และยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นต้นนำ

มีข้อคิดว่าการที่จะทำอะไรให้เกิดความพอเพียงนั้น จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของความรู้ คู่คุณธรรม

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติได้ในทุกระดับ ทุกอาชีพและทุกโอกาส

คำว่า **“พอเพียง”** จึงเท่ากับเป็นการเตือนสติคนไทยในสถานะที่จะต้องปลูกฝังความคิดนี้แก่เยาวชนให้เข้าใจตั้งแต่ยังเล็กถึงความหมายของ **“พอเพียง”** ในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

ชุมชนแหลมรุ่งเรือง ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระยอง ซึ่งรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมออมทรัพย์ รักษาสิ่งแวดล้อม พัฒนาที่อยู่อาศัย และนำพลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์มาผลิตพลังงานไฟฟ้าใช้ในหมู่บ้านตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕

ประหยัดไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

ประหยัดเงินด้วยกิจกรรมการออมทรัพย์
และสหกรณ์ออมทรัพย์

การประกันภัยกับหลัก เศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจุบันภัยที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรและมนุษย์นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ อันตรายจากเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนทั้งจากการกระทำของมนุษย์ และธรรมชาติบางครั้งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ มนุษย์จึงพยายามหาทางป้องกันความสูญเสียอันเนื่องมาจากภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สิน การดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาทด้วยการประกันภัยจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะลดภัยอันตรายได้อีกแนวทางหนึ่ง เพราะเป็นการโอนความเสี่ยงภัยไปให้ผู้รับประกันภัยหรือบริษัทประกันภัยเป็นผู้รับผิดชอบในกรณีที่เกิดความเสียหายหรือความสูญเสียที่เกิดขึ้น ความสำคัญของการประกันภัยที่มีต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพของบุคคล ครอบครัว ตลอดจนการประกอบธุรกิจของประชาชนจึงมีบทบาทมากขึ้นอย่างเด่นชัดในปัจจุบัน

ตามปรัชญาของเศรษฐกิจกล่าวถึงความพอเพียงว่าจะต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะคือ **ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** ภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จึงเข้ากันได้กับหลักการของการประกันภัยที่ช่วยให้บุคคลสามารถพึ่งพาตนเองได้ยามที่ประสบภัยโดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

เนื่องจากการประกันภัยมี ๒ ประเภท คือการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัย เราจึงควรศึกษา ทำความเข้าใจ และพิจารณาเลือกดำเนินการตามความเหมาะสม โดยยึดแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติ

การประกันภัยมีหลายแบบ และมีความแตกต่างกันทั้งผลประโยชน์และเบี้ยประกันภัย จึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบ **อย่างมีเหตุผล** ได้แก่

๑. แบบการประกันภัย ควรเลือกแบบที่ให้ความคุ้มครองและผลประโยชน์เหมาะสม กับความต้องการ

๒. เบี้ยประกันภัยที่จะต้องจ่าย จะต้องยึด **หลักทางสายกลาง หรือความพอประมาณ** กล่าวคือต้องเหมาะสมกับรายได้ ไม่สูงจนเกินความสามารถในการชำระค่าเบี้ยประกันภัย โดยพิจารณา ถึงรายได้ส่วนหนึ่งที่จะแบ่งมาเป็นค่าเบี้ยประกันภัย เพื่อให้สามารถจ่ายเงินค่าเบี้ยประกันภัยอย่าง ต่อเนื่อง และตลอดไปได้ เพราะหากไม่สามารถจ่ายเบี้ยประกันภัยได้อย่างต่อเนื่องจะมีผลให้ กรมธรรม์ประกันภัยขาดผลบังคับ และสิ้นสุดการคุ้มครองซึ่งเท่ากับเป็นการสูญเสียผลประโยชน์อัน พียงจะได้รับ

นอกจากนี้ในส่วนที่เป็นการประกันชีวิตนั้น การมีความรอบรู้ ความรอบคอบประกอบ การวางแผนที่ดีตามแนวพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั่งบนพื้นฐานของ “ทางสาย กลาง” นั้น ผู้เอาประกันชีวิตจึงควรอ่านข้อความในกรมธรรม์ประกันชีวิตให้เข้าใจ เพื่อจะได้ทราบ ถึงสิทธิและเงื่อนไขอื่น ๆ ผู้รับประโยชน์ จำนวนเงินเอาประกันชีวิต แบบการประกันชีวิต ระยะเวลาประกันชีวิตและระยะเวลาในการชำระเบี้ยประกันภัย มีความถูกต้องตรงกับที่แจ้งไว้หรือไม่ หากไม่ตรงจะได้ทักท้วงและให้บริษัทแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป เพราะการประกันชีวิตในปัจจุบันผู้เอา ประกันภัยสามารถขอยกเลิกการทำประกันชีวิตได้ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับกรมธรรม์ประกัน ภัย หากเห็นว่ากรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวไม่ถูกต้องตามที่ได้ตกลงกันไว้

ที่มาของภาพ : สำนักงานคณะกรรมการควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ

ที่มาของภาพ : สำนักงานตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ พระทองคำ

อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้โดยไม่รู้ล่วงหน้า การเตรียมป้องกันด้วยการประกันภัย เป็นการเตรียมตัวไม่ให้ตั้งอยู่ในความประมาท พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ด้วยการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ผลิตภัณฑ์ประกันภัยรูปแบบใหม่

ประกันภัยรถยนต์ชั้น ๕ : ราคาเบี้ยประกันภัยต่อปีต่ำกว่าประกันภัยชั้น ๑ ประมาณ ๓๐% เพราะให้ความคุ้มครองเฉพาะอุบัติเหตุที่เกิดจากรถชนรถเท่านั้นไม่คุ้มครองการเกิดอุบัติเหตุทุกกรณี และผู้เอาประกันต้องจ่ายค่าเสียหายส่วนแรกครั้งละ ๒,๐๐๐ บาท โดยรถยนต์นั่ง เบี้ยประกัน ๓,๐๐๐-๖,๘๐๐ บาทต่อปี รถยนต์โดยสาร ๓,๐๐๐-๖,๐๐๐ บาทต่อปี และรถบรรทุก ๓,๕๐๐-๖,๒๐๐ บาทต่อปี มีวงเงินคุ้มครองขั้นต่ำคัน ละ ๕๐,๐๐๐ บาท เริ่มขายตั้งแต่เมื่อวันที่ ๕ ก.ค. ๕๐ เป็นต้นมาบริษัทประกันภัยอนุญาตขายกรมธรรม์ประกันภัยประเภทนี้มี ๑๖ บริษัท

ประกันภัยพืชผลจากภัยแล้ง : ถือเป็นครั้งแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คุ้มครองภัยแล้ง พืชผลที่เอาประกันภัยคือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยใช้ดัชนีน้ำฝนเบี้ยประกันภัยมี ๒ อัตราคือ ๑๑๔ บาทต่อไร่ และ ๘๐ บาทต่อไร่ การคุ้มครอง ๓ ระยะเวลาคือ ช่วงเพาะปลูก (๓๐ วัน) ช่วงเติบโต (๒๐ วัน) และช่วงออกดอกออกผล (๓๐วัน) คุ้มครองสูงสุด ๑,๗๐๐ บาทต่อไร่ ขึ้นกับอัตราเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรจ่าย มีบริษัทประกันภัยขายกรมธรรม์ ประเภทนี้ ๑๐ บริษัท

ประกันภัยสำหรับผู้สูงอายุ : รูปแบบการออม หรือความคุ้มครองผู้สูงอายุ เพื่อให้มีรายได้สำหรับการดำรงชีพยามมีคุณภาพ จากเดิมที่บริษัทประกันชีวิตจะไม่ทำประกันชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเกิน ๖๐ ปีไปแล้ว

ประกันอัคคีภัยชุมชนแออัด : จ่ายเบี้ยประกันภัยปีละ ๓๖๕ บาท หรือวันละ ๑ บาท โดยมีวงเงินคุ้มครองความเสียหายหากเกิดเหตุเพลิงไหม้หลังละ ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อลดผลกระทบประชาชนที่อาศัยในแหล่งชุมชนแออัดให้เข้าถึงประกันภัย คาดว่าจะเปิดจำหน่ายได้ประมาณเดือน ส.ค.นี้

: ข้อมูลจาก นางจันทร์รา บุญฤกษ์ เลขานุการ คปภ. (อธิบดีกรมการประกันภัย)
(หน้า ๘ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๐)

ข้อคิดท้ายเล่ม

เศรษฐกิจพอเพียง มีคุณค่าอย่างไร

- เศรษฐกิจพอเพียง สร้างคนให้แข็งแรง ช่วยตนเองได้ ไม่คอยแต่หวังพึ่งผู้อื่น
- เศรษฐกิจพอเพียงสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถ ทำให้พึ่งพาตนเองได้ และเป็นที่ยิ่งของผู้อื่นได้
- เศรษฐกิจพอเพียงสอนให้รู้จักการให้ การร่วมมือพึ่งพากัน ทำให้พอสำหรับตนและก่อให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง
- เศรษฐกิจพอเพียงสร้างคนให้รอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ประมาท
- เศรษฐกิจพอเพียงสอนให้คนไม่โลภ ไม่เห็นแก่ตัว
- เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางสายกลาง เน้นความพอดี ความสมดุล และความ สุข ความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

ประเพณีการลงแขกช่วยกันทำนา

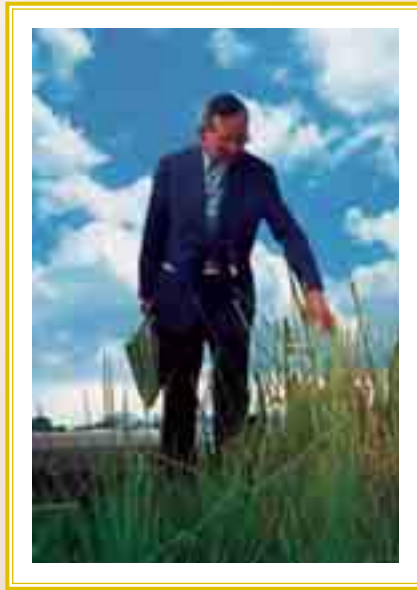

รถประหยัดพลังงาน

หัวใจเศรษฐี

พุทธศาสนาได้กล่าวถึง **มรวาสธรรม** ที่จะนำมาซึ่งความเป็นผู้มีทรัพย์ได้นั้น ต้องปฏิบัติดังนี้

๑. **อุฏฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร คนเราถ้าขยันหมั่นทำมาหากิน ย่อมมีรายได้และทรัพย์สินมาสู่ครอบครัว
๒. **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการ **รักษาทรัพย์** ในที่นี้ก็คือการเก็บรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ให้มีใช้ไต่ยาวนานมั่นคง เช่น ถนอมรักษาสິงของเครื่องใช้ทั้งหลายให้ใช้ได้นานๆ การเก็บรักษาไว้ให้ปลอดภัย เช่น ฝากเงินกับสถาบันการเงิน การทำประกันภัย การนำเงินไปลงทุนให้เกิดประโยชน์เป็นต้น วิธีนี้ทำให้ทรัพย์สินคงอยู่นานและมั่นคง
๓. **กัลยาณมิตตตา** ถึงพร้อมด้วยการมี **เพื่อนดี** ในทางศาสนาให้ความสำคัญกับการคบเพื่อนมาก เพราะเพื่อนดีย่อมส่งเสริมช่วยเหลือแนะนำแต่ในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง แต่หากหลงไปคบเพื่อนไม่ดี ย่อมชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย ในที่นี้อาจนำไปสู่หายนะทางทรัพย์สิน เช่น ติดการพนัน ถูกฉ้อโกง เป็นต้น
๔. **สมชีวิตา** ถึงพร้อมด้วยการ **ใช้จ่ายตามสมควรแก่ฐานะ** หมายถึงการใช้จ่ายที่มี **เหตุผลรอบคอบและรู้จักประมาณตน** ให้พอเหมาะแก่ฐานะรายได้ของตน ให้มีความ “พอดี” กับการเป็นอยู่ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยจนไม่พอกับรายได้นั้นคือมี **“ความสมดุล”** จึงจะรักษาทรัพย์ไว้ได้มั่นคงและเป็นประโยชน์สุขแก่ตนธรรมะข้อนี้เองที่เป็นหลักเดียวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง **ที่ให้อึดทางสายกลาง มีความพอดีให้พอเพียงกับตนเอง นั่นเอง**

“.....การที่คนอยู่ดีมีความสุขนั้น เป็นกำไรอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งนับเป็นมูลค่าเงินไม่ได้ แต่ถ้าจะคิดให้เป็นมูลค่าเงินจริงๆ ก็คิดได้ เราต้องจ่ายในสิ่งที่ไม่น่าจะต้องจ่าย เช่น ทางรัฐบาล โดยกระทรวงมหาดไทย โดยกรมประชาสงเคราะห์ หรือกรมอื่นๆ จะต้องไปสงเคราะห์ราษฎรที่ยากจน ซึ่งในปีหนึ่งๆ ต้องใช้เงินเป็นจำนวนหลายร้อยหลายพันล้าน ในการสงเคราะห์ชาวบ้านที่ยากจน โดยไม่ได้อะไรกลับคืนมาเพราะว่าราษฎรที่ยากจนนี้ เขาไม่มีกำลังที่จะตอบแทนอะไรได้เลย แม้จะทำงานก็ไม่ค่อยได้เพราะความยากจน แต่ถ้าเราสามารถที่จะทำให้เขาอยู่ดีกินดีขึ้นหน่อย เขาจะสามารถหารายได้ได้มากขึ้น เราก็จะลดการสงเคราะห์ลงได้.....”

(พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต
วันพุธที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔)

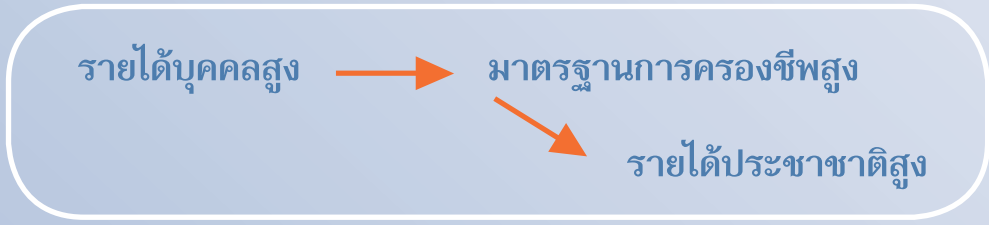
ดัชนีค่านำรู้

ค่าครองชีพ (Cost of Living)

หมายถึง ค่าใช้จ่ายของบุคคลหรือครัวเรือนในการซื้อสินค้าและบริการที่ต้องใช้ในการดำเนินชีวิต ค่าครองชีพจึงมีทั้งค่าครองชีพสูงซึ่งสินค้าและบริการราคาแพง ส่วนค่าครองชีพต่ำจะมีลักษณะตรงกันข้าม คือสินค้าและบริการราคาถูก ที่จะเป็นปัญหาก็คือค่าครองชีพสูงแต่รายได้ต่ำ

มาตรฐานการครองชีพ (Standard of Living)

หมายถึง ระดับการอยู่ดีกินดีของประชาชน ซึ่งนับว่าเป็นเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน แต่การจะบรรลุเป้าหมายคือการยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้นได้ จำเป็นต้องมีรายได้บุคคลสูงเสียก่อน เพราะรายได้บุคคลย่อมมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อระดับมาตรฐานการครองชีพ และยังมีผลต่อรายได้ประชาชาติอีกด้วย ในลักษณะดังนี้

ปัจจัยการผลิต (Factors of Production) หมายถึง สิ่งที่นำมาใช้ในการผลิตเพื่อให้เกิดเป็นสินค้าหรือบริการประกอบด้วย

๑. ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ
๒. ทุน
๓. แรงงาน
๔. ผู้ประกอบการ

ทุน (Capital Goods)

หมายถึง สิ่งหรืออุปกรณ์ หรือเครื่องมือใดๆ ที่ทำให้การผลิตเกิดขึ้น ทุนจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะอาชีพ เช่น เครื่องทอผ้า ในโรงงานทอผ้า คอมพิวเตอร์ในสำนักงาน รถยนต์ที่ใช้ขนส่งสินค้า สัตว์ ก็ถูกจัดว่าเป็นทุนด้วยเพราะทำให้การผลิตเกิดขึ้นได้ เช่น วัวที่ใช้ไถนา ม้าที่ใช้เทียมรถ เสือหรือช้างในการแสดงของละครสัตว์ เป็นต้น สัตว์จึงเป็นทุน ไม่ใช่แรงงาน แรงงานจะหมายถึงแรงงานมนุษย์เท่านั้น และทุนก็ไม่ใช่เงินทุน หากแต่เงินทุน (Money Capital) จะนำมาซึ่งสินค้าประเภททุน (Capital goods) เช่น เงินซื้อเครื่องจักร ทำให้การผลิตเกิดขึ้น

เงินทุน → ทุน → การผลิต → รายได้

ดุลการค้า (Balance Trade)

หมายถึง บัญชีซึ่งบันทึกมูลค่าสินค้านำเข้าและมูลค่าสินค้าส่งออกของประเทศหนึ่งกับประเทศอื่นๆ เมื่อมีการเปรียบเทียบข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นที่มาของดุลการค้าเกินดุล ดุลการค้าขาดดุล และดุลการค้าสมดุล ดุลการค้าเป็นส่วนหนึ่งของดุลบัญชีเดินสะพัด

บัญชีเดินสะพัด (Current Account)

หมายถึง บัญชีที่เป็นส่วนหนึ่งของบัญชีดุลการชำระเงิน ซึ่งบัญชีเดินสะพัดจะประกอบด้วย ๒ บัญชี คือ บัญชีดุลการค้า และบัญชีดุลบริการ ซึ่งมีทั้งการขนส่ง การประกันภัย การท่องเที่ยว และกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จึงเห็นได้ว่าหากดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลจะมีผลให้ดุลการชำระเงินเกินดุลด้วย

ดุลการชำระเงิน (Balance of Payment)

หมายถึง บัญชีซึ่งบันทึกการรับและการจ่ายเงินตราต่างประเทศ เมื่อมีข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างมูลค่ารายรับและรายจ่ายแล้ว จึงเห็นได้ว่ามีทั้งดุลการชำระเงินเกินดุล ขาดดุล และสมดุล อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตได้ว่าดุลบัญชีเดินสะพัด ดุลการชำระเงิน และทุนสำรองระหว่างประเทศจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ทุนสำรองระหว่างประเทศ

(International Reserves)

หมายถึง ทรัพย์สินของประเทศอันประกอบด้วยทองคำและเงินตราสกุลต่างๆ เป็นการเก็บสะสมไว้เพื่อเสถียรภาพการเงินของประเทศ ทุนสำรองระหว่างประเทศ จะมีผลต่อเสถียรภาพการเงินของประเทศ ซึ่งกว่าแต่ละประเทศจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ จำเป็นจะต้องมีรัฐบาลที่มีความสามารถในการบริหารเกี่ยวกับกระบวนการหลายๆด้านที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ดังนี้

ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล → ดุลการชำระเงินเกินดุล
→ ทุนสำรองระหว่างประเทศมั่นคง → เสถียรภาพการเงินของประเทศมั่นคงด้วย

นโยบายการเงิน

(Monetary Policy)

หมายถึงนโยบายที่อยู่ภายใต้การดูแลและควบคุมปริมาณเงินและสินเชื่อโดยธนาคารกลางเพื่อการเจริญเติบโตและเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การรักษาทุนสำรองของประเทศ การควบคุมสถาบันการเงินต่างๆ เป็นต้น เป็นมาตรการที่ใช้ร่วมกับนโยบายการคลังในการแก้ปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืดและปัญหาเศรษฐกิจโดยทั่วไป เช่น การกำหนดอัตราดอกเบี้ย การกำหนดปริมาณการปล่อยสินเชื่อ และการขายพันธบัตรรัฐบาลเพื่อระดมเงินออมจากมือประชาชนสู่ภาครัฐบาล

นโยบายการคลัง (Fiscal Policy)

หมายถึงนโยบายเกี่ยวกับการใช้รายรับและรายจ่ายของรัฐบาล เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางและเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ตลอดจนเป็นมาตรการร่วมกับนโยบายการเงิน ในการแก้ปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด และปัญหาเศรษฐกิจโดยทั่วไป การคลังหรือเศรษฐกิจภาครัฐบาล ได้มีการจัดทำในรูปของพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีของแต่ละปี ประกอบด้วย รายรับ รายจ่ายของรัฐบาล ดังนี้

รายรับ

- รายได้
 - ภาษีอากร
 - รัฐวิสาหกิจ
 - การค้า
 - ฯลฯ

๒. เงินคงคลัง

๓. เงินกู้ → “หนี้สาธารณะ”

รายจ่าย

- การทะนุบำรุงประเทศด้านต่างๆ
- การพัฒนาประเทศ
- การชำระหนี้เงินกู้

* ประเทศที่พัฒนาแล้วจะไม่ต้องมีรายรับในส่วนที่เป็นเงินกู้ และไม่ต้องมีรายจ่ายในส่วนที่เป็น การชำระหนี้เงินกู้ด้วย

- * เงินคงคลังหมายถึงเงินที่รัฐบาลมีอยู่ แต่ไม่ได้นำออกไปใช้ จะใช้เมื่อถึงความจำเป็น
- * “หนี้สาธารณะ” หมายถึง หนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมเงิน ของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ

บรรณานุกรม

๑. ชูศักดิ์ จรูญสวัสดิ์. ๒๕๔๕ **ระบบเศรษฐกิจและพัฒนาระบบเศรษฐกิจไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
๒. นราทิพย์ ชุตินวงศ์. ๒๕๔๘ **หลักเศรษฐศาสตร์. จุลเศรษฐศาสตร์** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
๓. รัตนา สายคณิต ชลลดา จามรกุล. ๒๕๔๕ **เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น โครงการตำรา ลำดับที่ ๔๖ คณะเศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
๔. วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. **เศรษฐศาสตร์เบื้องต้นสำหรับบุคคลทั่วไป**. ๒๕๔๕ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
๕. _____. ๒๕๔๕ **เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
๖. ศูนย์สารนิเทศ. สำนักประชาสัมพันธ์ เขต ๓ .๒๕๔๘ **ความยากจนสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข**. เชียงใหม่.

๗. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๖ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) กรุงเทพฯ : วิทยุชน.
๘. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๖ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
๙. สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี.
๑๐. สรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑-๗ และฉบับที่ ๘, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี.
๑๑. สุรภัย์ บุญนาค วันรักษ์ มิ่งมณีนากิน. ๒๕๒๔ **เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น**(มหภาค), พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
๑๒. สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ. ๒๕๔๗ **หลักการพัฒนาเศรษฐกิจ**, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
๑๓. สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. ๒๕๔๙ **แนวคิด"การพัฒนาประเทศ"**.

୧୯. Brue, Stanley L. **Principles, Problems and Politics**. New York : Mc Graw – Hill. 2006.

୨୦. Karma Ura and Karma Galay, Editor. **Proceedings of the First International Seminar on Operationalization of Cross National Happiness**. The Center for Bhutan Studies, 2547.

୨୧. Karl E. Case and Ray C. Fair, Principles of Economics, Pearson International Edition, 8 Edition, 2007.

୨୨. Slavin, Steve. **Economics : A Self – Teaching Guide**. 2 nd, ed. New York : John Wiley and Sons. 1999.

୨୩. The World Bank Group (2007) World Development Indicators (WDI) 2007. WDI Online.

รายชื่อผู้จัดทำหนังสือ

คณะที่ปรึกษา

๑. คุณหญิง ดร.กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. นายวินัย รอดจ่าย
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๓. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ
ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้
๔. ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๕. ดร.อภิรักษ์ ไทพัฒนกุล
อดีตนายกสมาคมประกันชีวิตไทย/กรรมการบริหารสมาคมฯ
๖. นายสุทธิ รจิตรังสรรค์
อดีตนายกสมาคมประกันชีวิตไทย/กรรมการบริหารสมาคมฯ

คณะกรรมการจัดทำหนังสือ

๑. นายสาระ ลำซ่า	ประธานกรรมการ
๒. นายสุรศักดิ์ สุจิระกุล	รองประธานกรรมการ
๓. นางสาวทัศนีย์ ธรรมพิพิธ	กรรมการ
๔. นายชาญ วรรณะกุล	กรรมการ
๕. ดร.ชาติชัย พาราสุข	กรรมการ
๖. Mr. C. Donald Carden	กรรมการ
๗. นางบุษรา อังภากรณ์	กรรมการ
๘. นายกิตติ ผาสุขดี	กรรมการ
๙. นางสุกัญญา ทองชื่นจิตต์	กรรมการ
๑๐. นายพีระพงษ์ อุ่ณจิตต์	กรรมการ
๑๑. Mr. James Lowell Brown	กรรมการ
๑๒. รศ.ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์	กรรมการ
๑๓. รศ.วรินทร์า แผงสภา	กรรมการ
๑๔. รศ.ดวงกมล สิ้นเพ็ง	กรรมการ
๑๕. ผศ.พานิ แสงวงกิจ	กรรมการ
๑๖. ผศ.ศิริลักษณ์ ศรีกมล	กรรมการ
๑๗. นางยุพเนตร วัธนเวคิน	กรรมการ
๑๘. นางสาวปริญญา สันติพงษ์	กรรมการและเลขานุการ
๑๙. นางสาวกาญจนา ว่องไวกิตติสิน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บรรณาธิการ

๑. นางสุกัญญา งามบรรจง
๒. นางจิตรา สิริภูบาล
๓. นายสุรศักดิ์ เจริญโล่ห์ทองดี
๔. นายสวัสดิ์ นฤรวงศ์
๕. นายอนุภาพ นิยะโมสถ
๖. นายสุชาติ นิลคำวงศ์
๗. นางสาวอลิสา เปี่ยมพงศ์สานต์

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในสถานศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และสมาคมประกันชีวิตไทย ได้ร่วมกันจัดทำหนังสืออ่านเสริมความรู้สาระเศรษฐศาสตร์ (เศรษฐกิจพอเพียง) ชุด “พอเพียงอย่างเพียงพอ” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความสมดุลแห่งชีวิต ระดับมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในสถานศึกษาได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

“คำว่า **พอเพียง** จึงเท่ากับการเตือนสติคนไทย

ในภาวะที่จะต้องปลูกฝังความคิดนี้แก่เยาวชน ให้เข้าใจตั้งแต่ยังเด็ก

ถึงความหมายของ **พอเพียง** ในการดำเนินชีวิตอีกด้วย”

สมาคมประกันชีวิตไทย

๓๖/๑ ซอยสะพานคู่ ถนนพระราม ๔ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐